

Službeni list

Europske unije

C 37

Hrvatsko izdanje

Informacije i objave

Godište 64.
2. veljače 2021.

Sadržaj

I. Rezolucije, preporuke i mišljenja

REZOLUCIJE

Odbor regija

Interactio – Na daljinu – 141. plenarno zasjedanje OR-a, 8.12.2020.–10.12.2020.

2021/C 37/01	Rezolucija Europskog odbora regija o Programu rada Europske komisije za 2021.	1
--------------	---	---

MIŠLJENJA

Odbor regija

Interactio – Na daljinu – 141. plenarno zasjedanje OR-a, 8.12.2020.–10.12.2020.

2021/C 37/02	Mišljenje Europskog odbora regija – Prema održivijem turizmu za gradove i regije EU-a	8
2021/C 37/03	Mišljenje Europskog odbora regija – Strategija EU-a za revitalizaciju ruralnih područja	16
2021/C 37/04	Mišljenje Europskog odbora regija – Od polja do stola: lokalna i regionalna dimenzija	22
2021/C 37/05	Mišljenje Europskog odbora regija – Revizija gospodarskog upravljanja	28
2021/C 37/06	Mišljenje Europskog odbora regija – Preventivna prilagodba klimatskim promjenama: kakve prilike i sinergije pruža za promicanje održivosti i kvalitete života u regijama i općinama i koji su okvirni uvjeti za to potrebni?	33
2021/C 37/07	Mišljenje Europskog odbora regija – Posljedice klimatskih promjena na regije: ocjena europskog zelenog plana	40

2021/C 37/08	Mišljenje Europskog odbora regija – Jačanje lokalnog upravljanja i predstavničke demokracije putem novih instrumenata digitalne tehnologije	47
2021/C 37/09	Mišljenje Europskog odbora regija – Izazovi u području javnog prijevoza u gradovima i metropolskim regijama	51
2021/C 37/10	Mišljenje Europskog odbora regija o Izvješću Europske komisije o provedbi obnovljenog strateškog partnerstva s najudaljenijim regijama EU-a	57

I.

(Rezolucije, preporuke i mišljenja)

REZOLUCIJE

ODBOR REGIJA

INTERACTIO – NA DALJINU – 141. PLENARNO ZASJEDANJE OR-a, 8.12.2020.–10.12.2020.**Rezolucija Europskog odbora regija o Programu rada Europske komisije za 2021.**

(2021/C 37/01)

EUROPSKI ODBOR REGIJA (OR)

uzimajući u obzir:

- Program rada Europske komisije za 2021. ⁽¹⁾;
- Protokol o suradnji s Europskom komisijom iz veljače 2012.;
- Rezoluciju o prioritetima Europskog odbora regija za razdoblje 2020.–2025. ⁽²⁾
- Rezoluciju o prijedlozima Europskog odbora regija za Program rada Europske komisije za 2021. ⁽³⁾

1. ističe da je prijeko potrebno ublažiti učinke globalne pandemije s obzirom na to da kriza izazvana koronavirusom povećava postojeće socijalne, ekonomske i teritorijalne razlike, kao što se može vidjeti u prvom godišnjem lokalnom i regionalnom barometru OR-a;

2. insistira na tome da lokalne i regionalne vlasti budu neposredno uključene u pripremu i provedbu programa socijalno-ekonomskog oporavka nakon bolesti COVID-19; podupire cilj EU-a da preuzme vodeću ulogu u ekološkoj i digitalnoj tranziciji; obvezuje se na usku suradnju s relevantnim dionicima kako bi se analiziralo iskustvo stečeno u rješavanju krize uzrokovane bolešću COVID-19 i kako bi se razmotrila pripravnost za budućnost;

3. poziva Europsku komisiju da što prije pronađe zadovoljavajuće i trajno rješenje za problem humanitarne krize na Sredozemlju, usmjereno prvenstveno na zaštitu života migranata, ali i na jamčenje poštovanja ljudskih prava i temeljnih sloboda. OR i lokalne i regionalne vlasti pritom nude najviši stupanj suradnje;

4. stoga podržava pristup Komisije da se politički prioriteti EU-a određuju na temelju godišnjeg strateškog izvješća o predviđanjima, kojem će OR doprinijeti podacima iz lokalnih i regionalnih vlasti iz cijelog EU-a;

⁽¹⁾ COM(2020) 690 final

⁽²⁾ COR-2020-01392-00-00-RES-TRA (SL C 324, 1.10.2020., str. 8.).

⁽³⁾ COR-2020-02622-00-00-RES-TRA (SL C 324, 1.10.2020., str. 16.).

5. slaže se sa stavom da se konferencija o budućnosti Europe mora pokrenuti što je prije moguće. Potpuna uključenost OR-a, kao predstavnika lokalnih i regionalnih vlasti, u sva tijela konferencije omogućila bi da taj projekt bude bliži europskim građanima i građankama i da se detaljnije promisli o potrebnim promjenama politika, postupaka i institucionalnog okvira EU-a. OR ustraje u tome da se u svim javnim savjetovanjima povezanim s konferencijom mora osigurati maksimalni pluralizam;
6. poziva druge europske institucije da surađuju s OR-om u razvoju pilot-modela za trajni i strukturirani dijalog s građanima i građankama putem lokalnih i regionalnih vlasti, što bi također moglo doprinijeti poboljšanju postupka donošenja odluka u EU-u;
7. ponavlja da je lokalne i regionalne vlasti potrebno uključiti u osmišljavanje i provedbu politika EU-a, naročito u onim područjima u kojima imaju primat, i to pravilnom primjenom aktivne supsidijarnosti i širom primjenom načela višerazinskog upravljanja. OR pozdravlja odluku Komisije da poveća njegovo sudjelovanje u platformi „Fit for Future” i obvezuje se da će ciljevima platforme doprinositi putem vladine skupine i posebne podskupine mreže RegHub. Ističe potrebu za izraženijom lokalnom i regionalnom perspektivom u reviziji programa REFIT;
8. ponovno poziva Komisiju da pomno prati primjenu Kodeksa ponašanja za partnerstvo pri pripremi sporazuma o partnerstvu i programa za razdoblje 2021.–2027. te da zajamči da lokalna i regionalna tijela budu uključena kao punopravni partneri. Upravljanje europskim semestrom trebalo bi se u većoj mjeri voditi načelima partnerstva i višerazinskog upravljanja, pogotovo s obzirom na to da se u okviru europskog semestra pružaju smjernice za programe kohezijske politike za razdoblje 2021.–2027. i za Mehanizam za oporavak i otpornost;
9. pažljivo će ocijeniti zakonodavne prijedloge za nova vlastita sredstva, naročito u pogledu njihova mogućeg učinka na lokalne i regionalne financije i na građanstvo;
10. ističe da je potrebno razjasniti interakcije između Mehanizma za oporavak i otpornost i financiranja kohezijske politike na lokalnoj i regionalnoj razini; pogotovo kad je riječ o Mehanizmu za oporavak i otpornost i državama članicama, poziva na to da se predstojeći nacionalni planovi za reforme i ulaganja osmišljavaju horizontalno i „odozdo prema gore”; potiče raznovrsne predstavnike institucija EU-a i dionike općenito na sudjelovanje u forumu o Mehanizmu za oporavak i otpornost u listopadu 2021.;
11. pozdravlja namjeru Komisije da Program UN-a do 2030. i njegove ciljeve održivog razvoja kao i Pariški sporazum iz 2015. koristi kao osnovu za izgradnju okvira politike za održiv oporavak u EU-u;
12. pozdravlja Komisijin „Paket za cilj od 55 %”, ali smatra da je potreban i izvediv ambiciozniji cilj u pogledu emisija do 2030. u skladu sa stajalištem Europskog parlamenta. U tom kontekstu poziva Komisiju da u okviru svojeg „Paketa za cilj od 55 %” predstavi ambicioznu strategiju EU-a za prilagodbu klimatskim promjenama s jasnim naglaskom na važnoj ulozi koju u njoj imaju lokalne i regionalne vlasti;
13. spreman je, prije njezina održavanja, pripremiti zajednički plan za 26. konferenciju stranaka Okvirne konvencije Ujedinjenih naroda o promjeni klime (UNFCCC) u Glasgowu, čija bi svrha bila predstaviti angažman EU-a na svim razinama i promicati ulogu i doprinos podnacionalnih vlasti u okviru Pariškog sporazuma i UNFCCC-a. OR će pritom naglasiti ulogu gradova i regija u provedbi i ubrzanju klimatskih mjera putem konkretne suradnje s industrijskim sektorima, sveučilištima, građanima i raznim zajednicama;
14. ističe činjenicu da je najavljeni prijedlog o porezu na ugljik na granici usko povezan s preispitivanjem sustava trgovanja emisijama. Kako bi se spriječila diskriminacija između poduzeća iz trećih zemalja i iz EU-a poziva na pažljivu procjenu načina na koji će postupno ukidanje besplatne dodjele emisijskih jedinica utjecati na energetske intenzivne sektore EU-a;
15. pomno će pratiti provedbu mehanizma za pravednu tranziciju i predlaže da se u drugoj polovini 2021. održi forum za pravednu tranziciju kako bi se izvukli prvi politički zaključci o njegovoj provedbi;

16. smatra da višerazinske dijaloge o energiji i klimi treba dodatno promicati i proširiti na sva područja zelenog plana. Poziva na potpuno priznavanje uloge gradova i regija u provedbi politika ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe tim promjenama, kao i na uspostavu djelotvornog okvira višerazinskog upravljanja u okviru europskog sporazuma o klimi. U tom kontekstu OR pozdravlja predanost Komisije predstavljanju zajedničkog akcijskog plana za provedbu zelenog plana, koji bi mogao uključivati europski regionalni pregled pokazatelja kojim bi se pratio napredak u provedbi zelenog plana na podnacionalnoj razini;

17. naglašava hitnost provedbe strategije „val obnove” i uspostave mehanizama za prilagodbu tog dijela tranzicije lokalnim obilježjima i okolnostima te za ispravljanje postojećih nedostataka u pogledu financijskih sredstava i tehničkih kapaciteta. Traži da se u pogledu vala obnove, kao i drugih mjera, otvore opsežne mogućnosti za izravan pristup regija, gradova i općina europskim fondovima;

18. pozdravlja ambiciju Komisije da pokrene akcijski plan za postizanje nulte stope onečišćenja vode, zraka i tla kao ključni dio plana za zeleni oporavak. Taj plan i zakonodavni akti koji će nakon njega uslijediti moraju se temeljiti na ključnim načelima predostrožnog pristupa i nužnosti sprečavanja onečišćenja na izvoru te načelu „onečišćivač plaća”. Taj bi akcijski plan trebalo osmisliti i provesti u suradnji s lokalnim i regionalnim vlastima putem inicijativa kao što je Sporazum o zelenim gradovima (eng. *Green City Accord*), a cilj bi mu trebao biti uspostava ambicioznog okvira uz uvažavanje razlika među državama članicama EU-a i različitim uvjeta koji u njima vladaju, te omogućavanje nacionalnih i lokalnih prilagodbi. Pristup temeljen na riziku mora biti u središtu plana kako bi se osiguralo da se mjere poduzimaju ondje gdje imaju najviše smisla;

19. poziva na postavljanje konkretnih ciljeva u provedbi novog akcijskog plana za kružno gospodarstvo, pri čemu bi se uzimale u obzir regionalne razlike, naročito u pogledu sprečavanja stvaranja otpada, javne nabave i javno-privatnih partnerstava, jer bi se time poticale inovacijske tehnologije i njihovo prihvaćanje na tržištu; ujedno poziva i na priznavanje važne uloge lokalnih i regionalnih vlasti u društvu koje u većoj mjeri živi u skladu s kružnim gospodarstvom;

20. obvezuje se poduprijeti provedbu strategije EU-a o biološkoj raznolikosti do 2030. i istovremeno razmatrati mogućnost doprinosa lokalnih i regionalnih vlasti rješavanju problema smanjenja broja oprašivača i opasno velikog pritiska na naš morski okoliš. OR bi želio naglasiti ulogu zemljišta, poljoprivrednih praksi i održivog gospodarenja šumama u obnovi staništa i povećanju otpornosti i snage svih europskih ekosustava i prirodnih područja. OR podržava poziv Europskog parlamenta Komisiji da predloži pravni okvir za obavezu dužnu pažnju duž cijelih lanaca opskrbe šumskim i poljoprivrednim proizvodima i proizvodima koji predstavljaju rizik za ekosustave, a stavljaju se na tržište EU-a, a da se pritom izbjegne nepotrebno administrativno opterećenje za dobavljače bioloških proizvoda u usporedbi sa sintetičkim proizvodima i onima fosilnog porijekla;

21. poziva na potpuno uključivanje europskih regija u provedbu i praćenje strategije EU-a „od polja do stola” i poziva Komisiju da ciljeve zelenog plana, a posebno strategiju za bioraznolikost i strategiju „od polja do stola”, na djelotvoran način integrira u buduću zajedničku poljoprivrednu politiku (ZPP) i njezinu provedbu;

22. potiče institucije EU-a da novu dugoročnu viziju za ruralna područja pretvore u ruralni program EU-a, kojim bi se trebalo zajamčiti da načelo ruralno-urbane ravnoteže bude ugrađeno u sve politike EU-a u skladu s ciljevima teritorijalne kohezije te povećati ulogu lokalne i regionalne razine u upravljanju ruralnim politikama;

23. izražava žaljenje zbog toga što u predmetnom programu rada nedostaje ambicioznosti u području pomorstva i naglašava stratešku geopolitičku važnost najsuvremenije pomorske industrije i snažnih obalnih i pomorskih regija. U tom pogledu poziva Komisiju da osmisli sveobuhvatan program za potporu plavoj industriji i pomorskim regijama;

24. obvezuje se na pružanje doprinosa zakonodavnoj inicijativi za europski standard za zelene obveznice jer bi to bilo od velike važnosti za usmjeravanje održivih privatnih i javnih ulaganja na lokalnoj i regionalnoj razini;

25. ističe da revizijom Uredbe o transeuropskoj prometnoj mreži (TEN-T) treba riješiti problem veza koje nedostaju u prekograničnoj prometnoj infrastrukturi i poboljšati povezanost s rubnim i krajnje rubnim/najudaljenijim regijama;

26. pozdravlja predan rad Komisije na izradi zakonodavnog prijedloga za poboljšanje radnih uvjeta radnika koji rade putem platformi. Također očekuje da će se Aktom o digitalnim uslugama obuhvatiti minimalni standardi za pravedan rad na daljinu i digitalna prava na radnom mjestu;

27. izražava žaljenje zbog toga što se nakon nedavnog usvajanja Bijele knjige ne planira iznošenje prijedloga o reguliranju umjetne inteligencije tijekom 2021. godine;

28. osmislit će pokazatelje za digitalnu transformaciju na lokalnoj i regionalnoj razini kako bi se odredili ciljevi i ubrzala uspostava digitalnih platformi i mehanizma praćenja za digitalno desetljeće do 2030., čime bi se nastojao riješiti problem nejednakosti i spriječiti nastanak digitalnog jaza;

29. poziva EU da zauzme sveobuhvatan pristup u pogledu sigurnosti i otpornosti 5G mreža jer postaje izuzetno važno osigurati širokopojasnu povezivost i uvođenje 5G mreža na lokalnoj i regionalnoj razini i to ne samo u urbanim i ruralnim područjima već i u planinskim, udaljenim i slabije razvijenim regijama;

30. poziva Komisiju da ojača lokaliziranu dimenziju industrijske strategije EU-a, da njome obuhvati više sektora i ojača njezinu političku koordinaciju na razini EU-a, i to naročito uključivanjem OR-a i regionalnih vlada u industrijski forum i europski savez za sirovine kako bi regije i gradovi mogli preuzeti odgovornost za dvostruku zelenu i digitalnu tranziciju svojih industrija i iskoristiti mogućnosti gospodarske diversifikacije koje ta strategija nudi, te uključivanjem industrije u sustave strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u cilju razvoja odgovarajućih skupova vještina kako bi se odgovorilo na potrebu za novim zanimanjima;

31. zajedno s gradovima i regijama koji to žele predstaviti će kako centri europskog istraživačkog prostora mogu pomoći u razvoju regionalnih inovacijskih ekosustava usmjerenih na konkretna područja i svojom suradnjom na europskoj razini doprinijeti ubrzanju pametnog održivog rasta i premošćivanju inovacijskog jaza u Europi;

32. s obzirom na to da su gospodarske posljedice pandemije bolesti COVID-19 teško pogodile MSP-ove u svim regijama EU-a i da pogoršavaju kronične probleme kao što su nezadovoljavajući pristup financiranju i zakašnjela plaćanja te uzimajući u obzir različite strukture i potrebe MSP-ova i različite gospodarske i institucionalne uvjete u Europi, predlaže da Komisija ojača lokalno i regionalno upravljanje strategijom za MSP-ove. OR se obvezuje na suradnju s Komisijom i poslovnom zajednicom u daljnjoj razradi i primjeni svrsishodnog testa utjecaja zakonodavstva na MSP-ove, posebno uz pomoć mreže Europske poduzetničke regije (EER);

33. poziva Komisiju da uzme u obzir poteškoće s kojima se suočavaju lokalni i regionalni dionici, a koje ih sprečavaju da u potpunosti iskoriste prednosti jedinstvenog tržišta te sa zanimanjem iščekuje ažurirano izvješće o preprekama na jedinstvenom tržištu i mjere koje Komisija namjerava poduzeti kako bi osigurala potpunu provedbu Direktive o uslugama. OR također traži od Komisije da iznese novi poboljšani prijedlog o putovnicima za usluge;

34. pozdravlja naglasak Komisije na paketu mjera za pravedno gospodarstvo i raduje se akcijskom planu za europski stup socijalnih prava, koji bi se trebao u većoj mjeri temeljiti na pregledu socijalnih pokazatelja kao empirijskom alatu za izradu politika. Aktivnim sudjelovanjem na konferenciji prije socijalnog samita u Portu 2021. OR će podupirati lokalnu i regionalnu dimenziju stupa socijalnih prava, a surađivat će i s Komisijom na razvoju inicijative za „lokalna pravedna radna mjesta“;

35. sa zanimanjem iščekuje novi strateški okvir za sigurnost i zdravlje na radu. S tim u vezi poziva Komisiju da tijekom 2021. ubrza tempo kako bi se napokon postigao cilj određivanja 50 vrijednosti za ograničenje profesionalne izloženosti, za što je prvobitni rok bila 2020.;

36. naglašava potrebu uključivanja lokalnih i regionalnih vlasti u pripremu akcijskog plana za socijalnu ekonomiju, koji ima izraženu regionalnu i lokalnu dimenziju;

37. pozdravlja činjenicu da je Komisija preuzela poziv OR-a na uspostavu jamstva za djecu, čime bi se ojačala socijalna uključenost i dobrobit djece, kao i promicanje njihovih prava;

38. očekuje da će strategija za osobe s invaliditetom postaviti ambiciozne i mjerljive ciljeve i obuhvatiti sva područja politika; predan je ciljevima Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom i želi da Europska komisija podupre njezinu provedbu na lokalnoj i regionalnoj razini;

39. napominje da se u Programu rada za 2021. predviđa revizija odredbi o državnim potporama u devet područja koja su od najveće važnosti za lokalne i regionalne vlasti. Stoga se obvezuje na aktivno sudjelovanje u toj reviziji. U tu svrhu OR će se nastaviti savjetovati s Mrežom regionalnih središta za ocjenjivanje provedbe politika, koja već analizira okvir u području usluga od općeg gospodarskog interesa i regionalnih potpora;

40. pozdravlja fleksibilnost koja je omogućena aktivacijom opće klauzule o odstupanju u Paktu o stabilnosti i rastu kako bi se omogućila brza i odlučna primjena mjera za koordinaciju politika. Naglašava da je važno zadržati tu suspenziju pravila sve dok se javna tijela suočavaju s izvanrednim troškovima zbog borbe protiv pandemije, dok se ne izvuku odgovarajuće pouke iz tekuće krize uzrokovane bolešću COVID-19 i ne dovrše pripreme za buduće krize;

41. žali zbog toga što se u Programu rada ne navode mjere za potporu održivom oporavku turističke industrije, koja je važan gospodarski sektor za regije i lokalne izvore prihoda diljem Europe, a teško je pogođena krizom. Podsjeća na važnost izdvajanja dostatnih financijskih sredstava i utvrđivanja koordiniranog regionalnog pristupa za spašavanje tog sektora, kao i osmišljavanja dugoročne europske politike u području turizma;

42. poziva na utvrđivanje jasnih ključnih etapa i odgovarajućih sredstava za dovršetak europskog prostora obrazovanja do 2025. Podržava napore Komisije da potakne kulturu cjeloživotnog učenja i olakša promjene zaposlenja u EU-u te traži uvođenje „garancije minimalnih kvalifikacija i kompetencija” za mlade, koje bi bile priznate i potvrđene u svim državama članicama i koje bi se stjecale u okviru budućih individualnih računa za učenje i europskog pristupa u pogledu mikrokvalifikacija (s obzirom na to da je načelo studijskog programa primarno i temeljno načelo organizacije visokoškolskog obrazovanja);

43. sa zadovoljstvom iščekuje da u suradnji s Komisijom u potpunosti iskoristi mogućnosti koje Platforma za razmjenu znanja nudi za promicanje pametne i održive specijalizacije i podupiranje socijalnih inovacija, uključenosti i inovacijskih ekosustava na lokalnoj i regionalnoj razini; Preporučuje da, radi promicanja inovacijske politike i pametne specijalizacije, zajedno s Komisijom na makroregionalnoj razini upravlja aktivnostima Platforme za razmjenu znanja i inicijative „Znanost u regijama”;

44. naglašava potrebu za pružanjem potpore lokalnim i regionalnim vlastima u zemljama kandidatkinjama za pristupanje EU-u i u partnerskim zemljama u susjedstvu EU-a kako bi im se pomoglo u ostvarivanju strateških prioriteta EU-a i izbjeglo povećanje raskoraka, s krajnjim ciljem bolje obnove nakon pandemije bolesti COVID-19 i jačanja otpornosti na razini zajednice;

45. pozdravlja namjeru Komisije da objavi komunikaciju o obnovljenom partnerstvu s južnim susjedstvom i, s obzirom na 25. obljetnicu Barcelonskog procesa, naglašava potrebu za jačanjem saveza između sjeverne i južne obale Sredozemlja. U tom kontekstu podsjeća na važnost europske politike susjedstva kao ključnog alata za prevladavanje zajedničkih izazova i naglašava da će njezin uspjeh ovisiti o istinskom sudjelovanju regionalnih i lokalnih tijela;

46. odlučno podržava predanost Komisije zadržavanju vodeće uloge u jačanju multilateralizma utemeljenog na pravilima i postavljanju ciljeva održivog razvoja u središte reforme WTO-a. Smatra da bi ta inicijativa, uz bolje osiguravanje provedbe poglavlja o trgovini i održivom razvoju, trebala doprinijeti unapređenju socijalnih, okolišnih i klimatskih standarda u trećim zemljama;

47. svjestan je neizvjesnosti u vezi s tekućim pregovorima s Ujedinjenom Kraljevinom, ali je duboko razočaran zbog toga što se u Programu rada za 2021. uopće ne spominju budućí odnosi između EU-a i UK-a imajući u vidu izravan i dramatičan učinak Brexita na mnoge lokalne i regionalne vlasti u EU-u. Stoga iščekuje prijedlog Komisije o pričuvi za prilagodbu Brexitu i insistira na tome da se ta pričuva mora osmisлити tako da se njome ne samo pokrivaju ekonomski gubici na razini država članica već i u obzir uzima teritorijalna dimenzija Brexita;

48. pozdravlja naglasak koji Komisija stavlja na potrebu da se poduzeća EU-a i jedinstveno tržište zaštite od nepoštenih trgovine i nepoštenih praksi tržišnog natjecanja, posebno putem najavljenih zakonodavnih inicijativa o osiguravanju jednakih uvjeta, o javnoj nabavi i o održivom korporativnom upravljanju. OR poziva EP i Vijeće da nastave s pregovorima o Uredbi o ostvarivanju prava, prijedlogu o izvozu robe s dvojnóm namjenom i instrumentu za međunarodnu javnu nabavu u vezi s plurilateralnim sporazumom WTO-a o javnoj nabavi;

49. predlaže Komisiji da u skladu s pravnim kriterijima poboljša i ojača odnos između kohezijske politike i segmenta politike tržišnog natjecanja koji se odnosi na državne potpore kako bi se izbjegle tehničke prepreke i uska grla koja ometaju odgovarajuću provedbu elemenata tih politika, a posebno mjera sufinanciranih iz Europskog socijalnog fonda, Europskog fonda za regionalni razvoj i Kohezijskog fonda, na koje utječu pravila o državnim potporama;

50. ponovno ističe da je u proces oblikovanja zdravstvene unije potrebno uključiti lokalne i regionalne vlasti jer u većini država članica one imaju znatne nadležnosti u području javnog zdravlja. U tom kontekstu pozdravlja namjeru Komisije da ojača okvir EU-a za otkrivanje ozbiljnih prekograničnih prijetnji zdravlju i odgovaranje na njih, među ostalim jačanjem uloge postojećih agencija i osnivanjem agencije za napredno biomedicinsko istraživanje i razvoj. U tom smislu pozdravlja paket mjera u vezi s europskom zdravstvenom unijom čiji je cilj jačanje nacionalne koordinacije unutar EU-a i postojećih struktura i mehanizama za bolju zaštitu, prevenciju, pripravnost i odgovor na opasnosti za zdravlje ljudi na razini EU-a. OR ponavlja da u te nove mehanizme kojima bi se poduprla i opskrba lijekovima te medicinskom i bolničkom opremom treba uključiti i regionalne i lokalne pružatelje zdravstvenih usluga. OR također odlučno podupire prijedlog, koji se nadovezuje na prijedlog OR-a o europskom mehanizmu za zdravstvenu zaštitu u izvanrednim okolnostima, da se EU-u omogući da na razini Unije proglasi izvanredno stanje, čime bi se aktivirao viši stupanj koordinacije i omogućio razvoj, nabava i stvaranje zaliha proizvoda nužnih u razdoblju krize;

51. poziva Komisiju da kontrolira nepoštene prakse koje su u području državnih potpora uspostavili određeni akteri koji iskorištavaju europski privremeni okvir za državne potpore te da uvede korektivne mjere jer postoji realna opasnost od negativnog učinka na ispravno funkcioniranje jedinstvenog tržišta;

52. pozdravlja prijedlog Komisije o europskom prostoru za zdravstvene podatke, ali poziva na temeljitu procjenu učinka tog prijedloga na lokalnoj i regionalnoj razini kako bi se osigurala interoperabilnost sustava i istodobno smanjilo administrativno i financijsko opterećenje;

53. poziva Komisiju da u okviru predstojeće evaluacije Direktive o primjeni prava pacijenata u prekograničnoj zdravstvenoj skrbi pokrene dijalog s OR-om i zainteresiranim regijama;

54. ponavlja da je potrebno osigurati da se u budućim prijedlozima u okviru novog pakta za azil i migracije poštuje načelo supsidijarnosti i da se ti prijedlozi temelje na solidarnosti, naročito u odnosu na regije koje su najviše izložene migracijskom pritisku. U okviru pakta trebala bi se prepoznati i ključna uloga lokalnih i regionalnih vlasti u prihvatu i integraciji migranata te osigurati izravna europska potpora za te zadaće. Također smatra da je od ključne važnosti, u suradnji sa zemljama podrijetla i tranzita, poduzeti mjere za uklanjanje temeljnih uzroka migracija i za suzbijanje trgovine ljudima. Spreman je na suradnju u okviru koje bi mogao prosljeđivati podatke koje prikupljaju lokalne i regionalne vlasti i uspostaviti stalne kanale za političku razmjenu između njih i Komisije;

55. ponavlja da namjerava s Komisijom surađivati na zajedničkom projektu kojim se promiče zalaganje Europe za zaštitu vrijednosti, identiteta i građanstva EU-a putem obrazovanja i kulture na regionalnoj i lokalnoj razini; ponavlja poziv upućen Europskoj komisiji, temeljen na prioritetima OR-a za razdoblje 2020.–2025., da provede prijedloge uspješne europske građanske inicijative za veću zaštitu manjina u EU-u (MSPI).

56. poziva na očuvanje slobode kretanja u schengenskom prostoru jačanjem koordinacije među svim državama članicama i regijama uključenima u upravljanje granicama. Građani EU-a iznimno cijene svoju slobodu kretanja, naročito u svjetlu nedavnih ograničenja tijekom krize uzrokovane Bolešću COVID-19 te s obzirom na činjenicu da je ta sloboda sastavni dio europskog građanstva i ključan element izgradnje europskog identiteta;

57. odlučno podržava kulturni i kreativni sektor, koji je teško pogođen krizom izazvanom bolešću COVID-19, te poziva na kulturu solidarnosti u fazi obnove. Zagovara snažnu dimenziju kulturne baštine u kontekstu inicijative „Novi europski Bauhaus“, koju je kao dio „vala obnove“ najavila predsjednica von der Leyen i čiji je cilj korisne karakteristike objediniti s inovativnošću;

58. od Komisije i dalje očekuje da podnese prijedlog direktive o jačanju načela jednake plaće za žene i muškarce s pomoću transparentnosti plaća te ponovno poziva Komisiju da predloži donošenje odluke Vijeća da se, kao mjera u vezi sa strategijom za rodnu ravnopravnost, svi oblici rodno uvjetovanog nasilja kvalificiraju kao područje osobito teškog kaznenog djela u smislu članka 83. stavka 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije; usto, poziva Komisiju da radi na pristupanju EU-a Konvenciji Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (2011.) te pozdravlja izjave Komisije u tom pogledu u njezinu programu rada za 2021.;

59. jednako tako, toplo pozdravlja namjeru Komisije da predstavi inicijativu kojom bi se u cilju sprečavanja i suzbijanja rasizma, antisemitizma i diskriminacije pripadnika zajednice LGBTI+ u popis kaznenih djela na razini EU-a uvrstili zločin iz mržnje i govor mržnje protiv skupina u ugroženom položaju;

60. potiče europske institucije da dovrše pregovore i donesu predloženu Uredbu o mehanizmu za uklanjanje pravnih i administrativnih prepreka u prekograničnom kontekstu, što će imati dugotrajan, značajan i pozitivan učinak na budućnost prekogranične suradnje. Nadalje, naglašava potrebu za odgovarajućim pravnim okvirom EU-a koji bi omogućio učinkovitu uspostavu prekograničnih javnih usluga i upravljanje njima. Tekuća kriza dodatno je naglasila tu potrebu. Postojeći okviri često uzrokuju velika administrativna opterećenja i troškove, zbog čega mnoge lokalne i regionalne vlasti odustaju od svojih planova za pružanje takvih usluga, što europske građane koji žive u tim regijama ostavlja u nepovoljnom položaju;

61. budući da je Europska unija na političkoj i pravnoj razini već prepoznala jedinstvenu situaciju najudaljenijih regija, poziva Europsku komisiju da, u vidu dobre prakse, u buduće godišnje programe rada uvrsti prilog s konkretnim prijedlozima koje te godine namjerava predstaviti za krajnje rubna područja. Taj bi prilog uključivao zakonodavne prijedloge s posebnim mjerama za najudaljenije regije – koji se mogu temeljiti na članku 349. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, dvostrukoj pravnoj osnovi Ugovora ili samo općoj sektorskoj pravnoj osnovi Ugovora, sve dok se u zakonodavnom prijedlogu predviđa *de facto* diferencirani pristup najudaljenijim regijama – kao i druge akte (komunikacije, izvješća) koje Europska komisija te godine namjerava posvetiti krajnje rubnim područjima;

62. ponavlja poziv da će, zbog velike ranjivosti najudaljenijih regija Europske unije uzrokovane bolešću COVID-19, Europska komisija početkom 2021. ažurirati svoju strategiju iz 2017. „Jače i obnovljeno strateško partnerstvo s najudaljenijim regijama EU-a” (COM(2017) 623 final, 24.10.2017.) i predstaviti nove djelotvorne mjere potpore najudaljenijim regijama u socijalnom, gospodarskom, teritorijalnom i kulturnom sektoru;

63. svojem predsjedniku nalaže da ovu Rezoluciju proslijedi Europskoj komisiji, Europskom parlamentu, njemačkom, portugalskom i slovenskom predsjedništvu Vijeća EU-a i predsjedniku Europskog vijeća.

Bruxelles, 10. prosinca 2020.

Predsjednik
Europskog odbora regija
Apostolos TZITZIKOSTAS

MIŠLJENJA

ODBOR REGIJA

INTERACTIO – NA DALJINU – 141. PLENARNO ZASJEDANJE OR-a, 8.12.2020.–10.12.2020.

Mišljenje Europskog odbora regija – Prema održivijem turizmu za gradove i regije EU-a

(2021/C 37/02)

Izvjestitelj: Manuel Alejandro CARDENETE FLORES (ES/RE), zamjenik ministra turizma, obnove, pravosuđa i lokalne uprave Autonomne zajednice Andaluzije

PREPORUKE O POLITIKAMA

EUROPSKI ODBOR REGIJA

Uvodne napomene

1. naglašava da je **turizam strateški sektor**, instrument za integraciju i ključni pokretač socioekonomskog oporavka, koji čini više od 10 % bruto domaćeg proizvoda EU-a i zapošljava 26 milijuna ljudi, a ujedno predstavlja 6 % ukupnog izvoza EU-a;
2. naglašava važnost **prometa i mobilnosti kao ključnih elemenata socijalne, ekonomske i teritorijalne kohezije** EU-a, ističući potrebu za pametnim i održivim rješenjima za mobilnost, posebno u onim regijama čiji je gospodarski razvoj najugroženiji zbog isključive ovisnosti o zračnom i pomorskom prometu;
3. ističe da velika raznolikost putnika, u društvenom, kulturnom, dobnom i dohodovnom smislu, nudi razne poslovne mogućnosti za mnoge poduzetnike, od multinacionalnih poduzeća do mikropoduzeća. Turistički ekosustav obuhvaća aspekte kao što su smještaj, promet, gastronomija, kultura, sport i rekreacija, kao i usluge organizatora putovanja. U sektoru je aktivno oko 2,4 milijuna poduzeća, od čega su više od 90 % MSP-ovi;
4. podržava preporuke i smjernice Svjetske turističke organizacije (UNWTO), kao i viziju inicijative „Jedan planet” za održivi oporavak turizma i promicanje ciljeva održivog razvoja Programa UN-a do 2030. u području turizma i prometa;
5. podržava definiciju **održivog turizma** WTO-a u kojoj se on opisuje kao „turizam koji u potpunosti uzima u obzir trenutačne i buduće gospodarske, društvene i okolišne učinke, uzimajući u obzir potrebe posjetitelja, predmetnog sektora, okoliša i zajednica domaćina”;
6. naglašava da je **kriza uzrokovana virusom SARS-CoV-2** donijela drastične promjene, s nemjerljivim gubitkom ljudskih života i razornim ekonomskim posljedicama koje su teško pogodile Europu i prouzročile osobne gubitke, ozbiljne financijske poteškoće i bankrot mnogih poduzeća, **posebno u turističkom i prometnom sektoru**;
7. uviđa da su te poteškoće još veće u slučaju najudaljenijih regija EU-a, koje u velikoj mjeri ovise o turističkom sektoru i čiji su izgledi za gospodarski oporavak ozbiljno ugroženi zbog njihove gotovo isključive ovisnosti o zračnom prometu i nedostupnosti drugih načina prijevoza;
8. naglašava potrebu za promicanjem održivih turističkih usluga kojima se uzima u obzir bogata povijesna i kulturna baština Europe, kao i njezina jedinstvena prirodna baština;

9. podsjeća na transversalnu prirodu turizma koju je ova kriza pokazala, s obzirom na to da pad turističke aktivnosti utječe ne samo na sektore kao što su hotelijerstvo, ugostiteljstvo ili promet već i na mnoga područja gospodarstva s visokom vrijednošću;

10. ističe da Europa mora zadržati proaktivan i predvodnički stav u ovoj i mogućim budućim krizama te na vrijeme poduzeti potrebne mjere kako bi se **spriječio kolaps** turističkog sektora;

11. uviđa da je aktualna zdravstvena kriza uzrokovana COVID-om 19 ukazala na posebnu ranjivost turizma u otočnim regijama, koje raspolazu oskudnim resursima;

12. podsjeća države članice i institucije EU-a na važnost **dodjeljivanja dostatnih financijskih sredstava** za spašavanje tog sektora, kao i na važnost razvijanja **dugoročne europske politike** u području održivog i kvalitetnog **turizma** koja bi se temeljila na poštovanju okoliša i na borbi protiv klimatskih promjena;

13. smatra da treba prijeći na djela i dodatno poboljšati postojeće turističke i prometne modele kako bi se zajamčila njihova potpuna održivost u socijalnom, gospodarskom i okolišnom pogledu, a ova **kriza iskoristila za pokretanje rasprave koja će postaviti temelje za otpornost i održivost** turističkog i prometnog sektora u budućnosti;

O utjecaju COVID-a 19 na sektor turizma i prometa u Europi te kratkoročnom i srednjoročnom odgovoru EU-a u pogledu oporavka i otpornosti: paket za turizam i promet

14. naglašava kako je WTO procijenio da su gubici prouzročeni pandemijom u svjetskoj turističkoj industriji u prvih pet mjeseci 2020. već bili više od trostruko veći od gubitaka zabilježenih tijekom međunarodne financijske krize 2009. ⁽¹⁾;

15. poziva na bolju koordinaciju **među državama članicama** u uvođenju zabrana i mjera ograničenja kretanja kako bi se olakšao oporavak tog sektora, smanjila zbrka među turistima, a ljudi ohrabрили da idu na putovanja; pozdravlja inicijative Europske komisije i Europskog centra za sprečavanje i kontrolu bolesti usmjerene na pružanje objektivnih i točnih informacija o razvoju pandemije;

16. naglašava da je za ponovno pokretanje turizma važno donošenje zajedničke strategije za mobilnost ljudi unutar EU-a kako bi se potaknulo veće povjerenje u putovanja, posebno testiranjem na COVID-19 na polazištu, odnosno prije početka putovanja, čime bi se povećala sigurnost putovanja i izbjegla potreba za karantenom;

17. pozdravlja **brz odgovor EU-a za spašavanje turizma i prometa**, a posebno komunikaciju Europske komisije „Turizam i promet od 2020. nadalje” te njezine popratne preporuke i smjernice (paket za turizam i promet), koje su državama članicama pomogle u naporima da ponovno uspostave sigurno, slobodno i neograničeno kretanje te da iznova otvore unutarnje granice, počnu rješavati krizu likvidnosti i vrate povjerenje potrošača;

18. također pozdravlja donošenje **privremenog okvira za mjere državne potpore** ⁽²⁾ kojim se državama članicama omogućuje pružanje veće potpore poduzećima; pozdravlja i novi **europski instrument za privremenu potporu radi smanjenja rizika od nezaposlenosti u izvanrednoj situaciji** ⁽³⁾ (SURE), kojim se osigurava održavanje dohotka kućanstava i očuvanje proizvodnih kapaciteta i ljudskog kapitala poduzeća i gospodarstva, inicijativu REACT-EU ⁽⁴⁾, koja upravljačkim tijelima omogućava preraspodjelu sredstava dodijeljenih iz europskih strukturnih i investicijskih fondova kako bi se suočila s najhitnijim posljedicama krize, **Europski fond za prilagodbu globalizaciji**, koji mogu koristiti osobe zaposlene u turističkom sektoru koje su otpuštene zbog krize, te projekte kao što je internetska platforma „Re-open EU” ⁽⁵⁾ koja sadržava ažurirane informacije o ograničenjima putovanja u Europi, javnom zdravlju i sigurnosnim mjerama;

19. cijeni napore Komisije da promiče protok **većih iznosa državnih potpora** namijenjenih spašavanju europskih poduzeća te predlaže da pojedina pravila (uključujući izmijenjeno pravilo *de minimis*) ostanu na snazi koliko god je to potrebno u regijama koje su posebno pogođene krizom;

⁽¹⁾ <https://www.e-unwto.org/doi/epdf/10.18111/wtobarometereng.2020.18.1.4>

⁽²⁾ https://ec.europa.eu/competition/state_aid/what_is_new/sa_covid19_temporary-framework.pdf

⁽³⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020PC0139>

⁽⁴⁾ https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/factsheet/2020_mff_reacteu_en.pdf

⁽⁵⁾ <https://reopen.europa.eu/hr/>

20. potiče sve države članice da **iskoriste sve vrste pomoći** koje su privremeno dopuštene navedenim okvirom kako bi se zadovoljile hitne potrebe u pogledu likvidnosti, obrtnog kapitala i ulaganja te kako bi se omogućilo spašavanje **poduzeća** koja su teško pogođena pandemijom COVID-a 19 ⁽⁶⁾, čime bi im se omogućilo da se restrukturiraju i dodatno razviju svoje poslovanje;

21. pozdravlja mjere koje su dogovorile države članice EU-a, a koje su, prema riječima predsjednika Odbora regija, „primjer solidarnosti” i navodi da je od ključne važnosti da se proračun EU-a i **plan oporavka** bez odgode stave na raspolaganje gradovima i poduzećima u svim europskim gradovima, regijama i selima kako bi se uhvatili u koštac s ovom krizom dosad nezabilježenih razmjera;

22. traži da se ulože naponi u postizanje sporazuma kako bi se ostvarilo istinsko partnerstvo među svim razinama **upravljanja**, uz promicanje zajedničke odgovornosti i uz izbjegavanje prekomjerne centralizacije;

23. poziva Komisiju da u suradnji s državama članicama donese skup smjernica i kontrolnih popisa EU-a za lokalne i regionalne vlasti koji će služiti kao **upute za početne dane katastrofa**, i prije pokretanja nacionalnih i europskih mjera; napominje da smjernice sadržane u paketu za turizam i promet već predstavljaju izvrsnu referentnu vrijednost;

24. smatra da su mjere sadržane u **paketu za turizam i promet** važan prvi korak čiji je cilj poboljšanje kapaciteta reaktivnosti lokalnih turističkih odredišta na nove valove pandemije i druge moguće katastrofe koje bi mogle predstavljati izazov za oporavak tog sektora;

25. smatra da je zbog pandemije potrebno hitno osmisliti nove strategije kojima će se poduprijeti hotelijersko-ugostiteljski sektor i razvoj turističkih aktivnosti na lokalnoj razini, kao što su ruralni turizam, lokalna gastronomija ili lokalne tradicije. Trendovi su se promijenili na globalnoj razini pa su manje turističke lokacije i izolirana odredišta, na kojima obitelji i manje skupine mogu sigurno putovati, postali privlačniji. Kako bi turizam preživio u sljedeće dvije – tri godine, naše turiste moramo usmjeriti na naša odredišta;

26. naglašava da bi se **troškovi koji proizlaze iz mjera predostrožnosti povezanih s COVID-om 19 u javnom prijevozu** mogli uključiti u ugovore o javnim uslugama, čime bi se izbjegao prijenos visokih dodatnih financijskih opterećenja na tijela nadležna za prijevoz, a to su često lokalne i regionalne vlasti;

27. podupire dugoročno **postupno ukidanje viza** kako bi se potaknuo dolazak posjetitelja iz trećih zemalja i turiste ohrabrilo da se vrate u Europu;

28. nada se da će se u budućnosti o svakoj odluci nacionalnih vlasti o zabrani putovanja i privremenom zatvaranju granica unaprijed obavješćivati europske vlasti, kao i pogranične regije, kako bi se poboljšala koordinacija i zajamčio pravovremeni pristup informacijama;

29. odlučno podupire europski plan oporavka kako bi se doprinijelo otklanjanju gospodarske i socijalne štete prouzročene pandemijom COVID-a 19, pokretanju europskog oporavka te očuvanju i stvaranju radnih mjesta;

O potrebi za poduzimanjem mjera kako bi turizam postao održiviji

30. napominje da je turizam posljednjih godina jedan od najbrže rastućih sektora; taj je rast iznio na svjetlo dana **teškoće u postizanju uravnoteženog razvoja** u smislu gospodarske, okolišne i socijalne **održivosti**;

31. pozdravlja komunikacije Komisije „Europa, vodeće svjetsko turističko odredište – novi politički okvir za turizam u Europi” (2010.) i „Europska strategija za veći rast i radna mjesta u obalnom i pomorskom turizmu” (2014.);

32. napominje da se turizam sada suočava s **novim izazovima koji imaju velik utjecaj i na koje će se morati odgovoriti**, kao što su klimatske promjene, sve veća zagušenost prometa, prekomjerni pritisak na infrastrukturu, potrošnja vode i energije, degradacija okoliša, problem kojem treba dati prioritet i hitno ga riješiti, gubitak identiteta i poštovanje autentičnosti lokalnih zajednica;

⁽⁶⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1587137448000&uri=CELEX:52020DC0112>

33. navodi da turizam može poslužiti kao ogledni primjer djelatnosti u održivoj ekološkoj tranziciji na koju se poziva u zelenom planu i smatra da Europa može postati prvi klimatski neutralan kontinent do 2050. godine, bilo u procesima gospodarske prilagodbe digitalnom dobu ili promicanjem ravnopravnosti i socijalne uključenosti, te odlučno potiče institucije EU-a i države članice da poduzmu potrebne mjere za postizanje tih ciljeva;

34. uviđa da će se ti ciljevi postići samo ako se uspostave na čvrstim temeljima kojima se precizno utvrđuju područje primjene, obveze i posljedice koje podrazumijeva pokretanje istinskog održivog razvoja predmetne djelatnosti, uz snažnu predanost jamčenju njihove provedbe;

O prijevoznim sredstvima za putovanja

35. podsjeća na to da se **turizam** sastoji od složenog vrijednosnog lanca mnogih dionika koji su **izravno povezani s djelatnostima putničkog prijevoza**;

36. ukazuje na potrebu za tim da se u turističkom sektoru postigne napredak prema ostvarivanju kružnog gospodarstva;

37. napominje da predviđanja UNWTO-a i Međunarodnog prometnog foruma upućuju na povećanje emisija ugljika povezanih s prometom u turističkom sektoru za oko 25 % do 2030.;

38. stoga je svjestan da je potrebno ispitati, te uvesti ili provesti, načine za bolje povezivanje europskih gradova i regija, dati prednost manje zagađujućim rješenjima i istražiti poboljšanja intermodalnosti u skladu s konačnim ciljem zelenog plana; ujedno pozdravlja činjenicu da je Komisija 2020. pokrenula **strategiju za pametnu i održivu mobilnost**;

39. odlučno potiče države članice EU-a da udruže napore kako bi se hitno riješio problem nedostatka održivih prijevoznih alternativa i uložilo u razvoj i valorizaciju dugolinijskih željezničkih ruta, uključujući noćne vlakove, čime bi niskougljična putovanja postala privlačnija opcija;

40. podržava **davanje državnih potpora zračnim prijevoznicima** pod uvjetom da se potonji obvežu na ispunjavanje ciljeva **smanjenja emisija onečišćujućih tvari**;

41. napominje da bi to obvezivanje trebalo poticati **u različitim oblicima prijevoza**, kako u cestovnom tako i u pomorskom prometu, s posebnim naglaskom na brodovima za kružna putovanja, zbog njihova velikog utjecaja na okoliš;

42. žali zbog manje **potpore autobusnom i željezničkom prijevozu** (ključnim oblicima lokalnog i regionalnog prijevoza) u odnosu na zrakoplovstvo, čime se stvara veći pritisak na financiranje održivijih načina prijevoza; poziva na snažnu predanost širenju mogućnosti za održivu mobilnost u cijeloj Europi pomoću željezničkog prijevoza i podsjeća na to da je Komisija među ciljeve za 2021. uvrstila **povećanje doprinosa željezničkog sektora održivom turizmu** u EU-u;

43. skreće pozornost na važnost toga da se u okviru primjene budućih mjera za emisije CO₂ u zračnom i pomorskom prometu, predviđenih u europskom zelenom planu i novoj strategiji za održivu mobilnost, provede procjena njihovog učinka u najudaljenijim regijama EU-a, čija ekonomska i socijalna kohezija uvelike ovisi o zračnom i pomorskom prometu, kako za mobilnost njihovih građana tako i za razvoj njihovih gospodarskih aktivnosti;

44. naglašava potrebu za **financijskom potporom** kako bi se **javnim prijevoznicima** koji su se suočili sa znatnim padom prihoda omogućilo da razviju održiviji vozni park koji čine vozila s nultim i niskim emisijama;

45. izražava interes za rad na **inicijativama za povezivanje putovanja vlakom s otkrivanjem kulturne baštine i turizmom** u razdoblju nakon krize, za razvoj programa #DiscoverEU i za blisku suradnju s predstavnicima regija EU-a u cilju promicanja mogućnosti koje nudi željeznički turizam za vrijeme Europske godine željeznica (EYR2021) i nakon nje;

46. ističe važnost **prepoznavanja mreže EuroVelo⁽⁷⁾ kao još jedne transeuropske prometne mreže (TEN-T)**, uz postojeće mreže cesta, željeznica ili unutarnjih plovni putova, što će biciklističku infrastrukturu učiniti sigurnijom, izravnijom, sveobuhvatnijom i povezanom te na taj način koristiti svim kategorijama biciklista i dati značajan dodatan poticaj biciklističkom turizmu;

(⁷) Europska mreža koja se sastoji od 17 dugolinijskih biciklističkih ruta koje obilaze i povezuju cijeli kontinent.

O utjecaju na prirodni okoliš

47. izražava zabrinutost zbog toga što bi globalno zagrijavanje moglo smanjiti privlačnost ili čak ugroziti egzistenciju određenih turističkih destinacija te iznova potvrđuje svoju odlučnost u pravovremenoj **borbi protiv klimatskih promjena** u skladu s posljednjim znanstvenim spoznajama pomoću niza inicijativa i političkih mjera utvrđenih u mišljenjima Europskog odbora regija;

48. podsjeća na to da će ta borba biti ključna za sudbinu mnogih obalnih i otočnih regija zbog rastuće razine mora, skijališta pogođenih nedostatkom snijega i regija pogođenih šumskim požarima, poplavama ili olujnim nevremenima ⁽⁸⁾;

49. smatra da turizam može znatno doprinijeti europskoj ambiciji **kružnog gospodarstva** i ustraje u tome da bi regije i gradovi trebali sudjelovati u raspravi o načinu promicanja programa na terenu;

50. preporučuje da se u sklopu turističkog i prometnog sektora potakne ponuda **klimatski neutralnih proizvoda** upotrebom čiste energije, smanjenjem korištenja štetnih kemikalija i plastike te postupcima recikliranja kišnice i otpadnih voda iz kućanstava ⁽⁹⁾, čime se znatno smanjuje potražnja za pitkom vodom iz opskrbe mreže, kao i recikliranjem otpada; ujedno poziva na sustavnije korištenje tih sustava;

51. ukazuje na potrebu za pružanjem **veće potpore biciklističkom turizmu** od kojeg lokalna gospodarstva imaju koristi jer se posjećuju područja koja se obično ne obilaze u sklopu tradicionalnog turizma i koriste usluge lokalnih poduzeća; osim toga, za to potrebna infrastruktura pogoduje i lokalnom stanovništvu jer pruža bolju povezanost koja doprinosi osiguravanju dugoročne održivosti lokalnih zajednica;

52. podržava nastavak djelovanja radne skupine GU-a MARE i europske broderske industrije u području isteka životnog vijeka plovila kako bi se osmislio zajednički plan EU-a na polju istraživanja i inovacija usmjeren na povećanje recikliranja materijala za izgradnju brodova;

53. ističe važnost promicanja održivog obalnog pomorskog turizma kojim se jačaju aktivnosti tumačenja i očuvanja morskog okoliša. Također prepoznaje velik potencijal u **plovidbi, sportovima na vjetru i valovima, ronjenju i općenito vodenim sportovima** za znanost, osviještenost o okolišu, kartiranje oceana i istraživanje okolišnih pitanja;

54. ističe **važnost turizma za ruralni razvoj**, koji se više ne bi trebao tumačiti isključivo u smislu poljoprivrednog razvoja već smatrati pokretačem napretka slabije razvijenih ruralnih područja sa zanemarivim udjelom poljoprivrednog zemljišta i niskom produktivnošću, ali koja su izuzetno važna zbog svoje okolišne i krajobrazne vrijednosti i zaštite biološke raznolikosti; iz tog bi razloga europske institucije trebale uložiti odgovarajuće napore kako bi turizam i mogućnosti koje on pruža uključile u strategiju za biološku raznolikost, strategiju „od polja do stola”, novu zajedničku poljoprivrednu politiku i mrežu Natura 2000 te u dugoročnu viziju za ruralna područja;

55. smatra da je važno promicati održiviji turizam s većom dodanom vrijednošću za regije uključivanjem lokalnih proizvoda u turističku ponudu, kao i da je potrebno promicati prirodna i zaštićena područja i potencijal neba kao turističkog resursa (astroturizam);

56. ističe važnost upotrebe digitalnih tehnologija utemeljenih na 5G, internetu stvari, umjetnoj inteligenciji i velikoj količini podataka za pružanje inovativnih, održivih i prilagodljivih pametnih turističkih usluga s visokom dodanom vrijednošću s pomoću kojih bi se u svim regijama, a naročito u ruralnim područjima, mogli potaknuti novi, učinkovitiji, pristupačniji i uključiviji turistički modeli; usto naglašava važnost raspolaganja telekomunikacijskim tehnologijama koje osiguravaju dostatnu povezivost u ruralnim područjima;

O socijalnim i gospodarskim posljedicama i potrebi da se spriječi doživljavanje turizma kao problema

57. podsjeća na to da turizam, a posebno **prekomjerni turizam** (koji premašuje fizičke, ekološke, socijalne, ekonomske, psihološke ili političke kapacitete odredišta) ⁽¹⁰⁾, kao i sve ljudske aktivnosti, utječe na socijalno okruženje u kojem se ta aktivnost odvija;

⁽⁸⁾ [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI\(2017\)603932](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI(2017)603932)

⁽⁹⁾ <https://ec.europa.eu/environment/emas/takeagreenstep/pdf/BEMP-5.7-FINAL.pdf>

⁽¹⁰⁾ U nedavnoj studiji Europskog parlamenta utvrđeno je da je 105 odredišta u Europskoj uniji izloženo riziku od prekomjernog turizma. Vidjeti: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/629184/IPOL_STU\(2018\)629184_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/629184/IPOL_STU(2018)629184_EN.pdf)

58. naglašava da treba izbjegavati negativne učinke prekomjernog turizma, koji podrazumijevaju povećano zagušenje prometa, pritisak na infrastrukturu, veću potražnju za energijom i vodom, uništavanje okoliša, oštećivanje povijesnih lokaliteta i spomenika, gubitak identiteta i autentičnosti te sve veće troškove života za lokalne stanovnike, uz rastuće nejednakosti među njima; smatra da bi institucije EU-a i države članice trebale hitno razmotriti uvođenje mjera i inicijativa kako bi se izbjegao negativan učinak prekomjernog turizma;

59. naglašava da promicanje i razvoj turizma u ruralnim područjima mogu dovesti do gospodarskog razvoja i stvaranja bogatstva te doprinijeti privlačenju stanovništva ili zaustavljanju opadanja broja stanovnika u područjima pogođenima depopulacijom;

60. preporučuje uvođenje politika usmjerenih na promicanje i osnaživanje žena. Žene igraju ključnu ulogu u očuvanju turističkih poduzeća jer su one glavni akteri u borbi protiv depopulacije. Osiguravanje njihove zapošljivosti jamstvo je za zadržavanje stanovništva u određenom području. To podrazumijeva procjenu njihovih potreba i pružanje ciljanog osposobljavanja uz pomoć instrumenata za stjecanje vještina i povećanje konkurentnosti;

61. ističe da pojedini modeli turizma koji se temelje na intenzivnoj upotrebi jeftinih prijevoznih sredstava i masovnim putovanjima potiču prekomjerni turizam, dok društveni mediji i platforme za razmjenu među dionicima također mogu igrati ulogu u prekomjernom oglašavanju određenih odredišta; stoga poziva na pokretanje rasprava o rastu i kvaliteti turizma;

62. prepoznaje Barcelonsku deklaraciju **Mreže europskih regija za konkurentan i održiv turizam (NECSTouR) „Bolja mjesta za život, bolja mjesta za posjećivanje”** kao mjerilo koje pokazuje da sektori turizma i kulturne baštine, kako materijalne tako i nematerijalne, mogu blisko surađivati u korist europskih građana i kulturne baštine;

63. ističe da **turizam treba promatrati kao dio rješenja, a ne kao problem** i stoga ukazuje na potrebu za izradom prijedloga za nove aktivnosti, različite od onih koji se već provode, te za odlučnijim poticanjem onih koje su već u upotrebi, ukazujući na potrebu da se reguliraju novi oblici turističke ponude i platforme ekonomije suradnje kako bi se uvažavali kriteriji poštenog tržišnog natjecanja, da se ojačaju sustavi kontrole i inspekcije te da se zajamči kvaliteta i zakonitost usluga koje se pružaju u zajedničkom okviru slobodnog poduzetničkog tržišnog natjecanja, uz očuvanje baštine, kulture, identiteta i kvalitete života lokalnog stanovništva;

64. u tom pogledu ukazuje na prednosti **širenja najboljih praksi, strategija i metodologija u području održivog turizma** razvijenih u sklopu raznih europskih programa kao što su PANORAMED, horizontalni projekti MED, MITOMED+ i WINTERMED, kako bi se promicale njihova kapitalizacija i replikacija;

65. stoga predlaže da se nastavi dodjeljivati **Nagrada za europsku prijestolnicu pametnog turizma**;

O digitalizaciji i podacima te njihovim prednostima za uspostavu sustava praćenja i sljedivosti djelovanja

66. naglašava **znatne promjene u distribucijskim kanalima i u načinu na koji se konzumira turizam**, što je mnogim poduzećima omogućilo da izravno dođu do svojih klijenata, a to je prilika koju mala poduzeća nisu dovoljno iskoristila;

67. ističe da su **informacije** ključna **sirovina** za turizam koja se koristi u okviru disruptivnijih inicijativa u tom sektoru;

68. prepoznaje važnost inicijative WTO-a **„Prema statističkom okviru za mjerenje održivog turizma”** ⁽¹¹⁾, koja uključuje gospodarsku, socijalnu i okolišnu dimenziju;

69. ističe da će razina detaljnosti, kvaliteta, tumačenje i pravilna upotreba podataka **izravno utjecati na djelotvornost političkih mjera** za suočavanje s krizom uzrokovanom COVID-om 19 i na težnju ka klimatski neutralnoj Europi;

⁽¹¹⁾ <https://www.unwto.org/Measuring-Sustainability-Tourism>

70. zabrinut je zbog **nedostatka usklađenosti i fragmentacije podataka** u pogledu ekonomskih učinaka turizma, čime se potkopava sistemsko donošenje odluka za potporu turističkom i prometnom sektoru;

71. naglašava da se iz službenih podataka informacije ne mogu dobiti dovoljno brzo da bi se reagiralo na trenutačnu situaciju, zbog čega su **regije i gradovi morali uvesti druge mehanizme mjerenja** koji još nisu integrirani u službene podatke;

72. pozdravlja to što je Europska komisija u ožujku 2020. postigla **dogovor s platformama ekonomije suradnje** ⁽¹²⁾ u pogledu objavljivanja ključnih podataka o turističkom smještaju i potiče Europsku komisiju da zajednički ispituju pokazatelje za utvrđivanje strategija oporavka od kojih bi turistički sektor imao koristi;

73. podsjeća da platforme ekonomije suradnje povećavaju lokalne troškove stanovanja jer se stambeni objekti koriste za smještaj putnika umjesto lokalnog stanovništva. Unatoč odluci Suda Europske unije, platforme ekonomije suradnje ne služe samo za pružanje informacija. Stoga poziva Europsku komisiju da donese zakone kojima bi se regionalnim i lokalnim vlastima pružila mogućnost da reguliraju aktivnosti takvih platformi na svojim područjima kako bi se osiguralo da se one pridržavaju jednakih administrativnih pravila o ljetnom najmu kao i tradicionalniji dionici;

74. ističe da je potrebno uspostaviti **standardizirane alate** za usmjeravanje gradova, regija i poslovnog sektora u njihovom iznalaženju održivijih politika, ugrađenih u novi europski statistički program i usmjerenih na jačanje **praćenja turizma iz gospodarske, socijalne i okolišne perspektive**; naglašava potrebu za olakšavanjem dostupnosti podataka, poboljšanjem njihova ažuriranja i međusobne povezanosti te osiguravanjem usklađenog sustava mapiranja;

75. preporučuje da se utvrdi pravni okvir za izradu i objavljivanje **satelitskih računa turizma** u svakoj državi članici EU-a;

76. zalaže se za kvalitetnije prikupljanje podataka **na razini NUTS 3** o broju turista i izletnika, drugim novim oblicima smještaja i vrsti prijevoza, uključujući raščlambu po regijama i glavnim lokalnim odredištima na temelju statističkih podataka o smještaju;

77. preporučuje da se sustav mjerenja za praćenje potrošnje vode i stvaranja emisija u turističkom sektoru, uključujući turističku industriju i njezine karakteristične proizvode, uključi u **statističke evidencije o vodi, zraku i energiji**;

78. potiče Eurostat da nastavi ispitivati **velike količine podataka kao izvor** statističkih podataka o turizmu, uzimajući u obzir izazove povezane s njihovim prikupljanjem, neovisnošću, povjerljivošću, pristupačnošću, kvalitetom i dostupnošću tijekom vremena;

79. poziva na **ispitivanje problema prekomjernog turizma** uključivanjem kvalitativnih podataka o stavovima stanovništva prema turizmu u studije o dohotku i životnim uvjetima, u kratke procjene utjecaja turizma i u izvješće Europske komisije naslovljeno „Kvaliteta života u europskim gradovima”;

80. preporučuje da se nastave poticati mjere za iskorištavanje i optimiziranje opsežnog rada koji je posljednjih godina obavila Europska komisija, a koji obuhvaća **sustav pokazatelja ETIS, platformu S3** ⁽¹³⁾ za digitalizaciju i sigurnost turizma te **laboratorij za turizam sutrašnjice**;

81. poziva Komisiju i Europski parlament da u sljedeći **europski statistički program** uključe sustave i alate za praćenje koji su u većoj mjeri usmjereni na zadovoljavanje specifičnih potreba regija i gradova te omogućuju odgovarajuću sljedivost provedenih politika u području turizma;

O potrebi za ponovnim priznavanjem turizma kao ključne politike EU-a u skladu s njegovim doprinosom i potencijalom za rast te predanošću održivom razvoju

82. nada se da će aktualna kriza biti znak za uzbunu koji će potaknuti Europsku komisiju da provodi ambiciozniju politiku turizma za Europu na ekološkom, gospodarskom i društvenom planu;

⁽¹²⁾ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_20_194

⁽¹³⁾ <https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/tourism>

83. pozdravlja inicijativu Komisije da organizira **Europsku konvenciju o turizmu** kako bi se izradio plan za 2050. ususret održivom, inovativnom i otpornom europskom turističkom ekosustavu („Europski program za turizam 2050.”) u kojem bi regije aktivno sudjelovale;
84. izražava spremnost da organizira **konferenciju dionika na kojoj bi sudjelovala javna i privatna tijela** s ciljem razmjene iskustava povezanih s putovima oporavka koje su odabrala različita odredišta i načinom na koji će se turizam EU-a odvijati u budućnosti;
85. nada se da će Odbor za promet i turizam Europskog parlamenta udružiti snage s OR-om u iznalaženju **čvrste politike EU-a u području turizma**;
86. predlaže da se organizira **zajednički sastanak Odbora za promet i turizam Europskog parlamenta i OR-ova povjerenstva NAT** kako bi se raspravilo o budućnosti politike turizma u EU-u nakon krize uzrokovane COVID-om 19 i u vezi s raspravama o višegodišnjem financijskom okviru za razdoblje 2021. – 2027.;
87. raduje se održavanju bliske suradnje sa **Skupinom za turizam Europskog parlamenta** i traži da ga se u potpunosti uključi u njezin rad kako bi se osiguralo da se stajališta lokalne i regionalne razine uključe u njezine rasprave;
88. ponavlja kako je važno da države članice i njihove regionalne vlasti u svoje **operativne programe** za razdoblje nakon 2020. uvrste prioritete turizma kako bi se olakšao pristup europskim sredstvima za financiranje turističkih projekata;
89. ističe da je **malim i srednjim poduzećima i odredištima teško pristupiti postojećem mehanizmu financiranja te predlaže uvođenje praktičnih alata** (jedinstvena kontaktna točka ili internetski alat), koji bi bili povezani s upravljačkim tijelima europskih fondova i namijenjeni olakšavanju procesa podnošenja zahtjeva i obrade;
90. preporučuje da Europski odbor regija **ojača suradnju s UNWTO-om** putem memoranduma o razumijevanju i izradom zajedničkih akcijskih planova;
91. poziva Vijeće da uključi Europski odbor regija i njegove lokalne i regionalne vlasti u **radne skupine i sastanke Vijeća** povezane s turizmom;
92. predlaže izradu novog **europskog okvira za održivi turizam**, usklađenog sa zelenim planom i Programom UN-a do 2030., u kojem bi trebalo uzeti u obzir relevantne regionalne strategije i koji bi uključivao razne politike koje EU razvija i koje bi mogao razvijati u tom području, kao što su potpora digitalizaciji turističkog sektora, promicanje pametnih turističkih odredišta, dekarbonizacija turističke djelatnosti, promicanje kružnog gospodarstva, poticanje uključivog i pristupačnog turizma, zaustavljanje depopulacije ruralnih područja te poboljšanje participativnog upravljanja i javno-privatnih partnerstava;
93. poziva Europsku komisiju da razmotri mogućnost osnivanja **glavne uprave posvećene isključivo održivom turizmu** te traži od Europskog parlamenta da razmotri osnivanje posebnog parlamentarnog odbora usmjerenog na održivost turizma.

Bruxelles, 10. prosinca 2020.

Predsjednik
Europskog odbora regija
Apostolos TZITZIKOSTAS

Mišljenje Europskog odbora regija – Strategija EU-a za revitalizaciju ruralnih područja

(2021/C 37/03)

Izvjestitelj: Enda STENSON (IE/EA), član Vijeća Grofovije Leitrim**PREPORUKE O POLITIKAMA****EUROPSKI ODBOR REGIJA***Uvodne napomene*

1. napominje da ruralna i prijelazna područja čine 88 % teritorija EU-a, u njima živi 55 % njegova stanovništva, ostvaruje se 43 % bruto dodane vrijednosti i nalazi 56 % svih radnih mjesta u EU-u. Također napominje da ruralna područja nisu homogena te da su neka od njih suočena s velikim demografskim izazovima (depulacija, problemi starenja itd.) koji ometaju njihov gospodarski i socijalni razvoj. Stoga je ruralni razvoj za Odbor regija iznimno važan i ključno sredstvo za postizanje cilja teritorijalne kohezije sadržanog u Ugovoru iz Lisabona;

2. ističe da bi novu dugoročnu viziju za ruralna područja trebalo pretvoriti u konkretan politički okvir – ruralni program. Ruralnim programom trebalo bi predložiti skup integriranih politika i osnažiti ruralne zajednice da izazove pretvore u prednosti; ti izazovi uključuju dekarbonizaciju, klimatske promjene, digitalizaciju, aktivno gospodarenje prirodnim resursima, održivu mobilnost i pravedne mogućnosti zapošljavanja i ostvarivanja prihoda, generacijske promjene, integraciju novih migranata i socijalne inovacije;

3. ističe da bi u okviru ruralnog programa trebalo:

- osigurati da se uzajamno korisne ruralno-urbane veze integriraju u sve politike EU-a u skladu s ciljevima teritorijalne kohezije maksimalnim iskorištavanjem snažnih međuovisnosti ruralnih i urbanih područja,
- diversificirati mogućnosti pristupa financiranju i uključivati ruralna pitanja u sve politike EU-a. Potrebe ruralnih područja znatno nadilaze ono što se može postići politikom ruralnog razvoja, ali ono što financiranje EU-a trenutačno nudi nedostavno je i u pogledu kvantitete i u pogledu kvalitete,
- uskladiti različite propise i ponovno uključiti Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj u Uredbu o zajedničkim odredbama kako bi se potaknuli i olakšali projekti u ruralnim područjima koji se financiraju iz više fondova, a koji nisu nužno povezani s poljoprivredom,
- pratiti potrošnju EU-a primjenom pristupa provjere na ruralnoj razini,
- preispitati urbano-ruralnu tipologiju kako bi se poboljšalo usmjeravanje potpore,
- ojačati ulogu lokalnih i regionalnih vlasti u razvoju i upravljanju ruralnim politikama. Treba povećati uključenost lokalnih akcijskih grupa u uvođenje takvog upravljanja zbog njihove sposobnosti da predstavljaju lokalna područja i provode razvojne politike prilagođene uvjetima i potrebama područja kojima prijeti depulacija ili demografski rizici, i to kroz angažman dionika i građana iz ruralnih područja s pomoću inicijativa „odozdo prema gore”, kao što su LEADER/CLLD,
- boriti se protiv depulacije i socijalne isključenosti, primjerice, promicanjem inicijative pametnih sela, biogospodarstva i socijalnih inovacija te premošćivanjem digitalnog jaza;

4. naglašava cilj oblikovanja istinskog programa za revitalizaciju ruralnih područja koji mora uključivati sljedeće: potporu održivim i dinamičnim ruralnim zajednicama, potporu poduzećima, obrazovanju, osposobljavanju, zapošljavanju i otvaranju radnih mjesta, poticanje urbanog razvoja prilagođen lokalnim demografskim okolnostima, poboljšanje digitalne i infrastrukturne povezanosti te povezanosti javnih službi (zdravstva, obrazovanja, pravosuđa itd.), osiguravanje održivog iskorištavanja resursa, maksimalno povećanje potencijala ruralnog turizma u zdravom i raznolikom prirodnom krajoliku i prihvaćanje kreativnosti i kulturnog potencijala ruralnih područja;

5. ističe da svugdje u Europi postoji snažna povezanost kulturne i biološke raznolikosti koje zajedno čine jedinstveni identitet regija i njihovo jače povezivanje ima velik potencijal za postizanje ciljeva održivosti Europske unije. Potrebno je postići dublje razumijevanje s obzirom na to da tradicionalno ekološko znanje nije uključeno u strategije ruralnog razvoja i direktive o prirodi. Potrebno je pridati veću važnost vezi između čovjeka i prirode s pomoću koncepta biokulturne raznolikosti kao ključnog elementa identiteta. Bogati prirodni kapital europskih regija od ključne je važnosti za gospodarstvo i znatno doprinosi ciljevima EU-a u pogledu održivog razvoja i biološke raznolikosti. Između lokalnih zajednica i njihovih područja postoje brojne veze, bogato tradicionalno ekološko znanje i ekološki prihvatljive tehnologije. Ti su elementi prisutni diljem Europe čak i danas, no potrebno ih je bolje povezati i prepoznati na svim razinama društva;

6. ističe da je trenutačna kriza izazvana pandemijom razotkrila i pogoršala posljedice niza dugotrajnih opasnosti s kojima se suočavaju ruralna područja te da je pridonijela hitnosti revitalizacije ruralnih područja u regijama diljem Europske unije. Ruralna područja te gradovi i sela u tim područjima teško su pogođeni, među ostalim, smanjenjem potražnje za poljoprivrednim proizvodima zbog zatvaranja turističkog i ugostiteljskog sektora, nemogućnošću dolaska ključne sezone radne snage, izraženom socijalnom izolacijom i relativno većom osjetljivošću na pandemiju zbog ograničenih usluga prisutnih u malim regionalnim bolnicama;

7. napominje da pandemija dugoročno gledano može promijeniti obrasce potrošnje i proizvodnje, navike rada na daljinu, važnost kvalitete života i oblika mobilnosti, što može iznjedriti nove mogućnosti za održivi rast u ruralnim regijama, osobito onima koje su blizu i dobro povezane s metropolskim središtima. Revalorizacija premještanja proizvodnih lanaca također bi mogla stvoriti nove mogućnosti u nekim ruralnim područjima;

8. napominje da u ruralnim regijama EU-a postoji velik potencijal za iznalaženje rješenja za trenutačne i nove izazove. Ruralne regije značajno pridonose ostvarivanju ciljeva održivog razvoja i europskog zelenog plana borbom protiv klimatskih promjena, gubitka biološke raznolikosti i ekonomske depresije, poduzimanjem mjera za ublažavanje emisija stakleničkih plinova i njihovo hvatanje (učinak ponora), očuvanje biotopa i osiguravanje gospodarskih prilika održivom proizvodnjom hrane i razvojem obnovljivih izvora energije, pri čemu treba osvijestiti činjenicu da bi u urbanim područjima trebalo staviti veći naglasak na smanjenje onečišćenja uzrokovanog emisijama stakleničkih plinova;

9. smatra da je, u duhu teritorijalne kohezije i uravnoteženosti ruralnih i urbanih područja, važno da se s pomoću svih europskih politika i resursa osigura poštovanje načela uravnoteženosti, jednakosti i pravednosti (eng. *three Es*):

- **uravnoteženost** životnih uvjeta (eng. *equilibrium*) između ruralnih i urbanih područja, koja bi kao temeljno načelo trebala biti uključena u sve europske politike,
- **jednakost** (eng. *equality*) prava za sve, neovisno o tome žive li u gradovima ili ruralnim područjima (ref. Povelja o temeljnim pravima),
- **pravednost** (eng. *equity*) u pogledu sredstava i praksi među svim sudionicima i teritorijima, osobito iskorištavanje razmjena i zajedničkih nadležnosti kako bi se nadoknadile posebnosti ruralnih područja;

Financiranje politike ruralnog razvoja

10. poziva na bolje uzimanje u obzir ruralnih područja u sljedećem programskom razdoblju tako da se poveća razina sredstava EPFRR-a i da se osigura posvećivanje odgovarajuće pozornosti ruralnom razvoju u svim politikama EU-a općenito, a ne samo u pitanjima povezanim s poljoprivredom;

11. poziva na povećanje europskog proračuna namijenjenog ruralnom razvoju s obzirom na važnost ruralnih područja u Europi. Zabrinjavajuće je to što su sredstva dodijeljena u okviru novog VFO-a znatno niža nego u trenutačnom programskom razdoblju i OR poziva na izmjenu te odluke i povećanje financiranja ruralnih područja, osobito za razdoblje 2023. – 2027.; istodobno poziva na to da se novi fondovi i programi za oporavak i otpornost u velikoj mjeri iskoriste za ruralni razvoj jer su ruralna područja među najugroženijima;

12. protivi se ideji povećanja sufinanciranja za drugi stup ZPP-a jer bi se time najviše prikratilo najsiromašnije poljoprivrednike, manje razvijene regije i ruralna područja;

13. predlaže prijenos do 15 % sredstava iz prvog stupa ZPP-a u drugi stup bez sufinanciranja, uz dodatnih 15 % za ekološke i klimatske mjere te 2 % za mlade poljoprivrednike;

14. zahtijeva diversifikaciju mogućnosti pristupa financiranju i uključivanje ruralnih pitanja u sve politike EU-a. U svim bi strukturnim politikama ruralni razvoj trebao postati jedan od prioritetnih ciljeva, u skladu s ciljem teritorijalne kohezije sadržanim u Ugovoru iz Lisabona;

15. poziva na to da se u sklopu novog VFO-a uspostavi fond za ruralni razvoj posebno namijenjen ruralnim područjima;

16. zahtijeva da se financijski instrumenti dalje razvijaju i prilagođavaju malim projektima, po mogućnosti osnivanjem „banaka za ruralni razvoj” koje bi mogle djelovati kao posrednici između kreditnih institucija i primatelja zajmova;

17. poziva na veću usklađenost Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) s drugim europskim fondovima, kao što su Europski fond za regionalni razvoj (EFRR) i Obzor Europa, u cilju rješavanja pitanja održivog razvoja u ruralnim područjima. Te bi sinergije omogućile ruralnim dionicima da se bolje uhvate u koštac s međusektorskim pitanjima i poboljšaju suradnju i kvalitetu života u ruralnim područjima;

18. potiče pojednostavljenje strukturnih i investicijskih fondova i također traži pojednostavljenje izvješćivanja i praćenja programa, posebno zahvaljujući novim informacijskim i komunikacijskim tehnologijama;

jačati ulogu lokalnih i regionalnih vlasti u upravljanju ruralnim politikama;

19. napominje da se zakonodavnim prijedlogom o strateškim planovima u okviru ZPP-a nastoje marginalizirati ili čak ugroziti uloga i autonomija europskih regija u upravljanju ZPP-om jer im se samo daje zadaća provedbe mjera utvrđenih na nacionalnoj razini;

20. zalaže se za budući ZPP kojim se održava izravan odnos s ruralnim područjima zahvaljujući aktivnoj ulozi regija EU-a, koje imaju ključnu ulogu u definiranju i provedbi politika ruralnog razvoja na lokalnoj razini;

21. poziva na fleksibilnost pravila o državnim potporama i uvođenje programa obnove ruralnih područja i sela kako bi se omogućio razvoj ruralnih područja. Nadalje, potrebno je veće priznavanje lokalnih i regionalnih strategija ruralnog razvoja, a te strategije treba integrirati u nacionalne okvire planiranja. Lokalne i regionalne vlasti mogu djelovati kao posrednici za inovacije u lokalnim zajednicama;

Depopulacija

22. primjećuje zabrinjavajući trend depopulacije ruralnih područja koji s razvojem poljoprivrede otvaranje radnih mjesta usmjerava uglavnom na područja oko gradskih središta, što dovodi do smanjenog pružanja usluga u ruralnim područjima;

23. potiče uspostavu kriterija za utvrđivanje ruralnih područja s problemima depopulacije ispod razine NUTS 3 kako bi se riješio problem smanjenja broja stanovnika u takvim područjima i smanjile postojeće neravnoteže.

24. smatra, međutim, da depopulacija iziskuje nove načine razmišljanja o ruralnom razvoju kojima se **na smanjenje ne gleda više kao na teret, nego kao na potencijalnu pozitivnu priliku;**

25. smatra da prihvaćanje smanjenja može pomoći u preusmjeravanju ruralnih politika i odluka o ulaganju na novi zeleniji i skromniji rast, pružiti nove mogućnosti za inovacije i modernizaciju upravljanja i javnih usluga **sveobuhvatnijim, proaktivnijim i lokaliziranim strategijama;**

26. potiče rad na daljinu i digitalizaciju te digitalno obrazovanje i osposobljavanje. Smatra da rad, obrazovanje i osposobljavanje koji su mobilni i odvijaju se na daljinu tijekom trenutačne pandemije pokazuju potencijal onoga što bi se moglo postići u ruralnim područjima kad bi usluge bile dostupne;

27. smatra da prihvaćanje trenda depopulacije ruralnih područja i napuštanja poljoprivrednih gospodarstava iziskuje izradu ruralnih politika i strategija usmjerenih na povećanje otpornosti napuštenih područja na učinke klimatskih promjena kao što su erozija, poplave ili veliki požari; poziva na odlučnije smanjenje ugljičnog otiska i promicanje očuvanja prirode i krajolika. Stoga smatra da postoji velik potencijal u promicanju šumarskog sektora i pružanju potpore zajednicama koje posjeduju planinska područja;

28. naglašava potrebu za valorizacijom ruralnog načina života i borbom protiv kulturne i društvene hegemonije urbanog načina života kako bi se suzbili stereotipi i tako doprinijelo poboljšanju imidža i ugleda područja koja su najviše pogođena demografskim rizicima stvaranjem teritorijalne solidarnosti. Ujedno potiče teritorijalnu promidžbu: ruralna područja trebaju poboljšati svoj imidž i promicati bolju kvalitetu života dostupnu ljudima koji odluče ondje živjeti. To se može postići razvojem regionalne zastupljenosti, politikama dobrodošlice i boljom komunikacijom o ponudi radnih mjesta, uključujući mogućnosti rada i osposobljavanja na daljinu koje su dostupne u regiji;

29. smatra da bi poseban naglasak trebalo staviti na potrebe mladih kako bi ih se potaknulo na ostanak u ruralnim područjima, pružajući im poželjne mogućnosti obrazovanja, stjecanja vještina / prekvalifikacije i osposobljavanja na lokalnoj razini kako bi se izbjegla potreba za napuštanjem područja radi studija (to uključuje i učenje na daljinu kada je to potrebno); također smatra da treba uspostaviti mjere koje će im omogućiti da se nakon obrazovanja ili osposobljavanja vrate u mjesto iz kojeg dolaze;

30. poziva na to da se strukovno osposobljavanje i stjecanje vještina / prekvalifikacija u ruralnim područjima moderniziraju i prilagode uvjetima natjecanja na svjetskoj razini i potrebama lokalnih poduzeća te da se unaprijedi financiranje strukovnog osposobljavanja u ruralnim područjima sredstvima europskih strukturnih fondova;

31. ponovno poziva Europsku komisiju i države članice da aktivno potiču i pospješuju nastanjivanje žena u ruralnim područjima, tako da promiču aktivnosti koje im pomažu da lakše uspostave ravnotežu između profesionalnog i privatnog života ⁽¹⁾, kao i da prošire ponudu usluga skrbi za djecu i uzdržavane članove obitelji;

Zeleni rast

32. uviđa da ruralna područja moraju iskoristiti prilike za razvoj lokalnih energetske i prehrambenih ekosustava te snažnije ruralno-urbane integracije;

33. smatra da je ključno ojačati sudjelovanje i vodstvo žena u lokalnim akcijskim grupama i mrežama ruralnog razvoja, pri čemu ulogu žena treba prepoznati kao ključni čimbenik teritorijalne, gospodarske i socijalne strukture ruralnih područja;

34. pozdravlja europski zeleni plan i strategiju „Od polja do stola” te smatra da se njima mogu otvoriti radna mjesta i izbjeći gospodarski odljev iz ruralnih područja. Potrebna su ulaganja kako bi se iskoristili održivi projekti pod vodstvom zajednice koji su usmjereni na modele kružnog gospodarstva u kojima se najbolje iskorištavaju proizvodni lanci te pritom otvaraju radna mjesta i smanjuje ugljični otisak;

35. podupire trostruko održiv ZPP (u gospodarskom, socijalnom i okolišnom smislu) koji, zahvaljujući svojim okolišnim standardima, može poslužiti kao dodatni instrument za provedbu strategije „od polja do stola” i strategije o biološkoj raznolikosti, kao i za postizanje ciljeva europskog zelenog plana;

36. preporučuje osposobljavanje i financiranje poljoprivrednika, stočara i šumara kako bi prepoznali mogućnosti održivog upravljanja prirodnim okruženjem i mogućnosti stavljanja na tržište svojih proizvoda, a uz to i mogućnosti proizvodnje u energetske i turističke sektoru, sektoru skladištenja ugljika te lokalnim ekosustavima. Potrebno je pružiti veću potporu uspostavi zadruga radi udruživanja malih proizvođača u svim sektorima;

Digitalna povezivost

37. napominje da je većina tih ulaganja usmjerena na područja velike gustoće naseljenosti, ali da se mora dati prednost ruralnim ulaganjima kako bi se u ruralnim područjima osigurala odgovarajuća infrastruktura za digitalnu povezivost, na primjer digitalni i inovacijski centri koji olakšavaju obrazovanje i rad na daljinu, pružaju poduzetnički prostor i usluge osposobljavanja za korištenje novim tehnologijama, čime će se pridonijeti, na primjer, promidžbi i stavljanju na tržište lokalnih proizvoda;

⁽¹⁾ SL C 225, 27.7.2012., str. 174. i SL C 207, 30.6.2017., str. 57.

38. naglašava da su brze telekomunikacijske mreže ključne za ruralnu konkurentnost i gospodarski rast te da je potrebno uložiti napore kako bi se zajamčio isti kapacitet za sve regije, u skladu s ciljevima utvrđenima u kontekstu Digitalne agende za Europu za 2020.;

39. zahtijeva da se u Mehanizam za oporavak i otpornost s proračunom od 560 milijardi EUR ulaže u veću i bolju povezivost te da se usmjeri na premošćivanje digitalnog jaza između ruralnih i urbanih područja;

40. traži:

- priznavanje pristupa internetu kao javnog prava na razini EU-a i potrebe za ubrzanjem razvoja brzog interneta u ruralnim područjima,
- podupiranje pristupa financiranju za ulaganja u širokopojasne mreže za male projekte,
- prepoznavanje potrebe za digitalizacijom javnih usluga, uvođenjem osposobljavanja za različite dobne skupine stanovništva u pogledu upotrebe digitalnih tehnologija i prilagođavanje podučavanja ciljanoj publici,
- mjere za poticanje osposobljavanja, podizanja svijesti i razvoja u području IKT-a za mala i srednja poduzeća,
- mjere čiji je cilj poduzećima za pružanje internetskih usluga olakšati da ponude potpunu pokrivenost određenog područja;

Pristup uslugama

41. ističe da ruralne zajednice imaju pravo na osnovni standard usluga, kao što su zdravstvene usluge (usluge obiteljske medicine), mogućnost pristupa poštanskim, bankarskim i osiguravateljskim uslugama u ruralnim područjima, političkom sudjelovanju te umjetnosti i kulturi;

42. primjećuje preklapanje između nedostatka dostupnosti digitalne infrastrukture i nedostatka pristupa uslugama te poziva države članice da svim građanima i poduzećima s nastanom u ruralnim područjima omoguće jednak pristup. Centri se mogu razviti za višenamjensku uporabu kao što su obrazovanje i rad na daljinu, osposobljavanje, centri za zdravstvo i e-zdravstvo, kafići, poštanski uredi, kreativni prostori, mobilni laboratoriji za digitalnu proizvodnju i društveni centri;

43. primjećuje potrebu za održivim/inovativnim prometnim sustavima kako bi se omogućio pristup osnovnim uslugama, pri čemu takve sustave prijevoza treba promatrati kao proširenje osnovnih javnih usluga iz općina s mnogobrojnim stanovništvom na manje ruralne općine;

Kvaliteta života

44. napominje da su gospodarski rast i otvaranje radnih mjesta važni, ali ih, među ostalim, treba nadopuniti dostatnim pružanjem kvalitetnih usluga, stanovanjem, obrazovanjem i osposobljavanjem, cjeloživotnim učenjem i zdravstvenim sustavima kako bi se osiguralo da ruralna područja budu ne samo održiva nego i privlačna za život;

45. pozdravlja uspostavu interoperabilne podatkovne infrastrukture u skladu s podatkovnom strategijom Europske komisije od 19. veljače 2020., koja uključuje specijalizirane podatkovne prostore (npr. podatkovni prostor za mobilnost, za okoliš, za poljoprivredu, za upravu, za zdravstvo, za energetiku) i temelji se na infrastrukturi za geoprostorne podatke u Europi u skladu s Direktivom 2007/2/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ⁽²⁾ (INSPIRE) kao međusektorskoj komponenti i kojom se stoga može zajamčiti dugoročno i učinkovito pružanje javnih i privatnih usluga u ruralnim područjima;

46. poziva na donošenje inovativnog akcijskog plana za rješavanje problema nedostatka prometne povezanosti s ruralnim, planinskim, otočnim i najudaljenijim regijama; potiče održivu mobilnost za sve, promicanjem razvoja novih, čistih i alternativnih načina prijevoza putnika i robe (električni automobili ili automobili s pogonom na vodik, zajedničko korištenje automobilima i zajednička vožnja te kombinacija različitih vrsta usluga u cilju smanjenja troškova – prijevoz na zahtjev);

47. promiče međuopćinsku suradnju, u obliku „ugovora o reciprocitetu između gradova i ruralnih područja”, kojima se uvažava raznolikost ruralnih područja i nastoji potaknuti povezivanje urbanih i ruralnih područja;

⁽²⁾ Direktiva 2007/2/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 14. ožujka 2007. o uspostavljanju infrastrukture za prostorne informacije u Europskoj zajednici (INSPIRE) (SL L 108, 25.4.2007., str. 1.).

48. ističe da takav pristup prostornom planiranju iziskuje šire strategije kojima se prepoznaje važnost policentrične urbane mreže za razvoj područja povezanih s tim metropolskim područjima, uključujući male gradove i gradove srednje veličine koji se nalaze u blizini. Cilj je premostiti jaz između urbanih i ruralnih područja promicanjem partnerstava na obostranu korist u područjima kao što su okoliš i energetska tranzicija, gospodarski razvoj, kvaliteta usluga i administrativna organizacija, kao i premostiti jaz između urbanih i ruralnih zajednica u područjima obrazovanja i osposobljavanja;

49. pozdravlja rezultate projekta SIMRA⁽³⁾ (socijalne inovacije u marginaliziranim ruralnim područjima), koji je pokazao da socijalne inovacije mogu biti ključan element u suočavanju s ruralnim izazovima kao što su iseljavanje, diversifikacija ruralnih poduzeća, klimatske promjene, promjene u načinu života i restrukturiranje ruralnih gospodarstava;

50. pozdravlja ciljane pozive u okviru programa Obzor 2020. ovisno o razvojnoj fazi socijalnih inovacija i poziva na provedbu tog poboljšanja za sve europske strukturne i investicijske fondove (ESIF);

Pametna ruralna područja i sela

51. pozdravlja inicijativu Europske komisije o djelovanju EU-a za pametna sela, koja je prvi korak prema prepoznavanju potrebe za ciljanim mjerama kojima se podupire revitalizacija ruralnih područja kao održivih mjesta za život, studij i rad, iako to nije dovoljno;

52. napominje da se u mišljenju OR-a o pametnim selima poziva na to da se taj program integrira u različite politike i mogućnosti financiranja. Ne radi se samo o uvođenju širokopojasnog interneta nego i o pronalaženju pametnih načina za razvoj opskrbe energijom, usluga za zajednice i istinske nove revolucije u smislu toga kako integrirati usluge u naša ruralna područja;

53. pozdravlja skup alata Europske mreže za ruralni razvoj (ENRD) za mjere ruralnog razvoja koje države članice mogu provesti kako bi podržale pametna sela, a time i socijalne inovacije, uključujući: suradnju (osobito u sklopu programa LEADER), razmjenu znanja, mreže ZPP-a, pokretanje poslovanja mladih poduzetnika i novoosnovanih ruralnih i industrijskih poduzeća, ulaganja itd. Međutim, to pokazuje da postoji potreba i za fleksibilnijim mjerama potpore za inovacije u nepoljoprivrednim djelatnostima koje su integrirane i doprinose primarnoj djelatnosti i omogućuju poticanje biogospodarstva i najbolje moguće iskorištavanje potencijala lokalnih područja; uz poticanje novoosnovanih poduzeća u to se ubraja i mogućnost poticanja razvoja poduzeća i izvan poljoprivrednog sektora, koju bi trebalo uključiti u članak 69. Uredbe o strateškim planovima u okviru ZPP-a;

54. poziva na to da i gradovi srednje veličine u ruralnim područjima imaju pristup urbanom financiranju; naglašava da su ti gradovi ključni za ruralna područja i da su zbog svoje veličine često isključeni iz programa;

55. ističe pozitivnu ulogu budućeg programa LEADER, inicijativa lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice (CLLD) koje se financiraju iz više fondova i drugih inicijativa „odozdo prema gore“;

56. ističe da je u ruralnim područjima naglasak na stanovništvu i zajednicama, kao i na okolišu u kojem žive. OR smatra da bi se politikama EU-a usmjerenima na aktivno upravljanje i očuvanje ruralnih područja i povezivanjem programa i područja politika moglo postići više kako bi se osiguralo da ruralna područja budu sjajna mjesta za život, sudjelovanje u proizvodnji, rad i podizanje obitelji.

Bruxelles, 10. prosinca 2020.

*Predsjednik
Europskog odbora regija
Apostolos TZITZIKOSTAS*

⁽³⁾ <http://www.simra-h2020.eu/>.

Mišljenje Europskog odbora regija – Od polja do stola: lokalna i regionalna dimenzija

(2021/C 37/04)

Izvjestitelj: Guido MILANA (IT/PES), član Općinskog vijeća Općine Olevano Romano (Rim)

PREPORUKE O POLITIKAMA**EUROPSKI ODBOR REGIJA**

1. toplo pozdravlja strategiju „od polja do stola” (u daljnjem tekstu: strategija) koja je zajedno sa strategijom EU-a za bioraznolikost do 2030. ⁽¹⁾ u središtu europskog zelenog plana ⁽²⁾ te su obje ključne za to da Europa postane prvi klimatski neutralan kontinent do 2050.; ističe da te dvije strategije trebaju biti u potpunosti usklađene kako bi se ograničio učinak prehrambenih sustava na klimu, održivost okoliša i biološku raznolikost, promicalo zdravlje tla, očuvanje oprašivača i upotreba bioloških resursa za integriranu zaštitu bilja te zaštitu vode i ekosustava, a istodobno osigurala opskrba zdravom hranom. Tim se strategijama usto mora doprinijeti rješavanju problema depopulacije ruralnih područja; smatra da je neovisnost u opskrbi hranom strateško pitanje koje podrazumijeva očuvanje proizvodnih kapaciteta; zbog toga je nužna dostatna proračunska potpora EU-a;

2. ističe potrebu da se s pomoću pristupa višerazinskog upravljanja usklade različita područja politika povezana s hranom, kao što su poljoprivreda, stočarstvo, šumarstvo, ribarstvo i pomorstvo, te politike u vezi sa zaštitom okoliša, energijom i zdravljem, potrošačima, proizvodnjom, zapošljavanjem, ruralnim razvojem i šumarstvom, kako bi se usklađenim mjerama na europskoj razini moglo pomoći u provedbi strategije za ostvarenje ambicioznih zajedničkih ciljeva reformi. Doprinos lokalnih i ruralnih zajednica mora se u većoj mjeri prepoznati i integrirati u politike. Od presudne je važnosti kulturni identitet regija ponovno povezati s ekosustavima;

3. naglašava da smo zbog pandemije bolesti COVID-19 postali izrazito svjesni međusobne povezanosti našeg zdravlja, ekosustava, lanaca opskrbe, obrazaca potrošnje i ograničenja planeta. Pandemija koja je u tijeku samo je jedan od primjera: povećanje učestalosti suša, poplava, šumskih požara i pojave novih štetočina stalno nas podsjećaju na to da je naš prehrambeni sustav ugrožen i da se moramo pobrinuti za to da bude održiviji i otporniji te sposoban funkcionirati u svim okolnostima i građanima jamčiti dostatnu opskrbu zdravom hranom u dovoljnim količinama i po pristupačnim cijenama;

4. napominje da se održiva poljoprivreda ne može razviti ako EU nastavi po niskoj cijeni uvoziti poljoprivredne proizvode koji ne zadovoljavaju europske standarde proizvodnje, što predstavlja nelojalnu konkurenciju europskim proizvodnim lancima, a vlastite viškove izvoziti po cijenama nižim od troškova proizvodnje u Europi; zahtijeva da se hitno uvedu nova – pravednija i solidarnija – multilateralna pravila kako se ne bi ugrozila održivost europskih poduzeća; nada se da će taj novi pristup biti usmjeren na jačanje ekonomskih izgleda proizvođača i veza između proizvođača i potrošača te da će se njime podržati raznoliki prehrambeni sustavi koji predstavljaju alternativu ili dopunjuju konvencionalne proizvodne sustave te da će se nastojati uspostaviti ravnopravna preraspodjela vrijednosti u okviru koje više zarađuju proizvođači koji pružaju kvalitetna javna dobra i usluge ekosustava;

⁽¹⁾ COM(2020) 380 final.

⁽²⁾ COM(2019) 640 final.

5. poziva Europsku komisiju na dosljedno korištenje postojećih pokazatelja (npr. pokazatelja za ciljeve održivog razvoja) za praćenje napretka u ostvarivanju cilja da se u raznim sektorskim politikama povežu održiva proizvodnja hrane, usluge ekosustava i pravedni ekonomski izgledi za poljoprivrednike i zaposlene; uvođenje novih pokazatelja treba predvidjeti samo u područjima koja još nisu dovoljno zastupljena; zagovara aktivno sudjelovanje svih sudionika u prehrambenom sustavu u praćenju i ocjenjivanju provedbe ove strategije;

6. nada se da će se uloga regija i gradova kao važnih aktera u prehrambenoj tranziciji uvažiti i podržati; uz ostale funkcije koje obnaša, Europski odbor regija raspolaže znanjem o praksama u europskim gradovima i regijama te stoga može biti važan posrednik u komunikaciji i uzajamnom učenju među razinama vlasti; nužno je da u okviru provedbe i definiranja buduće zajedničke poljoprivredne politike (ZPP) europske regije budu u mogućnosti zadržati svoju ulogu upravljačkih tijela kako bi na razini što bližoj lokalnim područjima poduprle tranzicije navedene u strategiji „od polja do stola” i osigurale da budući strateški planovi odgovaraju na lokalne potrebe. U tom je pogledu ključno regionalizirati prvi stup u strateškim planovima kako bi se programima za ekologiju moglo upravljati kao važnim instrumentima za potporu provedbi strategije, na način koji odgovara specifičnim potrebama svake regije;

Potpora proizvođačima, promicanje kratkih i transparentnih opskrbnih lanaca

7. preporučuje da se pomnije prati trend koncentracije zemljišta u korist poduzeća koja se bave industrijskom poljoprivrednom proizvodnjom, kao i trend povećanja cijena zemljišta, napuštanja zemljišta u marginalnim područjima i posljedičnog gubitka poljoprivrednog zemljišta za male i srednje proizvođače i nove poljoprivrednike; stoga preporučuje izmjene postojećih instrumenata zajedničke poljoprivredne politike, kao što je moguće utvrđivanje gornjih granica za izravna plaćanja po poljoprivrednom gospodarstvu, kako bi se lokalnim malim i srednjim te novim agroekološkim poljoprivrednicima (pojedinačno ili u udrugama) olakšao pristup poljoprivrednim zemljištima i zaustavilo smanjenje broja aktivnih poljoprivrednika; preporučuje da se u ZPP-u zadrži ravnoteža između ekonomije i ekologije; usto potiče upotrebu pročišćenih voda za navodnjavanje u područjima u kojima vlada oskudica vode i promicanje agrošumarstva;

8. pozdravlja činjenicu da je Komisija predvidjela jačanje ekološke poljoprivrede izražavajući želju da joj se, nakon što se provede studija učinka, do 2030. namijeni barem 25 % poljoprivrednih površina EU-a, kao i znatno povećanje ekološke akvakulture; usto poziva Komisiju da razmotri i druge sustave uzgoja i proizvodnje koji donose korist za okoliš. U tom pogledu preporučuje da se u obzir uzme i podrži uloga lokalnih i regionalnih teritorijalnih politika kao sredstva za očuvanje i povećanje površina namijenjenih ekološkoj proizvodnji – preciznoj i integriranoj te usmjerenoj na uštedu okolišnih resursa – s pomoću programa kao što su lokalne prehrambene politike (uključujući biookruge, ekoregije i bioregije⁽³⁾) i postupaka osposobljavanja; nada se da će u okviru ZPP-u tranzicija ići u korak s rastom potrošnje ekoloških proizvoda; osim toga, poziva na donošenje mjera kojima bi se poduprlo strukturiranje cijelog ekološkog sektora, a ne samo razvoj proizvodnje, kako bi se očuvala dodana vrijednost povezana s tom metodom proizvodnje i prerade u raznim regijama, uključujući poticaje za opremanje vodoopskrbnih mreža kako bi se ekološkim proizvođačima osigurala opskrba vodom koja je u skladu sa standardima;

9. poziva na stavljanje većeg naglaska na kratke lance opskrbe i na priznavanje raznolikosti europskih proizvodnih sustava, uključujući alternativne sustave proizvodnje usmjerene na razvoj lokalnih/regionalnih oblika proizvodnje, prerade i stavljanja na tržište koji se temelje na nutritivnoj vrijednosti hrane te dobrobiti životinja i okoliša; poziva na uspostavu europskog okvira za promicanje i jačanje kratkih lanaca opskrbe koji se temelje na inovativnim i uspješnim lokalnim praksama; poziva na pružanje potpore kolektivnim teritorijalnim projektima koji uključuju prerađivače, lokalne vlasti, poljoprivredna i šumska gospodarstva i lokalne trgovce i potrošače kako bi se razvila ponuda hranom na lokalnoj razini; osim toga, poziva na pružanje potpore diversifikaciji lokalne i regionalne proizvodnje i prerade i razvoju novih sektora (npr. biljnih bjelančevina, osobito mahunarki te sektora visoke kvalitete kao što su bobičasto voće, orašasti plodovi itd.) u kojima bi se valorizirali i sekundarni lanci opskrbe povezani sa sekundarnim i otpadnim tokovima kako bi se stvorila dodana vrijednost u različitim fazama prehrambenog lanca, uz razmatranje mogućnosti uvođenja certifikata za održivu proizvodnju, koji bi uključivali i upravljanje vodnim resursima i tlom; u tom kontekstu napominje da bi koncepte kao što su „lokalni” i „regionalni” trebalo sagledati u perspektivi predmetnog proizvoda. Osnovna načela moraju biti slab ekološki otisak proizvoda, izbjegavanje nepotrebnog transporta i bolji odnos između proizvođača i potrošača;

⁽³⁾ Primjer je BioRegio Bayern 2012., čiji je cilj postići 30 % ekoloških površina do 2030. (izvor: *The Role of Local and Regional Authorities in making food systems more sustainable* (Uloga lokalnih i regionalnih vlasti u povećanju održivosti prehrambenih sustava), studija koju je naručio OR).

10. uviđa da proizvodnja, prerada, maloprodaja, pakiranje i prijevoz prehrambenih proizvoda doprinose onečišćenju zraka, tla i vode, kao i emisijama stakleničkih plinova, i imaju snažan utjecaj na biološku raznolikost; jednako kao i Europska komisija, smatra da su nužne sljedeće mjere:

- a) smanjenje ukupne upotrebe kemijskih pesticida i s njima povezanih rizika za 50 % i upotrebe opasnijih pesticida ⁽⁴⁾ za 50 % do 2030., uz osiguravanje toga da se poljoprivrednicima nude realne alternative – i u pogledu pesticida i u pogledu metoda uzgoja – kojima se ne ograničava njihova produktivnost, i to izdvajanjem većih resursa za istraživanje u tom području i ubrzavanjem pristupa tržištu;
- b) smanjenje gubitka hranjivih tvari za najmanje 50 %, a da to ne dovede do pogoršanja plodnosti tla;
- c) smanjenje upotrebe gnojiva za najmanje 20 % do 2030.;
- d) smanjenje prodaje antimikrobnih sredstava za životinje iz uzgoja i akvakulturu za 50 % do 2030.;
- e) daljnje smanjenje emisija stakleničkih plinova iz poljoprivrednog sektora i iz iskorištavanja tla, naročito emisija dušikova oksida i metana (potonje i iz uzgajivačkog sektora), kao i korištenja tresetišta u poljoprivredne svrhe, čime bi se na odgovarajući način pridonijelo procesu predviđenom europskim propisom o klimi. U tu svrhu poziva Komisiju da što prije objavi plan klimatskih ciljeva za 2030. kojim bi se cilj smanjenja emisija stakleničkih plinova povećao na najmanje 55 % u odnosu na razine iz 1990. ⁽⁵⁾ te da provede dosljedan plan popraćen odgovarajućim financijskim obvezama;
- f) povećanje površina travnjaka i povećanje proizvodnje proteinskog krmiva u Europi putem smanjenja količine uvezenog krmiva i proteina koji nisu u skladu s europskim standardima u području klime i okoliša;

11. poziva Komisiju da u okviru budućeg rada provede procjenu učinka u pogledu određivanja kvantificiranih ciljeva. Zemlje koje upotrebljavaju velike količine antibiotika, kemijskih proizvoda za zaštitu bilja i umjetnog gnojiva trebalo bi poticati da smanje njihovu uporabu više nego zemlje s već niskim razinama uporabe;

12. predlaže da se provedu transparentne i razumljive procjene učinka kako bi se pratili srednjoročno ostvareni ciljevi i ponovno pregovaralo o potrebnim prilagodbama u dogovoru s državama članicama, lokalnim i regionalnim vlastima i dionicima iz poljoprivredne industrije;

13. preporučuje uvođenje strožih mjera protiv utjecaja intenzivnog industrijskog uzgoja na okoliš; traži da službeno certificirano označivanje u vezi s dobrobiti životinja predviđeno u strategiji postane obavezno na razini EU-a; preporučuje uvođenje jasne i obavezne oznake o načinu uzgoja tijekom cijelog životnog ciklusa životinja, čime bi se proizvođačima omogućilo da navedu korištene prakse, a potrošačima da odaberu proizvode koji su u skladu s njihovim željama; predlaže postupno i planirano smanjenje uzgoja u kavezima diljem Europske unije, među ostalim, postavljanjem ograničenja za gustoću stoke koja se uzgaja na poljoprivrednom gospodarstvu i potporom ekstenzivnom uzgoju u akvakulturi; traži da gornja granica gustoće životinja na poljoprivrednom gospodarstvu bude uvjet za pristup plaćanjima u okviru ZPP-a i da se postrože uvjeti ZPP-a u pogledu pravila o dobrobiti životinja;

14. poziva da se novim programima za ekologiju osigura pravedan, obavezan, djelotvoran i sve veći izvor financiranja za promicanje održivih proizvodnih praksi s pomoću kojih bi se znatno poboljšala, među ostalim, sekvencijacija ugljika koju provode poljoprivrednici i šumari, kao i biološka raznolikost; pritom podsjeća na to da su se poljoprivredno-okolišno-klimatske mjere u okviru drugog stupa ZPP-a pokazale kao daleko najdjelotvornije mjere ZPP-a za ekologizaciju i da je to povezano s pristupom „odozdo prema gore” koji se koristi u osmišljavanju tih mjera u slučaju regionaliziranog upravljanja; stoga traži da se koriste mogućnosti prijenosa sredstava iz prvog u drugi stup ZPP-a i da regionalne vlasti sudjeluju u osmišljavanju programa za ekologiju, i na europskoj i na nacionalnoj razini, kako bi se osigurala veća dosljednost i komplementarnost između tih programa i poljoprivredno-okolišno-klimatskih mjera, kao i veće uvažavanje potreba

⁽⁴⁾ Odnosi se na sredstva za zaštitu bilja koja sadržavaju aktivne tvari koje ispunjavaju kriterije za isključenje utvrđene u točkama od 3.6.2 do 3.6.5 i točki 3.8.2 Priloga II. Uredbi (EZ) br. 1107/2009 Europskog parlamenta i Vijeća (SL L 309, 24.11.2009., str. 1.) ili koje se smatraju kandidatima za zamjenu u skladu s kriterijima iz točke 4. tog priloga.

⁽⁵⁾ Isti je zahtjev podnesen u mišljenju „Europski propis o klimi: uspostavljanje okvira za postizanje klimatske neutralnosti” (COR-2020/01361 – izvjestitelj: Juan Moreno Bonilla (EPP/ES)) (SL C 324, 1.10.2020., str. 58.).

pojedinačnih područja; osim toga, preporučuje pružanje potpore za ekstenzivne poljoprivredne prakse s manjim ekološkim učinkom. U interesu ravnoteže između okolišne, ekonomske i socijalne održivosti, nužno je da se poljoprivrednicima mogu kompenzirati dodatni troškovi povezani s poljoprivrednom proizvodnjom europskim i nacionalnim sredstvima;

15. smatra da je, usporedno s promjenama u poljoprivrednom sektoru, potrebno ubrzati prijelaz na održivu proizvodnju ribe; preporučuje usvajanje mjera za zaštitu i vrednovanje malih ribara, primjerice onih koji se na održiv način bave ribolovom u najudaljenijim regijama, i za suzbijanje intenzivnog uzgoja u kavezima, nezakonitog industrijskog ribolova i prekomjernog ulova, uključujući uvođenje primjerenijih mjera u okviru revizije zajedničke ribarstvene politike (ZRP) i trgovinskih sporazuma;

16. poziva na izradu prijedloga za planiranje pomorskih prostora i uspostavu mreže područja u kojima su zabranjeni svi oblici ribolova na dovoljno dugo razdoblje kako bi se učinkovitije postigli ciljevi uravnoteženja iskorištavanja ribolovnih resursa i kapaciteta mora za njihovu obnovu; poziva na usmjeravanje napora prema većoj djelotvornosti u osmišljavanju planova upravljanja ribarstvom u ekološki najosjetljivijim područjima;

Prehrambeno okruženje, borba protiv pretilosti, promicanje odgovorne i kritičke potrošnje

17. ponavlja važnost izbora i prehrambenih navika potrošača kao ključnog pokretača promjene prehrambenog sustava; podržava Komisiju u njezinoj namjeri da olakša prijelaz na zdravu i održivu prehranu u skladu s ciljem br. 12 Programa održivog razvoja do 2030. ⁽⁶⁾; stoga poziva Komisiju da provede dosljedan i ciljani paket mjera za promicanje mediteranske prehrane, za koju je utvrđeno da je zdrava, kao i zdravih prehrambenih sustava s više biljnih prehrambenih proizvoda i primjerenom i odgovornom konzumacijom masti i šećera;

18. poziva Komisiju da utvrdi prikladnije sustave označivanja hranjive vrijednosti proizvoda koji bi bili dogovoreni na europskoj razini i temeljeni na najnovijim znanstvenim istraživanjima; poziva Komisiju da razmotri stvaranje europske baze podataka o hranjivim vrijednostima i da uspostavi europski program za označivanje hranjive vrijednosti. Kako bi se potaknula informirana potrošnja, cilj bi trebao biti pružanje transparentnih, sveobuhvatnih i jasnih informacija o nutritivnoj vrijednosti, uzimajući u obzir podrijetlo proizvoda te utjecaj prijevoza i načina proizvodnje na okoliš;

19. nadalje, ističe da informativno označivanje nije dovoljno te da se treba poslužiti obrazovnim djelovanjem, poticajima i strukturnim mjerama kojima se potiče kritička i odgovorna potrošnja te promiče odgovorno i zdravo okruženje za sve; stoga preporučuje pokretanje informativnih kampanja i obrazovnih programa o zdravoj prehrani bogatoj biljnim proizvodima i vlaknima; podržava uvođenje poreznih poticaja kako bi se potrošače potaknulo da se odluče za zdravu i održivu prehranu; nadalje, potiče mjere kojima se poljoprivredno-prehrambenu industriju odvraća od stavljanja na tržište i oglašavanja visoko prerađene i nezdrave hrane bogate šećerom, solju i zasićenim mastima;

20. podržava mjere kojima se nastoji osigurati da cijena hrane odražava stvarne ekološke i društvene troškove i da primarni proizvođači primaju pravedan prihod za svoj rad; stoga poziva Komisiju da s državama članicama raspravi o mjerama za ograničavanje kupovne moći prerađivačke industrije i maloprodajnih poduzeća i za jačanje pregovaračkog položaja primarnih proizvođača, imajući na umu znanstveno dokazane troškove povezane s okolišem i javnim zdravljem. OR smatra prihvatljivim da poštena cijena proizvoda podrazumijeva i višu cijenu za potrošače ⁽⁷⁾;

21. poziva Komisiju da pravo na hranu uvrsti među stupove provedbe strategije; stoga predlaže suradnju s državama članicama i lokalnim i regionalnim vlastima u cilju donošenja kratkoročnih i srednjoročnih mjera (npr. ekonomskom potporom) i dugoročnih mjera (strukturne socijalne politike) radi promicanja pristupa održivijem i zdravijem prehrambenom sustavu za najranjivije skupine i doprinosa borbi protiv pretilosti i pothranjenosti; poziva na izradu europskog akcijskog plana za razdoblje nakon 2020. za borbu protiv pretilosti i pothranjenosti djece; ističe da bi cjenovnu pristupačnost zdrave hrane trebalo poduprijeti izravnim socijalnim politikama i mjerama, uz istodobno jamčenje pravednih cijena proizvoda za poljoprivrednike i zaposlenike;

⁽⁶⁾ Cilj održivog razvoja br. 12: Odgovorna potrošnja i proizvodnja.

⁽⁷⁾ Vidjeti npr. Willet, W., et al. (2019.) *Food in the Anthropocene: the EAT–Lancet Commission on healthy diets from sustainable food systems* (Hrana u antropocenu: Povjerenstvo Lanceta EAT o zdravoj prehrani iz održivih prehrambenih sustava). *The Lancet Commissions*, 393 (1170), 447–492. Vidjeti također Howard, P. et al. *Global Meat: Social and Environmental Consequences of the Expanding Meat Industry*. MIT Press, 2019.

Održiva javna nabava, zelena nabava hrane, obrazovni programi

22. poziva na stavljanje većeg naglaska na ulogu zelene javne nabave i zelene nabave hrane kao sredstva za potporu zdravoj i održivoj prehrani te za jačanje i promicanje lokalne i regionalne poljoprivrede temeljene na regionalnim posebnostima, osiguravanjem tržišnih udjela za lokalne i regionalne proizvođače⁽⁸⁾;

23. smatra da treba uspostaviti fleksibilnije kriterije u svrhu uvođenja lokalnih i regionalnih proizvoda u sektor javne nabave, naročito korištenjem vrlo kratkih opskrbnih lanaca u školskim kantinama; nadalje, preporučuje usvajanje djelotvornog sustava savjetovanja ili pojednostavljenog europskog vodiča kako bi se javnim tijelima pružile jasne smjernice o tome kako uvesti kriterije veće održivosti;

24. podržava Komisiju u poticanju država članica i lokalnih i regionalnih vlasti na provedbu obrazovnih programa o hrani, okolišu i klimi u školama; smatra da je ključno poticati kritičku potrošnju i uključiti poljoprivredu, kulturu prehrane i svijest o okolišu u obrazovanje mladih generacija i najugroženijih skupina;

Smanjenje i sprečavanje rasipanja hrane, promicanje kružnog gospodarstva

25. poziva Komisiju da predloži ambiciozne propise i obvezujuće ciljeve za sprečavanje i smanjenje rasipanja hrane; nada se da će Komisija održati zadržati obvezujući cilj smanjenja rasipanja hrane za pola do 2030. na temelju rada obavljenog u suradnji s Platformom EU-a o gubitku i rasipanju hrane te potiče Komisiju da obrati iznimnu pozornost i pruži potporu najudaljenijim regijama budući da je to vrlo važno radi poboljšanja njihovog kružnog gospodarstva te radi unapređenja gospodarenja otpadom i nusproizvodima iz prehrambeno-poljoprivrednog i ribolovnog sektora te njihovog recikliranja i oporabe;

26. preporučuje sagledavanje prehrambenog lanca u cjelovitoj viziji i uvođenje mjera za ograničavanje stvaranja otpada kako na početku proizvodnog lanca (tijekom primarne proizvodnje) i prerade tako i tijekom prijevoza i stavljanja na tržište prehrambenih proizvoda, kao i prilikom njihove konzumacije u kući i izvan nje; predlaže poticanje supermarketa na učinkovitiju pohranu proizvoda i uvođenje mjera za oporezivanje supermarketa za neučinkovitu uporabu viškova; pozdravlja inicijativu pojedinih država članica za obavezno doniranje viškova;

27. poziva na pružanje primjerenijih informacija o isteku roka upotrebe na oznakama proizvoda, navođenjem i roka do kada je proizvod najbolje upotrijebiti i roka nakon kojeg proizvod više nije jestiv, jednako kao što se „važnima” smatraju kampanje za podizanje svijesti potrošača čiji je cilj poticanje uzornog ponašanja u ograničavanju rasipanja hrane; poziva na zauzimanje pristupa „odozdo prema gore” usmjerenog na znanje i jačanje inovacija i dobrih praksi koje se pojavljuju u mnogim urbanim i regionalnim područjima;

28. podržava predviđene ciljne mjere za promicanje širenja modela proizvodnje i teritorijalnog razvoja koji se temelje na nultoj stopi otpada, ponovnoj uporabi i kružnom gospodarstvu uzduž cijelog proizvodnog lanca, uključujući i sektor plastike; ističe da je javna nabava moćan instrument kojim lokalne i regionalne vlasti mogu postaviti standarde i usmjeriti tržište prema održivijim i lokalnim proizvodima i uslugama; predlaže primjenu pristupa „odozdo prema gore”, uz programe za podupiranje uspješnih mjera kružnosti u urbanim, prigradskim, ruralnim i najudaljenijim područjima⁽⁹⁾;

Međunarodna trgovina, solidarnost i održivi razvoj u trećim zemljama

29. smatra da je potrebno usvojiti sveobuhvatan pristup tranziciji prema održivim poljoprivredno-prehrambenim sustavima uz pomoć suradnje s trećim zemljama i međunarodnih trgovinskih politika; naime, naglašava da je EU, koji je najveći svjetski uvoznik i izvoznik hrane, povećao svoju ovisnost o trećim zemljama i do danas razvio trgovinsku politiku koja je u suprotnosti s njegovim socijalnim i ekološkim ciljevima; potiče Komisiju da aktivno traži rješenja za to pitanje, posebice kad je riječ o pravilima međunarodne trgovine poljoprivrednim proizvodima, kretanju cijena na tržištu EU-a i međunarodnim tržištima i održivoj ravnoteži između potražnje i proizvodnje u sektoru mesa i mlijeka;

⁽⁸⁾ U tom kontekstu podsjeća na točku 19. Rezolucije o održivoj prehrani (SL C 313, 22.9.2015., str. 5.): „preporučuje da različiti dionici u održivoj proizvodnji i odgovornoj potrošnji [...] budu obaviješteni o mogućnosti uključivanja kriterija održivosti u svoje pozive na podnošenje ponuda [...]” donesene na 113. plenarnom zasjedanju u srpnju 2015. i naglašava njezinu relevantnost.

⁽⁹⁾ Jedan je primjer slučaj općine Maribor u Sloveniji u kojoj se sinergije između gradova i ruralnih područja postižu pretvaranjem organskog otpada u gnojiva (izvor: studija *The Role of Local and Regional Authorities in making food systems more sustainable* (Uloga lokalnih i regionalnih vlasti u povećanju održivosti prehrambenih sustava), koju je naručio OR).

30. ustraje u tome da se trgovinski sporazumi ocjenjuju uzimajući u obzir cilj smanjenja emisija stakleničkih plinova i na temelju koncepta održivog razvoja; poziva na jačanje poglavlja o održivom upravljanju šumama i borbi protiv kršenja šuma, za dobrobit životinja i protiv kršenja ljudskih prava ⁽¹⁰⁾;

31. smatra da trgovinska politika kojom se vanjska tržišta ne obvezuju na poštovanje visokih europskih standarda u pogledu održivosti i sigurnosti hrane može ozbiljno naštetiti unutarnjem tržištu i ugroziti naš poljoprivredni sektor; smatra da europski trgovinski sporazumi doprinose osiguravanju jednakih uvjeta tržišnog natjecanja između unutarnjeg i vanjskog tržišta, čime štite konkurentnost europskih poljoprivrednika i jamče im pravedne naknade; insistira da se u pregovorima s trećim zemljama osigura stroga uzajamnost pravila proizvodnje (usklađivanjem standarda zaštite usjeva i okoliša te, ako je to primjereno, utvrđivanjem kvalitetnih lokalnih proizvoda) te da se poveća kontrola nad proizvodima koji ulaze na zajedničko europsko tržište; podupire porez na ugljik na granicama, čime bi se poduzeća iz EU-a spriječilo u preseljenju proizvodnje u zemlje s manje strogim ekološkim standardima;

Upravljanje, provedba, praćenje

32. preporučuje kontinuirano prilagođavanje budućeg ZPP-a, ZRP-a, operativnih programa i nacionalnih strateških planova u okviru ZPP-a ciljevima navedenima u europskom zelenom planu, posebno u okviru strategije „od polja do stola” i strategije za biološku raznolikost do 2030.; u tom pogledu poziva na to da se u Uredbu o ZPP-u uključe zajednički europski ciljevi – kvantificirani i mjerljivi – za nacionalne strateške planove predviđene u toj uredbi; predlaže uvođenje jasnih pokazatelja učinka za utvrđivanje ciljeva i praćenje rezultata; traži da regije imaju glavnu ulogu u upravljanju strateškim planovima, naročito kad je posrijedi drugi stup; nada se da se u planovima za reformu ZPP-a neće izgubiti teritorijalna i regionalna dimenzija;

33. žali zbog toga što je udio VFO-a za razdoblje 2021. – 2027. dodijeljen ZPP-u u stajalištu Europskog vijeća u srpnju smanjen za 6,4 % u odnosu na tekuće razdoblje; ambiciozni ciljevi za provedbu zelene tranzicije u europskoj poljoprivrednoj proizvodnji moraju biti popraćeni ambicioznim proračunom za ZPP, a posebice za Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj; također žali zbog toga što se napore da se ZPP preobrazi u politiku koja je u većoj mjeri usmjerena na opće dobro, održivost i zaštitu resursa još uvijek ne odražavaju dovoljno jasno u prijedlozima uredbe te što će zbog dugih prijelaznih razdoblja doći do znatnog kašnjenja učinka predviđenih postupaka;

34. pozdravlja namjeru da se svi akteri u prehrambenom sustavu, što podrazumijeva i civilno društvo i predstavnike lokalnih i regionalnih vlasti, uključe u provedbu i praćenje strategije; smatra nužnim da se strategijom uspostave horizontalni i višerazinski sustavi upravljanja koji mogu omogućiti zajednički pristup glavnih uprava Komisije; nada se da će se slijediti primjer participativnih modela kao što su vijeća za prehrambenu politiku (eng. *food policy councils*), koja su uspostavljena u mnogim lokalnim i regionalnim tijelima;

35. predlaže Komisiji da u provedbi i praćenju obiju strategija pokrene blisku suradnju ne samo s Parlamentom, nego i s Europskim odborom regija i Europskim gospodarskim i socijalnim odborom.

Bruxelles, 10. prosinca 2020.

Predsjednik
Europskog odbora regija
Apostolos TZITZIKOSTAS

⁽¹⁰⁾ Isti je zahtjev iznesen u mišljenju „Jačanje djelovanja EU-a za zaštitu i obnovu svjetskih šuma” (COR-2019/04601 – izvijestitelj: Roby Biwer (PES/LU)) (SL C 324, 1.10.2020., str. 48.).

Mišljenje Europskog odbora regija – Revizija gospodarskog upravljanja

(2021/C 37/05)

Izvjestitelj:	Elio DI RUPO (BE/PES), ministar-predsjednik Valonske regije
Referentni dokument:	Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskoj središnjoj banci, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Revizija gospodarskog upravljanja COM(2020) 55 final

PREPORUKE O POLITIKAMA**EUROPSKI ODBOR REGIJA**

1. izražava zadovoljstvo zbog predstavljanja Komunikacije Europske komisije od 5. veljače 2020. „Revizija gospodarskog upravljanja” i zbog spremnosti Komisije na reformu gospodarskih i fiskalnih pravila;
2. pozdravlja i činjenicu da je Europska komisija 20. ožujka prvi put u povijesti europodručja predstavila prijedlog o aktivaciji opće klauzule o odstupanju koja je već predviđena u postojećem Paktu o stabilnosti i rastu (PSR) kako bi se ojačale izvanredne proračunske mjere kao odgovor na pandemiju bolesti COVID-19;
3. smatra da bi se klauzula o odstupanju trebala primjenjivati sve dok financijske i proračunske posljedice krize koju je izazvao COVID-19 u pogledu deficita i dugova država članica ne budu u potpunosti poznate. Ista logika vrijedi za postupno ukidanje privremenog okvira za državne potpore na razini EU-a, koje se može početi razmatrati tek nakon što se makroekonomsko stanje stabilizira, a Europska komisija, Vijeće ministara i Europski parlament rasprave o svojim različitim stajalištima;
4. nadalje ističe da bi se prema Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji pandemija mogla nastaviti sljedeće dvije godine i da će se učinkovita cjepiva ili lijekovi vjerojatno razviti tek 2021.;
5. također ističe da je uz socijalne i gospodarske posljedice pandemije COVID-a 19 od posljednje reforme Pakta o stabilnosti i rastu 2013. došlo do radikalnih gospodarskih i financijskih promjena: kamate su na povijesno niskoj razini, a stvarni trošak javnog zaduživanja negativan je u mnogim zemljama, u usporedbi s prosjekom od oko 3 % u europodručju na početku desetljeća;
6. stoga smatra da bi Komisija trebala provesti novo sveobuhvatno i detaljno preispitivanje stanja u svakoj državi članici i revidirati nacrt „revizije gospodarskog upravljanja”;
7. naglašava da europski okvir gospodarskog upravljanja ima snažan učinak na sve razine vlasti, a posebno na lokalne i regionalne vlasti koje su odgovorne za gotovo trećinu javnih izdataka i više od polovine javnih ulaganja u cijeloj Europskoj uniji, pri čemu postoje velike razlike među državama članicama ⁽¹⁾;
8. smatra da Pakt o stabilnosti i rastu i drugi elementi postojećeg europskog okvira gospodarskog upravljanja trenutačno imaju četiri velika nedostatka: i. prociklički učinci: država članica u recesiji može biti primorana smanjiti izdatke, uz rizik daljnjeg produbljivanja recesije, i to unatoč fleksibilnosti s obzirom na gospodarsko stanje koja je iznesena u Komunikaciji o tumačenju iz 2015. ⁽²⁾ i koja nije dovoljna. Ta se procikličnost posebno očituje u javnim ulaganjima koja su prečesto imala ulogu varijable za prilagođavanje u politikama stroge štednje; ii. složenost: višestruki ciljevi, fleksibilnost, iznimke, klauzule o odstupanju i razlike u situacijama koje treba uzeti u obzir dovele su do pretjerano složenog i tehničkog okvira koji se usto temelji na pokazateljima koji se ne mogu izravno uočiti, kao što su strukturni deficit i proizvodni jaz; iii. nedostatak učinkovitosti i djelotvornosti: iako su prekomjerni deficiti gotovo nestali 2018., kretanje duga bilo je znatno nepovoljnije

⁽¹⁾ Podaci za 2018. Eurostat, mrežna oznaka podataka: TEC00023 i TEC00022.

⁽²⁾ Europska komisija (2015.) – Komunikacija: Najbolja uporaba fleksibilnosti u okviru postojećih pravila pakta o stabilnosti i rastu. Referentni dokument: COM(2015) 12 final.

čak i prije fiskalnih učinaka krize uzrokovane koronavirusom 2020. Broj država članica koje premašuju ograničenje od 60 % povećao se s 9 u 2008. na 14 u 2018. ⁽³⁾ Primjena novčanih kazni nije vjerodostojna jer bi bila kontraproduktivna; iv. nedostatak transparentnosti i legitimeteta: zbog složenosti i tehničke prirode okvir gospodarskog upravljanja postaje netransparentan. Ni Europski parlament ni lokalne i regionalne vlasti, ni civilno društvo i drugi dionici nisu u njega istinski uključeni. Osim toga, postojećim okvirom ne uspostavlja se korelacija između odgovornosti razina upravljanja u provedbi Pakta o stabilnosti i rastu (dalje u tekstu: PSR) te se prepoznaje samo kolektivna nacionalna odgovornost neovisno o učinkovitom upravljanju proračunom na različitim razinama. Ti strukturni nedostaci postojećeg okvira povezani s nepoželjnim učincima i nedostatkom učinkovitosti ozbiljno su naštetili njegovu legitimitetu, osobito u državama članicama koje su najviše pogođene krizom europodručja i koje podliježu mjerama uvjetovanosti, što potiče odbacivanje EU-a i pribjegavanje političkom ekstremizmu;

9. u skladu sa zaključcima iz komunikacije Komisije, ističe da su reforme iz paketa od šest mjera (paket o gospodarskom upravljanju) i paketa od dvije mjere (drugi paket o gospodarskom upravljanju) dovele do bolje koordinacije proračunskih politika u europodručju. Pojačani nadzorni okvir poslužio je kao osnova za države članice da ojačaju svoje proračunske strukture iako su i prije izbijanja pandemije COVID-a 19 teritorijalne i socijalne razlike u Uniji bile vrlo izražene;

10. pozdravlja uspjeh socijalnih obveznica koje je Komisija izdala 17. listopada 2020. kako bi iznosom od 100 milijardi EUR financirala privremenu potporu radi smanjenja rizika od nezaposlenosti u izvanrednoj situaciji (program SURE). Program će trajati do 31. prosinca 2022. u obliku zajmova državama članicama koje trebaju mobilizirati znatna financijska sredstva kako bi suzbile negativne gospodarske i socijalne posljedice pandemije COVID-a 19 na svojem državnom području. OR smatra da bi program SURE, ako bude imao dugotrajan pozitivan učinak, mogao utrti put uspostavi europskog sustava reosiguranja za slučaj nezaposlenosti;

Pokazatelji

11. insistira da nacionalne, regionalne i lokalne vlasti, kao i građani, mogu jasno razumjeti pravila koja treba primjenjivati. U tu se svrhu primjenjiva pravila trebaju temeljiti na izravno provjerljivim pokazateljima koji uključuju protucikličku stabilizaciju, bez cikličkih varijacija;

12. osim toga, smatra da se gospodarsko upravljanje mora temeljiti na ravnoteži između pokazatelja povezanih s proračunskom disciplinom i neproračunskih pokazatelja. Stoga smatra da, u skladu s postupkom u slučaju makroekonomske neravnoteže, koji obuhvaća raznovrsnije pokazatelje, uključujući stopu nezaposlenosti, u okviru reformiranog gospodarskog upravljanja treba uzeti u obzir povećanu potrebu za ulaganjima i javnim rashodima ⁽⁴⁾ nužnima za podupiranje tranzicije u ključnim sektorima zdravlja, prehrane, prometa, digitalne tehnologije i energetike, uključujući poboljšanje energetske učinkovitosti zgrada, a dio tih sredstava morat će se – uz privatno i europsko financiranje – izdvojiti iz nacionalnih proračuna. Tome treba pridodati pritisak na javne rashode radi potrebe da se gospodarstvo prilagodi klimatskim promjenama do kojih dolazi ili da se ublaže socijalne posljedice povećanja poreza na ugljik;

13. slaže se s kritikom izraženom u pogledu upotrebe „potencijalnog BDP-a” kao pokazatelja s obzirom na to da je potencijalni BDP proizvodni kapacitet koji se može ostvariti potpunim iskorištavanjem proizvodnog kapitala i ponude radne snage bez stvaranja inflacijskog pritiska. Tim se konceptom zanemaruje energija kao čimbenik proizvodnje, uključujući rizik da produktivni kapital prije postane zastario zbog ograničenja uporabe energije na bazi ugljika, kao i fizička ograničenja širenja ljudskih aktivnosti;

14. također poziva na rebalans kako bi se u većoj mjeri uzeli u obzir prihodi. Smanjenje rashoda u socijalnom, obrazovnom i zdravstvenom sektoru često se smatra najlakšim načinom kratkoročnog smanjenja duga, ali koordinacijom fiskalnih politika i poduzimanjem mjera za sprečavanje poreznih prijevара može se znatno smanjiti pritisak na javne proračune. Samo zbog prijevара povezanih s PDV-om gubi se 147 milijardi EUR ⁽⁵⁾ godišnje, dok je ukupni deficit za sve države članice EU-a 2018. iznosio 109 milijardi EUR;

15. naglašava potrebu za boljom koordinacijom ekonomskih politika država članica kako bi se smanjile cikličke razlike i razlike u konvergenciji. Iz istog razloga podržava želju Komisije da ispravi neravnotežu među državama članicama u pogledu suficita i deficita. Države članice sa suficitom tekućeg računa trebale bi provoditi ekspanzivnije fiskalne politike kako bi stimulirale domaću potražnju, dok bi zemlje sa strukturnim neravnotežama zbog slabe produktivnosti i konkurentnosti trebale povećati svoja ulaganja kako bi modernizirale svoje proizvodne aktivnosti. Osim toga, sve države članice moraju povećati ulaganja u osposobljavanje, istraživanje i razvoj, koja su u ovoj fazi još uvijek nedovoljna za osiguravanje konkurentnosti europskog gospodarstva;

⁽³⁾ Eurostat, mrežna oznaka podataka: TEINA225.

⁽⁴⁾ Prema procjenama Europske komisije potrebno je 260 milijardi EUR godišnje (oko 1,7 % BDP-a EU-a).

⁽⁵⁾ COM(2019) 8 final, Prema učinkovitijem i demokratskijem odlučivanju u poreznoj politici EU-a, str. 4.

16. ponovno predlaže da se postupak u slučaju makroekonomske neravnoteže proširi na dodatne pokazatelje koji se odnose na regionalne razlike. Smatra da bi se njime mogao u većoj mjeri uzeti u obzir napredak postignut u provedbi 17 ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih naroda, koji ne obuhvaćaju samo zaštitu okoliša nego i socijalne, gospodarske i upravljačke kriterije;

Javna ulaganja i zlatno pravilo

17. smatra da je europski okvir gospodarskog upravljanja djelomično odgovoran za nagli pad javnih ulaganja do kojeg je došlo zbog krize europodručja jer se njime ne uzima u obzir u dovoljnoj mjeri razlika između tekućih izdataka i investicija. U razdoblju od 2009. do 2018. ukupna javna ulaganja u EU-u smanjila su se za 20 % kao udio BDP-a. Ulaganja lokalnih i regionalnih vlasti smanjila su se za gotovo 25 % odnosno 40 % ili više u nekoliko država članica koje su najviše pogođene krizom ⁽⁶⁾;

18. podsjeća da je Europski fiskalni odbor utvrdio da su države s visokom stopom javnih ulaganja ta ulaganja znatno smanjivale tijekom postupka u slučaju prekomjernog deficita ⁽⁷⁾ te da je i sama Komisija primijetila da fiskalni okvir nije spriječio pad ulaganja niti potaknuo rast javnih financija, a čini se da „klauzula o ulaganju” iz PSR-a ni članak 126. stavak 3. UFEU-a (kojim se od Komisije zahtijeva da uzme u obzir i je li deficit vlade veći od rashoda vlade za ulaganja kada se utvrđuje jesu li ispunjeni kriteriji za pokretanje postupka u slučaju prekomjernog deficita) nisu imali znatan učinak; ⁽⁸⁾

19. naglašava da je OR u svojem mišljenju o Komunikaciji o tumačenju iz 2015. o toj temi ⁽⁹⁾ već izrazio stav da je postojeća fleksibilnost u okviru PSR-a previše restriktivna i ograničena da bi imala stvarne korisne učinke na javna ulaganja;

20. vjeruje da ciljana i visokokvalitetna javna ulaganja, utemeljena na procjeni teritorijalnog učinka i pouzdanoj ekonomskoj analizi u smislu troškova i koristi javne potrošnje, moraju biti protuciklička kako bi donijela korist budućim generacijama. U aktualnom kontekstu izvanrednih potreba za javnom potrošnjom sprečavanje deficitarnog financiranja javnih ulaganja može dovesti do nedovoljnog ulaganja na štetu budućih generacija;

21. podsjeća na to da OR neprestano traži da se javna potrošnja država članica te lokalnih i regionalnih vlasti u okviru sufinanciranja strukturnih i investicijskih fondova ne pribraja javnim ili sličnim strukturnim rashodima definiranim u PSR-u. Naime, ti su rashodi po definiciji ulaganja od općeg europskog interesa s dokazanim učinkom poluge u pogledu održivog razvoja;

22. smatra da bi se uvođenje „zlatnog pravila javnih ulaganja” u europski okvir gospodarskog upravljanja moglo pokazati korisnim instrumentom za uklanjanje štetnih učinaka trenutnih fiskalnih pravila i u konačnici za isključivanje neto javnih ulaganja iz izračuna deficita u okviru PSR-a, što bi ne samo omogućilo njihovo očuvanje u kriznim vremenima nego bi se i penaliziranjem obeshrabilo krajnje nedovoljna ulaganja (negativna neto javna ulaganja) koja postoje u određenim državama članicama. Ta bi se mjera mogla u prvom redu primijeniti na javna ulaganja u projekte usmjerene na poticanje prijelaza prema održivom društvu u ekološkom, gospodarskom i socijalnom smislu, kako je definirano u ciljevima održivog razvoja i zelenom planu, s obzirom na to da su ta ulaganja prepoznata kao posebno važna ne samo za oporavak od krize koju je izazvao COVID-19 već i za osiguranje blagostanja i kvalitete života budućih generacija; osim toga, zalaže se za ulaganje u ljudski kapital i vještine kako bi se olakšao prelazak na klimatski neutralno, resursno učinkovito i konkurentno gospodarstvo prilagođeno digitalnom dobu;

23. poziva Komisiju da, nakon preoblikovanja svojih prijedloga uzimajući u obzir gospodarsku i proračunsku štetu koju je uzrokovao COVID-19, predstavi bijelu knjigu o preinaci gospodarskog upravljanja koje se temelji na mogućoj uspostavi takvog zlatnog pravila. Komisija bi u svojoj procjeni trebala razmotriti i druge instrumente kao što je pravilo o rashodima ⁽¹⁰⁾, kojim se na temelju trenda gospodarskog rasta i visine duga uvodi ograničenje godišnjeg rasta ukupnih javnih rashoda i koje može pridonijeti očuvanju povjerenja javnosti povećanjem transparentnosti, smanjenjem administrativnog opterećenja i uspostavljanjem ravnoteže između proračunske discipline i očuvanja dovoljnih kapaciteta za javna ulaganja;

⁽⁶⁾ Eurostat, mrežna oznaka podataka: TEC00022.

⁽⁷⁾ Europski fiskalni odbor (2019.) – Ocjena fiskalnih pravila EU-a s naglaskom na zakonodavstvu u okviru paketa od šest mjera i paketa od dvije mjere, str. 76.

⁽⁸⁾ COM(2020) 55 final, str. 10.

⁽⁹⁾ OR, mišljenje: Najbolja uporaba fleksibilnosti u okviru postojećih pravila pakta o stabilnosti i rastu, izvijestiteljica: Olga Zrihen (BE/PES), usvojeno 9.7.2015. (SL C 313, 22.9.2015., str. 22.).

⁽¹⁰⁾ Prednosti i nedostaci „pravila o rashodima”, kao i „zlatnog pravila” u fiskalnom okviru EU-a. Studija Europskog parlamenta [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/645732/IPOL_STU\(2020\)645732_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/645732/IPOL_STU(2020)645732_EN.pdf)

Europski semestar

24. podsjeća da gospodarsko upravljanje, koje se u praksi provodi kroz ciklus usklađivanja u okviru europskog semestra, nije dovoljno učinkovito u provedbi reformi. Naglašava i da opseg reformi razmatranih u okviru europskog semestra nikada nije definiran u europskim pravnim tekstovima, osobito s obzirom na njihovu važnost i dodanu vrijednost za europsku razinu. Smatra da taj nedostatak definicije ograničava moguću interakciju između reformi provedenih na nacionalnoj razini i politika EU-a (zakonodavstvo i programi u području financija) te da je problematičan s obzirom na načelo supsidijarnosti. OR se slaže s Europskom komisijom da se u budućnosti naglasak mora staviti na okolišni aspekt socijalnih, ekonomskih i proračunskih politika i politika zapošljavanja država članica, u skladu s europskim zelenim planom;

25. ponavlja da je jedan od glavnih razloga takve niske učinkovitosti i djelotvornosti nedovoljna uključenost lokalnih i regionalnih vlasti u svojstvu partnera u osmišljavanje i provedbu reformi, iako je 36 % svih preporuka po državama izravno usmjereno na njih, a 83 % preporuka ima lokalnu ili regionalnu dimenziju ⁽¹¹⁾;

26. uvjeren je da je i dalje vjerojatno da će se njegovim prijedlogom kodeksa postupanja za uključivanje lokalnih i regionalnih tijela u europski semestar ⁽¹²⁾ riješiti taj nedostatak učinkovitosti i djelotvornosti boljim uzimanjem u obzir lokalnih i regionalnih okolnosti te da je njegova provedba i dalje potrebna, tim više što od 2019. europski semestar pruža smjernice za kohezijsku politiku, čije upravljanje dijele sve razine vlasti;

27. potiče Europsku komisiju da promiče promišljanje o administrativnom kapacitetu i fiskalnoj decentralizaciji u državama članicama kako bi se, u skladu s ustavima država članica i načelom supsidijarnosti, provjerilo jesu li zadaće povjerene lokalnim i regionalnim vlastima usklađene s ljudskim, tehničkim i financijskim resursima kojima one raspolažu;

Transparentnost i demokratski legitimitet

28. smatra da je demokratski legitimitet europskog sustava gospodarskog upravljanja preslab i da to ugrožava ne samo gospodarsko upravljanje, već i europski projekt u cjelini;

29. pozdravlja uključivanje zaštite klime u europski semestar i očekuje da će se time osigurati jasno praćenje i ocjena djelotvornosti mjera za zaštitu klime kako bi napredak na nacionalnoj razini u provedbi ciljeva europskog semestra postao opipljiviji;

30. upozorava Komisiju i suzakonodavce na činjenicu da bi veće uključivanje lokalnih i regionalnih vlasti u europski semestar putem kodeksa postupanja dovelo i do bolje reprezentativnosti odluka i većeg legitimiteta europskog semestra, a time i gospodarskog upravljanja općenito;

31. podržava reformu Euroskupine, čiji status treba biti formaliziran i ažuriran u smislu punopravnog zasebnog predsjedništva, veće odgovornosti prema Europskom parlamentu i veće transparentnosti u radu, počevši od detaljne objave svih zapisnika;

32. podsjeća u kontekstu Konferencije o budućnosti EU-a na svoje uvjerenje da se problem nedostatka demokratskog legitimiteta u EU-u i konkretno njegovu gospodarskom upravljanju može riješiti samo ako su europski građani uvjereni da su svi njihovi glavni problemi tamo zastupljeni. Socijalni standardi, zapošljavanje, zaštita okoliša i aspekti održivosti u skladu s UN-ovim ciljevima održivog razvoja ili borba protiv nejednakosti ne mogu se smatrati sekundarnima u odnosu na makroekonomske i proračunske zahtjeve. Stoga bi na Konferenciji o budućnosti Europe trebalo biti moguće raspravljati o promjenama gospodarskog upravljanja kako je utvrđeno u Ugovoru o funkcioniranju Europske unije;

33. smatra da je potrebno nastaviti s radom na rješavanju poteškoća europodručja ponovnim uspostavljanjem zdravih javnih financija, stvaranjem stabilnog bankarskog sustava, napredovanjem prema fiskalnoj uniji i poticanjem održivog gospodarskog rasta;

⁽¹¹⁾ OR, Teritorijalna analiza preporuka po zemljama za 2018.

⁽¹²⁾ OR, mišljenje: Bolje upravljanje europskim semestrom: kodeks postupanja za uključivanje lokalnih i regionalnih vlasti – izvjestitelj: Rob Jonkman (NL/ECR), usvojeno 11. svibnja 2017. (SL C 306, 15.9.2017., str. 24.).

Gospodarsko upravljanje i kriza uzrokovana koronavirusom

34. naglašava da su lokalne i regionalne vlasti predvodnice u borbi protiv pandemije uzrokovane bolešću COVID-19 kojom je Europa teško pogođena, s obzirom na njihovu važnu odgovornost u pogledu zdravlja, socijalne zaštite i potpore gospodarstvu. U Italiji i Španjolskoj, dvjema najpogođenijim državama članicama, lokalne i regionalne vlasti odgovorne su i za više od 90 % izdataka za zdravstvo ⁽¹³⁾. Dok se mnoge stavke izdataka znatno povećavaju, prihodi lokalnih i regionalnih vlasti smanjuju se i izrazito su obilježeni dosad nezabilježenim padom gospodarske aktivnosti. To ima velik utjecaj na proračunsku ravnotežu gradova i regija, a time i na proračunsku ravnotežu država članica;

35. podsjeća da u mnogim državama članicama lokalne i regionalne vlasti podliježu strogim nacionalnim fiskalnim pravilima kojima se ograničava povećanje njihovih rashoda, prisiljava ih se na uravnoteženje ili se ograničava njihov deficit i/ili dug na razine koje su često vrlo niske u usporedbi s onima u državama članicama;

36. poziva Komisiju, Parlament i države članice da ne podcjenjuju rizik od povećanja regionalnih razlika koji nosi kriza koju je izazvao COVID-19 i to zbog tri glavna razloga: i) utjecaj na zdravstvo uvelike je teritorijaliziran; neke regije i gradovi imaju nerazmjeran broj slučajeva te se u manjoj ili većoj mjeri mogu s time nositi; ii) uz izravni utjecaj izvanredne situacije na najteže pogođena područja, duljim ili strožim preventivnim mjerama pogoršat će se gospodarski pad, a time i financijske poteškoće MSP-ova i samozaposlenih osoba, koji se ubrajaju u ključne stupove brojnih regionalnih gospodarstava, kao i lokalnih i regionalnih vlasti; iii) neki su gospodarski sektori (na primjer turizam) nerazmjerno pogođeni pa će utjecaj na podnacionalne financije ovisiti o lokalnoj i regionalnoj sektorskoj specijalizaciji i izloženosti globalnim lancima vrijednosti;

37. stoga poziva Europsku komisiju i države članice da u suradnji s lokalnim i regionalnim vlastima osmisle jasan plan kako bi se potonjima pomoglo da ponovno postignu održive uravnotežene proračune, imajući na umu asimetričan učinak aktualne pandemije te činjenicu da ekološki i socijalno održiv oporavak mora biti i gospodarski održiv;

38. smatra da trenutačna situacija pokazuje stvarni trošak politika štednje nakon krize europodručja, osobito u pogledu nedovoljnih ulaganja u ključne javne službe. Mjere štednje ne mogu opet biti odgovor na ovu novu krizu. Strategije oporavka trebale bi uključivati ambiciozne planove javnih ulaganja za pokretanje ekološki i socioekonomski održivog oporavka u regijama i gradovima EU-a;

39. uvjeren je da će nakon krize koju je izazvao COVID-19 biti važnije nego ikad preispitati europski fiskalni okvir kako bi se spriječilo da javna ulaganja i javne službe ponovno služe kao varijabla za prilagođavanje u budućim programima fiskalne konsolidacije.

Bruxelles, 10. prosinca 2020.

Predsjednik
Europskog odbora regija
Apostolos TZITZIKOSTAS

⁽¹³⁾ OECD (2020.) – *Covid-19 and Inter-governmental Fiscal Relations: Early responses and main lessons from the financial crisis* (COVID-19 i međuvladini fiskalni odnosi: Rane reakcije i glavne pouke iz financijske krize), oznaka: COM-CTPA-ECO-GOV-CFE(2020)2.

Mišljenje Europskog odbora regija – Preventivna prilagodba klimatskim promjenama: kakve prilike i sinergije pruža za promicanje održivosti i kvalitete života u regijama i općinama i koji su okvirni uvjeti za to potrebni?

(2021/C 37/06)

Izvjestitelj:	Markku MARKKULA (FI/EPP), predsjednik Gradskog vijeća Espooa
Referentni dokument:	zahtjev predsjedništva za savjetovanje, pravilo 41. točka (b) podtočka i.

PREPORUKE O POLITIKAMA

EUROPSKI ODBOR REGIJA

Hitna potreba na globalnoj razini da se ubrza djelovanje

1. naglašava da bi političko vodstvo klimatskim promjenama trebalo pristupiti kao kriznoj situaciji i globalnoj prijetnji koju treba rješavati zajedničkim aktivnostima i standardima uklanjanjem podjela i prepreka. EU bi trebao preuzeti aktivnu vodeću ulogu u prijelazu na klimatski neutralno gospodarstvo i otpornije društvo kako bi se očuvali povoljni životni uvjeti i zajamčilo da se na globalnoj razini primjenjuju jasni, vjerodostojni i jednakovrijedni postupci za europska poduzeća te javne i privatne ustanove;
2. naglašava važnost aktivne uloge gradova i regija koji se udružuju s lokalnim i međunarodnim poduzećima kako bi se prilagodili klimatskim promjenama i ublažili ih donošenjem sve ambicioznijih i realnih ciljeva te naglašava da je ključno ubrzati djelovanje u svim relevantnim politikama EU-a, povećati financiranje mjera prilagodbe, zajednički razviti prikladne metode i instrumente prilagodbe, pojačati prekograničnu suradnju i razmjenu iskustava i najboljih praksi te poboljšati otpornost i kapacitete za prilagodbu, prirodna rješenja i mogućnosti za inovacije;
3. uočava da je približno 800 jedinica regionalne vlasti u 17 država članica proglasilo klimatsku krizu, što znači da oko 40 % građana EU-a živi u jedinicama lokalne i regionalne vlasti čiji su politički čelnici dodatno naglasili, službeno prihvatili i proglasili ozbiljnu globalnu klimatsku krizu; naglašava da se time pruža velika potpora aktivnom vodstvu u ostvarivanju klimatski neutralne Europe isticanjem pristupa „odozdo prema gore”⁽¹⁾.
4. ističe da je zbog pandemije bolesti COVID-19 još hitnije potrebno rano i koordinirano djelovati. Trenutačno iskustvo s pandemijom pokazalo je da je potrebno poboljšati otpornost socijalnih i gospodarskih sustava kako bi se suočili s velikim poremećajima jer nepredviđene krize dovode do složenih rizika, posebno u preusko usmjerenim gospodarstvima;
5. naglašava da politike EU-a za prilagodbu klimatskim promjenama i njihovo ublažavanje trebaju biti bolje integrirane i s javnim i privatnim sektorom, kao i s aktivnostima građana u sektorima klimatske politike EU-a: sustavu trgovanja emisijama (ETS), odluci o raspodjeli tereta (ESD) te sektoru korištenja zemljišta, prenamjene zemljišta i šumarstva („LULUCF”). Kako bi se do 2050. postigla klimatska neutralnost, EU mora ubrzati dekarbonizaciju aktivnosti u svim sektorima. Gradovi i regije, u partnerstvu s poduzećima, imaju primarnu odgovornost za sektor odluke o raspodjeli tereta, posebno za grijanje, hlađenje, korištenje zemljišta i promet;

Povezanost podnacionalnih razina vlasti s UN-ovim ciljevima održivog razvoja i Okvirnom konvencijom Ujedinjenih naroda o promjeni klime (UNFCCC)

6. smatra da podnacionalne razine vlasti trebaju imati presudnu ulogu u jačanju globalnih klimatskih ambicija te da bi politike prilagodbe trebale imati ključnu ulogu u lokalizaciji UN-ovih ciljeva održivog razvoja. EU treba uvesti poticaje za općine da ostvare ciljeve održivog razvoja;

⁽¹⁾ <https://climateemergencydeclaration.org/climate-emergency-declarations-cover-15-million-citizens/>

7. poziva UNFCCC da službeno prizna ulogu podnacionalne razine vlasti i aktivno promiče njezino sudjelovanje u politikama prilagodbe i ublažavanja te da predloži strankama da usvoje ambiciozne ciljeve; skreće pozornost na lokalne doprinose podnesene u okviru dobrovoljnih lokalnih revizija, u kojima se naglašava da su gradovi razina na kojoj se provode dalekosežne mjere i gdje se najbolje iskorištavaju sinergije i međusobna povezanost različitih ciljeva održivog razvoja;

8. smatra da je 26. konferencija stranaka UNFCCC-a (COP-26) ključna prekretnica u jačanju vodeće uloge EU-a u globalnom djelovanju u području klime te naglašava da bi aktualne aktivnosti i obveze regija i gradova trebale imati snažnu i vidljivu ulogu na konferenciji COP-26. Spreman je poduprijeti institucije EU-a u suradnji s UNFCCC-om kako bi se povećala vidljivost i priznavanje podnacionalnih razina vlasti u globalnoj klimatskoj diplomaciji i aktivnostima te u tom smislu ističe suradnju s međunarodnim zajednicama i mrežama organizacija, kao što su ICLEI, koalicija Under2, Regions4, Klimatski savez i Ujedinjene gradske i lokalne vlasti (UCLG);

Prema dalekosežnijoj strategiji EU-a za prilagodbu klimatskim promjenama koja se temelji na novim spoznajama, učenju i inovacijama

9. pozdravlja nacrt nove, ambicioznije strategije EU-a za prilagodbu klimatskim promjenama, u kojoj se prilagodba stavlja na istaknutije mjesto u okviru klimatskih ciljeva EU-a do 2030. i 2050. poboljšanjem znanja, jačanjem planiranja i ubrzavanjem djelovanja te prepoznavanjem potrebe za politikama prilagodbe na regionalnoj i lokalnoj razini. S tim u vezi naglašava potrebu da se pitanja prilagodbe klimatskim promjenama djelotvorno uključe u sva područja politike. Potiče Komisiju da razvije novu strategiju EU-a za prilagodbu s jasnim ciljevima i pokazateljima u skladu s načelima aktivne supsidijarnosti i proporcionalnosti;

10. smatra da za podupiranje podnacionalnih razina vlasti u njihovim mjerama za ostvarivanje globalnih ciljeva održivog razvoja EU mora predvoditi svojim primjerom. To uključuje suradnju s potencijalnim partnerima izvan EU-a na temelju vrijednosti EU-a;

11. naglašava potrebu za sustavom prilagodbe na europskoj razini i strukturom višerazinskog upravljanja koja dobro funkcionira s jasnim odgovornostima kako bi se omogućilo djelovanje. Važno je stvoriti djelotvorne regionalne i lokalne mehanizme prilagodbe i ublažavanja korištenjem zajedničkih mreža javnog, privatnog i trećeg sektora te povećanjem znanja, sposobnosti i financijskih sredstava;

12. naglašava važnost prirodnih rješenja u prilagodbi klimatskim promjenama jer se njihovom provedbom pružaju mogućnosti za rješavanje međusobno povezanih kriza u području klime, prirode i zdravlja, čime se ostvaruju koristi i na socijalnom i na ekološkom planu uz istodobno promicanje održivosti i otpornosti. Prirodna rješenja mogu biti i važno sredstvo za postizanje ciljeva održivog razvoja i ambicija UNFCCC-a, posebno u pogledu iskorištavanja sinergija između različitih ciljeva održivog razvoja i djelovanja u području klime;

13. naglašava da će prilagodba klimatskim promjenama iziskivati znatnu preobrazbu i da će trebati biti uključena kao međusektorski prioritet u teritorijalno planiranje i upravljanje; politike prilagodbe imaju znatne posljedice za zdravlje i socijalnu pravdu;

14. napominje da se pripravnost za prilagodbu klimatskim promjenama na lokalnoj razini razlikuje i u svijetu i u Europi. Rizici klimatskih promjena trenutačno nisu u velikoj mjeri uključeni u opće planiranje upravljanja rizicima i pripravnosti općina;

15. ističe da se sve mjere u području klime, uključujući prilagodbu, kako bi bile uspješne, moraju temeljiti na najboljem dostupnom znanju i inovacijama te da u potpunosti ovise o sudjelovanju građana. Lokalne i regionalne vlasti najpouzdanija su razina vlasti jer najbolje znaju što je potrebno i kako učinkovito odgovoriti na zahtjeve i očekivanja europskih građana;

16. poziva Europsku komisiju i države članice da podrže razvoj:

a. održivosti kao „novog normalnog” za sve zajednice, poduzeća i pojedince;

- b. održivosti, ugljične neutralnosti, kružnog gospodarstva i otpornosti kao vodećeg načela u svim odlukama – javnim i privatnim, uključujući postupke izrade proračuna;
 - c. planiranja usmjerenog na održivost i mjera koje se temelje na suradnji, znanju i dobrim praksama;
 - d. istraživanja u području održivosti i zajedničkih aktivnosti – multidisciplinarnih i interdisciplinarnih – za povećanje i diversifikaciju stručnog znanja i iskustva;
 - e. digitalne povezivosti za sve građane s odgovarajućim vještinama kao međusektorske komponente kojom se osiguravaju zelena i digitalna transformacija;
 - f. načina uključivanja svih tih elemenata u sva rješenja za učenje u Europskoj uniji; i
 - g. financiranja gradova i regija za prekvalifikaciju i usavršavanje radne snage;
17. zalaže se za smanjenje ugljičnog otiska smanjenjem negativnih učinaka proizvoda, usluga i organizacija na najmanju moguću mjeru; također poziva na stavljanje većeg naglaska na pozitivni ugljični otisak pokazivanjem pozitivnog budućeg učinka koji proizvodi, usluge ili organizacije mogu imati na održivost;
18. podržava razvoj lokalnih znanstvenih platformi o klimatskim promjenama (koje već postoje u raznim regijama i imaju ulogu „lokalnog IPCC-a”) kako bi se potaknula suradnja sa znanstvenicima i poduprlo donošenje odluka lokalno izabраних dužnosnika;
19. naglašava da je izgradnja osobne otpornosti, otpornosti zajednice i regionalne otpornosti ključan čimbenik u prilagodbi klimatskim promjenama; naglašava važnost ljudske osviještenosti, učenja, razvoja kapaciteta i koncepata za povećanje međuregionalne i transnacionalne kulture suradnje kako bi mogli djelovati praktički u cijelom svijetu;
20. poziva Komisiju da uvede instrumente suradnje diljem Europe i poveća njihovu upotrebu kako bi se zajednički osmislila nova rješenja za klimatske izazove te poziva na osnivanje digitalnih timova za virtualno osposobljavanje i uzajamno mentorstvo kako bi se podupro nov, inovativan regionalni i lokalni održivi razvoj. Regije i gradovi voljni su poslužiti kao laboratoriji za razvoj novih rješenja kojima se mogu zadovoljiti različite potrebe teritorija EU-a;
21. ističe korisnost mreže živih laboratorija za premošćivanje jaza u prilagodbi klimatskim promjenama i ublažavanju tih promjena te poboljšanje inovacija za održivi razvoj;
22. ističe ulogu poljoprivrede i šumarstva (ZPP) u globalnoj klimatskoj politici jer oni imaju važnu ulogu u povećanju otpornosti i održivosti te promicanju inovativnih rješenja u ruralnim područjima. U tom se smislu ciljevi zelenog plana, osobito strategija o bioraznolikosti i strategija „od polja do stola”, moraju uključiti u ZPP kako subvencije ne bi ovisile o veličini poljoprivrednog zemljišta već o ispunjavanju visokih i obvezujućih standarda u području zaštite klime, bioraznolikosti, upotrebe pesticida i dobrobiti životinja te skraćenih lanaca opskrbe i promicanja lokalne proizvodnje;
23. ističe pozitivne sinergije između politika očuvanja bioraznolikosti i politika ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe tim promjenama kao temeljnih stupova globalne borbe protiv klimatskih promjena;
24. naglašava važnost upotrebe preventivnih informacijskih sustava kao što su Galileo i Copernicus u procjenama opasnosti i rizika koje se temelje na zajednici. Za to su potrebna sustavnija i sveobuhvatnija rješenja za rudarenje i obradu podataka na regionalnoj i lokalnoj razini, kao što je upotreba satelita i senzora s alatima na temelju sustava geoprostornih informacija (GIS) za mapiranje ranjivosti povezanih s različitim rizicima u području klime. Poziva lokalne i regionalne vlasti da iskoriste dostupne podatke i usluge, posebice usluge programa Copernicus povezane s klimatskim promjenama (C3S);

25. ističe potrebu za daljnjim ulaganjem u značaj svemirske tehnologije jer je ona ključna sastavnica održivog i otpornog razvoja time što pruža relevantne informacije o klimatskim rizicima i s njima povezanim mjerama prilagodbe: u tom je području spreman surađivati s Komisijom, Zajedničkim istraživačkim centrom i Europskom agencijom za okoliš kako bi se istražile mjere za približavanje tih tehnologija lokalnim i regionalnim vlastima;

26. ističe da bi prilagodbu trebalo priznati kao važan stup europskog zelenog plana kao nove strategije rasta EU-a; pozdravlja predloženi europski propis o klimi kao način pružanja sveobuhvatnog okvira za ublažavanje klimatskih promjena i prilagodbu tim promjenama;

Gradovi i regije trebali bi imati snažniju ulogu u politikama prilagodbe

27. ističe da su gradovi i regije inovatori i predvodnici kada je riječ o djelovanju u području klime i prilagodbi klimatskim promjenama te da često sudjeluju u istraživačkim i inovacijskim projektima, kao što su oni u okviru programa Obzor 2020. i Obzor Europa, što im omogućuje da djeluju kao ambasadori za prilagodbu klimatskim promjenama diljem Europe i da promiču prekograničnu suradnju podnacionalnih razina u odgovaranju na klimatske izazove;

28. napominje da su lokalne vlasti odgovorne za više od 70 % mjera ublažavanja klimatskih promjena i do 90 % mjera za prilagodbu klimatskim promjenama te da nijedna politika prilagodbe neće funkcionirati ako se ne uzmu u obzir potrebe, stajališta i stručnost regija i gradova; ističe da se procjenjuje da je diljem EU-a oko 40 % gradova s više od 150 000 stanovnika usvojilo planove prilagodbe ⁽²⁾;

29. digitalne aplikacije mogu imati ključnu ulogu u pomaganju lokalnim i regionalnim vlastima u provedbi održivih razvojnih i klimatskih ciljeva ili prilagodbi klimatskim promjenama. U skladu s tim, uvijek je potrebno razmotriti održiva digitalna rješenja kad je riječ o prilagodbi klimatskim promjenama i njihovu ublažavanju. Potrebno je razmjenjivati primjere najbolje prakse te pritom uvijek provjeravati stvarnu učinkovitost digitalnih rješenja;

30. ističe da su najvidljivije posljedice klimatskih promjena u Europi i svijetu uzrokovane ekstremnim vremenskim pojavama kao što su toplinski valovi, poplave, nestašica vode, šumski požari i bolesti, što podrazumijeva znatne ljudske žrtve, financijsku štetu, kao i pogoršanje kvalitete života u Europi. Ističe i da depopulacija ruralnih područja, gubitak pristupa plodnom tlu i gubitak bioraznolikosti stvaraju društvene i gospodarske poteškoće koje postaju sve veći globalni problem koji će imati goleme posljedice u Europi ⁽³⁾;

31. naglašava ključnu važnost dviju misija usmjerenih na klimu, „Europa otporna na klimatske promjene” i „100 klimatski neutralnih gradova do 2030.”. Želi surađivati s Komisijom u poticanju prijava i imenovanja iz zajednica, gradova i regija koji predstavljaju ukupnu geografsku, društvenu i gospodarsku raznolikost europskih teritorija. Spreman je zajedno s misijama, Sporazumom gradonačelnika i drugim dionicima osmisлити provedbeni okvir za postizanje cilja klimatske neutralnosti;

32. preporučuje da Europska agencija za okoliš, zajedno s raznim stručnim organizacijama kao što su Zajednički istraživački centar, Partnerstvo za prilagodbu klimatskim promjenama u okviru Plana za gradove ⁽⁴⁾ i Sporazum gradonačelnika za klimu i energiju ⁽⁵⁾, redovito izvješćuje o znanstvenim spoznajama i predstavlja konkretne projekte koji se odnose na klimatske promjene, učinke i ranjivost u glavnim biogeografskim regijama u Europi;

33. ističe da je učinak klimatskih promjena neujednačen i da teritorijalni čimbenici imaju ključnu ulogu u ispravnom odabiru politike; odgovarajuće mjere prilagodbe ovise o posebnim ranjivostima, primjerice u najudaljenijim regijama EU-a, na otocima, u planinskim i obalnim područjima i na Arktiku;

34. zahtijeva hitne mjere na Arktiku gdje su zimske temperature već za 2,5 °C više od predindustrijskih temperatura, što znači da se morski led i snijeg tope dosad nezabilježenom brzinom, kao što je nedavno dokazano, primjerice, u okviru ekspedicije MOSAiC. Tom je području zbog njegove veće osjetljivosti, tzv. „polarne amplifikacije”, potrebno posvetiti posebnu pozornost;

⁽²⁾ Izvješće o provedbi Strategije EU-a za prilagodbu klimatskim promjenama (COM(2018) 738 final).

⁽³⁾ <https://www.eea.europa.eu/themes/climate-change-adaptation>

⁽⁴⁾ <https://ec.europa.eu/futurium/en/climate-adaptation>

⁽⁵⁾ <https://www.eumayors.eu/>

35. ističe iznimno bogatstvo mediteranske prirode i njezinu posebnu osjetljivost na prirodne katastrofe, klimatske promjene i socioekonomski razvoj. Potrebne su posebne mjere za povećanje održivosti prirodnih resursa, posebice za zaštitu bioraznolikosti;

36. naglašava da su klimatske promjene snažno povezane s društveno-gospodarskim promjenama kao što je urbanizacija. Ističe da se europska urbana područja, u kojima žive tri četvrtine stanovništva, suočavaju s klimatskim izazovima za koje su potrebna prilagođena rješenja i potpora EU-a i država članica ⁽⁶⁾. Ističe i važnost ruralnih i prigradskih područja u kojima je ponekad još teže smanjiti emisije te stoga poziva na pronalaženje odgovarajućih rješenja i u tim područjima;

37. ističe da višerazinski dijalog o energiji i klimi može potencijalno postati moćan instrument za jamčenje djelotvornog vertikalnog povezivanja i uključivanja politika prilagodbe; trebalo bi ga proširiti kako bi obuhvatio cijeli zeleni plan;

38. naglašava ključnu ulogu Sporazuma gradonačelnika za klimu i energiju i sličnih inicijativa u približavanju politika prilagodbe gradovima i regijama te ulogu potpisnika Sporazuma u provedbi akcijskih planova za održivu energiju i klimu;

39. ističe da je u potrazi za pametnom regionalnom strategijom važno poticati upotrebu, širenje i usvajanje inovativnih digitalnih tehnologija kojima se povećavaju sposobnosti za integraciju i koheziju. Mreža 5G, internet stvari i analiza podataka primjeri su tih tehnologija i na njih bi trebalo gledati kao na pokretače digitalne i zelene transformacije gradova i regija, a posebno kao na revolucionarnu polugu u pružanju digitalnih javnih usluga, energetske učinkovitosti, promicanju kulture i turizma te socijalnoj i teritorijalnoj koheziji.

40. ističe ulogu energetske sustava u prilagodbi i veze među njima kako je navedeno u Komunikaciji o strategiji EU-a za integraciju energetske sustava ⁽⁷⁾ te poziva Europsku komisiju da dodatno istraži te veze u daljnjem postupanju nakon te komunikacije;

41. naglašava važnost jačanja europskih partnerstava između regija i gradova koristeći se konceptima pametne specijalizacije. Preporučuje da se poveća uloga gradova i regija u platformi prilagodbe klimatskim promjenama (Climate Adapt) ⁽⁸⁾ i želi produbiti suradnju, posebno s Europskom agencijom za okoliš, ZZI-jem (Zajednica znanja i inovacija) za klimu Europskog instituta za inovacije i tehnologiju (EIT) i Zajedničkim istraživačkim centrom;

42. ističe da je potrebno poboljšati provedbene kapacitete regija i gradova te da je važno imati dovoljno osoblja, uključujući i kvalificirano osoblje. Posebno je na općinskoj razini potrebno sustavno osiguravati potrebnu radnu snagu za koordinaciju mnogih područja rada i područja odgovornosti povezanih s provedbom ciljeva održivog razvoja i ciljeva klimatske politike;

Financiranje i globalna pravila

43. poziva Komisiju da obrati posebnu pozornost na sustav određivanja cijena CO₂. Za preobrazbu klime potrebna su nova ulaganja, posebno u privatnom sektoru, u svrhu prilagodbe i ublažavanja. Kako bi se privukla potrebna ulaganja, cijenu CO₂ trebalo bi postaviti na predvidivu i odgovarajuću razinu. Takvim bi se sustavom trebala potaknuti energetska i druga poduzeća na to da odigraju važnu ulogu u ostvarivanju klimatskih ciljeva i stvaranju novih ugljično neutralnih rješenja;

44. naglašava da je potreban učinkovitiji sustav određivanja cijena CO₂, uključujući mehanizam za graničnu prilagodbu emisija ugljika, kako bi CO₂ postao transparentan element gospodarskog sustava i kako bi se potaknuo prelazak na ugljično neutralnost. Time bi se stvorili novi jednaki uvjeti za održivo djelovanje i ključan alat za postizanje transparentnosti sustava CO₂ na svim razinama i u svim sektorima;

⁽⁶⁾ <https://www.eumayors.eu/>

⁽⁷⁾ COM(2020) 299 final.

⁽⁸⁾ <https://climate-adapt.eea.europa.eu/>

45. podržava poziv EP-a da se na temelju najnovijih znanstvenih izračuna kojima se koristi IPCC uspostavi neto proračun EU-27 za stakleničke plinove, koji bi predstavljao pravedan udio Unije u preostalim globalnim emisijama u skladu s ciljevima Pariškog sporazuma i određivao putanju Unije prema nultoj neto stopi emisija stakleničkih plinova do 2050.;

46. poziva EU da preuzme vodeću ulogu na globalnoj razini kako bi se do 2030. razvio potreban sustav određivanja cijena i pripreme proračuna u vezi s CO₂ i da se sa svojim globalnim trgovinskim partnerima dogovori o sličnim parametrima;

47. predlaže promicanje dugoročnih ulaganja u infrastrukturu povezanu s prilagodbom koju financira EU; naglašava važnost odgovarajućih mogućnosti financiranja za prilagodbu klimatskim promjenama za sve razine vlasti, kao i istraživanje mogućih novih opcija za postojeću infrastrukturu i iznalaženje novih i inovativnih rješenja;

48. preporučuje da EU i nacionalne vlade osiguraju stabilno i sustavno javno financiranje prilagodbe, primjerice za javne komunalne službe, hitne službe i službe spašavanja te zdravstvenu skrb. Preventivna prilagodba iziskuje sveobuhvatna ulaganja u infrastrukturu i instrumente za spašavanje kojima se prilagodba klimatskim promjenama i njihovo ublažavanje uključuju u opće mjere održivosti;

49. pozdravlja najavu zelenih obveznica za financiranje djelovanja u području klime. Upozorava da javna sredstva možda nisu dovoljna za zadovoljavanje svih potreba prilagodbe te da bi trebalo poticati privatno financiranje napora za prilagodbu. Važno je da kriteriji taksonomije i određivanja onoga što se smatra održivim, a ne štetnim, budu osmišljeni tako da ne postanu administrativno opterećenje za one koji žele ostvariti održiva ulaganja. To se posebno odnosi na slučajeve u kojima ti aspekti nadilaze zakonodavstvo na snazi u EU-u i državama članicama;

50. uviđa da će se novi okvir za razdoblje 2021.–2027. u velikoj mjeri usmjeriti na pametniju Europu s pomoću inovacija i zeleniju Europu bez emisija ugljika; poziva na veću ulogu OR-a u usmjeravanju upotrebe kombinacije instrumenata za regionalno javno-privatno ulaganje u prilagodbu klimatskim promjenama i njihovo ublažavanje; to uključuje podupiranje lokalnih strategija i osnaživanje lokalnih vlasti u upravljanju sredstvima EU-a te nacionalnim, regionalnim i lokalnim sredstvima; ističe da se europskim programima treba promicati stvaranje i razmjena dobrih klimatskih rješenja u korist općina različitih veličina;

51. naglašava da lokalne i regionalne vlasti najbolje poznaju potrebe i izazove građana te da su odgovorne za provedbu politika EU-a na lokalnoj i regionalnoj razini. Stoga je potrebno da države članice uključe lokalne i regionalne vlasti u postupak donošenja odluka koji se odnosi na zakonodavstvo EU-a i nacionalno zakonodavstvo. OR potiče države članice da upravljanje sredstvima i financijskim instrumentima povjere lokalnim i regionalnim vlastima u skladu s načelom supsidijarnosti;

52. ističe novu razinu zalaganja Europske investicijske banke (EIB) za povećanje udjela sredstava namijenjenih djelovanju u području klime i održivosti okoliša do 2025. te za razvoj plana za klimatsku banku⁽⁹⁾; pozdravlja uvođenje sustava EIB-a za procjenu klimatskog rizika (CRA) za sustavnu procjenu fizičkih klimatskih rizika;

53. ističe potrebu da se razvoj nove strategije EU-a za prilagodbu temelji na načelima utvrđenima u europskom zelenom planu; potiče Komisiju da prepozna gradove i regije kao punopravne partnere unutar tog okvira i da odlučnije pristupi premošćivanju jaza između lokalnih strategija prilagodbe odozdo prema gore i nacionalnih strategija prilagodbe;

⁽⁹⁾ <https://www.eib.org/en/about/partners/cso/consultations/item/cb-roadmap-stakeholder-engagement.htm>

Poboljšanje usklađenosti i djelovanja u cijeloj Europi

54. ističe da se ciljevi klimatskog pakta oslanjaju na aktivnu supsidijarnost i višerazinsko upravljanje: OR je spreman pružiti svoju političku potporu u provedbi klimatskog pakta ⁽¹⁰⁾ i proširiti ga na sve gradove i regije Europe. U tom smislu poziva Komisiju da u tu važnu inicijativu uključi mjere prilagodbe;

55. ističe potencijal europskog klimatskog pakta kao, s jedne strane, inovativnog alata za upravljanje kojim se poboljšava suradnja između lokalnih i regionalnih vlasti i europskih institucija, a s druge strane, krovne inicijative za poticanje stvaranja lokalnih klimatskih paktova diljem EU-a i za olakšavanje primjene najboljih praksi, među ostalim i u području prilagodbe klimatskim promjenama;

56. ponovno ističe važnost uključivanja politika prilagodbe u teritorijalnu infrastrukturu te prostorno planiranje i upravljanje ⁽¹¹⁾; gradovi i regije trebali bi uložiti znatne napore;

57. pozdravlja prijedlog ambicioznog plana klimatskih ciljeva do 2030. i poziva Komisiju da u taj okvir uključi i mjere i ciljeve prilagodbe;

58. ističe da nekoliko inicijativa, kao što su dijalozi s građanima, procjene teritorijalnog učinka, višerazinski dijalozi o energiji i klimi te mreža RegHub, kao i Europska urbana inicijativa u okviru kohezijske politike nakon 2020., mogu poduprijeti procjenu mjera prilagodbe i utvrđivanje strateških programa uključivanjem dionika na koje klimatske promjene i mjere prilagodbe izravno utječu;

59. pozdravlja pokretanje „vala obnove” kao inicijative usmjerene na budućnost kojom se jačaju napori EU-a u jednom od ključnih područja za postizanje naših klimatskih ciljeva: u tom kontekstu poziva Komisiju da dodatno razvije ulogu obnove zgrada u poboljšanju ciljeva prilagodbe i povećanju otpornosti izgrađenog okoliša;

60. ističe da utjecaj klimatskih promjena na građane varira ovisno o njihovoj društvenoj i gospodarskoj ranjivosti, dobi i rodu. Stoga bi u novoj strategiji EU-a trebalo pažljivo razmotriti socijalni aspekt politika prilagodbe na temelju rada Europske agencije za okoliš u tom području ⁽¹²⁾;

61. ističe da države članice trenutačno izrađuju različite planove i strategije, kao što su strategije prilagodbe klimatskim promjenama, nacionalni energetske i klimatski planovi, nacionalne dugoročne strategije i strategije održivog razvoja te druge sektorske politike u područjima kao što su bioraznolikost, šumarstvo, poljoprivreda i upravljanje zemljištem. Ističe da to za gradove i regije stvara rizik od zabune te poziva Europsku komisiju da preispita opći okvir u korist integriranijeg pristupa;

62. poziva Komisiju da državama članicama odlučno preporuči da u izradu svojih strategija prilagodbe i promicanje razvoja regionalnih i lokalnih strategija, kao i regionalne raščlambe nacionalnih strategija, uključe podnacionalne razine vlasti; OR je u tu svrhu spreman organizirati višerazinski dijalog o energiji i klimi.

Bruxelles, 10. prosinca 2020.

*Predsjednik
Europskog odbora regija*
Apostolos TZITZIKOSTAS

⁽¹⁰⁾ Vidjeti mišljenje 1360/2020 „Europski sporazum o klimi” (SL C 440, 18.12.2020., str. 99.) Rafała Trzaskowskog (PL/EPP), dostupno na <https://cor.europa.eu/hr/our-work/Pages/OpinionTimeline.aspx?opId=CDR-1360-2020>.

⁽¹¹⁾ https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/adaptation/what/docs/swd_2013_137_en.pdf

⁽¹²⁾ <https://www.eea.europa.eu/publications/unequal-exposure-and-unequal-impacts>

Mišljenje Europskog odbora regija – Posljedice klimatskih promjena na regije: ocjena europskog zelenog plana

(2021/C 37/07)

Izvjestitelj:	Andries GRYFFROY (BE/EA), član regionalnog predstavničkog tijela: Flamanski parlament
Referentni dokument:	zahtjev predsjedništva Vijeća za savjetovanje, pravilo 41. točka (b) podtočka i.

PREPORUKE O POLITIKAMA**EUROPSKI ODBOR REGIJA**

Osmišljavanje provedbe zelenog plana na svim razinama kao ključnog instrumenta za zeleni oporavak na putu prema klimatski neutralnoj Europi

1. ističe da prema procjenama UNDP-a lokalne i regionalne vlasti poduzimaju više od 70 % mjera za ublažavanje klimatskih promjena i do 90 % mjera za prilagodbu klimatskim promjenama te provode 70 % cjelokupnog zakonodavstva EU-a, što predstavlja trećinu javne potrošnje i dvije trećine javnih ulaganja. Imajući to u vidu, cilj postizanja klimatske neutralnosti do 2050. i povećanja teritorijalne otpornosti mora se ostvarivati u suradnji s lokalnim i regionalnim vlastima i uz njihovu potporu;
2. naglašava da je zeleni plan glavni instrument s pomoću kojeg bi EU trebao postići ciljeve Pariškog sporazuma, u potpunosti ostvariti Program UN-a do 2030. i ciljeve održivog razvoja te dati ambiciozan doprinos globalnom okviru za biološku raznolikost nakon 2020. godine ⁽¹⁾; skreće pozornost na važnost usvajanja revidiranih ciljeva za 2030. kako bi se povećanje globalne temperature zadržalo ispod 2 °C u odnosu na predindustrijske razine i uložili napor da se taj porast još više ograniči, na 1,5 °C, kao što je navedeno u Pariškom sporazumu; ističe da bi pri postavljanju ciljeva trebalo uzeti u obzir pravo svake države članice da odredi vlastitu kombinaciju izvora energije i poštovati njezine posebnosti i kontekst, u skladu s načelom tehnološke neutralnosti; podsjeća na to da klimatske promjene utječu na sve europske regije i da imaju dalekosežne posljedice na zdravlje, okoliš i gospodarstvo, koje mogu varirati od regije do regije, te da iziskuju hitne mjere i transformativno djelovanje kako bi se izazovi pretvorili u prilike;
3. ističe da zeleni plan nudi prilike za poticanje održivih, resursno učinkovitih i inovativnih rješenja za regionalni i lokalni razvoj koje se ne smiju propustiti i da on može pomoći u osiguravanju održivijeg, konkurentnijeg i otpornijeg gospodarstva u Europi te pružiti inspiraciju, vodstvo i globalni model za ostvarenje klimatske neutralnosti i zelenog oporavka;
4. smatra da se radi uspješne provedbe zelenog plana djelovanje mora utvrditi u skladu s pristupom „odozdo prema gore” i pravedno raspodijeliti na svim područjima EU-a u skladu s načelom supsidijarnosti i proporcionalnosti, uz omogućavanje fleksibilnosti potrebne za osiguravanje troškovne učinkovitosti;
5. ističe da je kriza uzrokovana COVID-om 19 ukazala na ranjivost naših društava i potrebu da se poveća njihova otpornost na ekonomske, socijalne i okolišne šokove; ponovno ističe središnju ulogu novog Instrumenta Europske unije za oporavak u podupiranju oporavka EU-a uz omogućavanje zelenije i pravedne tranzicije te održivije budućnosti;
6. poziva na uvažavanje višerazinskog upravljanja kako bi se ciljevi zelenog plana učinkovito povezali sa zelenim oporavkom Europe; ističe da širok raspon tema obuhvaćenih zelenim planom olakšava integraciju novih i već postojećih planova u svim sektorima kako bi se osmislile i potaknule mjere kojima se mogu valorizirati potrebe i dodana vrijednost lokalnih okolnosti i dopunjavati napor na nacionalnoj razini, u skladu s načelom supsidijarnosti;

⁽¹⁾ „Biološki raznoliki gradovi i regije nakon 2020. na konferenciji COP 15 o biološkoj raznolikosti i u strategiji EU-a o biološkoj raznolikosti do 2030.” (COR-2020-00539) (SL C 440, 18.12.2020., str. 20.).

7. ističe da su nacionalni planovi za oporavak i otpornost prilika za poticanje višerazinskog upravljanja koja se ne smije propustiti. To djelovanje mora biti popraćeno odgovarajućim regulatornim okvirima i resursima, uz punopravno uključivanje lokalnih i regionalnih vlasti u osmišljavanje i provedbu planova i njihov izravan pristup sredstvima EU-a;

8. podsjeća na analizu u kojoj je Europska agencija za okoliš (EEA) pokazala da je neoptimalna provedba zakonodavstva EU-a u području okoliša najčešće rezultat nedjelotvorne koordinacije između lokalnih, regionalnih i nacionalnih vlasti, a da stanje dodatno pogoršavaju nedostatak administrativnog kapaciteta i nedovoljna financijska sredstva, nedostatak znanja i podataka, nedostadni mehanizmi za osiguravanje usklađenosti i nedovoljna integracija politika; stoga poziva na sustavno jačanje vertikalne integracije kako bi se riješio problem razlika u ambicioznosti, uskladili rokovi za provedbu i prioritete ulaganja, ograničilo dupliciranje mjera i kontradiktorni ili nepovezani procesi te kako bi se ispravili propusti u postojećim politikama i zakonodavstvu⁽²⁾;

9. iako se u Uredbi o upravljanju energetsom unijom stalni dijalog između država članica i lokalnih i regionalnih vlasti odlučno potiče, naglašava da su iskustva poput onog u pogledu nacionalnih energetskih i klimatskih planova pokazala da nije lako osigurati strukturirani angažman i postupak savjetovanja na svim razinama vlasti⁽³⁾; smatra da bi višerazinski dijalog o energiji i klimi trebalo dodatno promicati i primjenjivati u svim područjima zelenog plana kako bi se osigurala razina dosljednosti nužna za primjereno iskorištavanje resursa, obveza i planova; vodeći se primjerom višerazinskih dijaloga o klimi i energiji ponovno ističe svoju spremnost da uspostavi stalnu višerazinsku platformu za višerazinski dijalog o zelenom planu; ističe da za izradu nacionalnih planova za oporavak i otpornost treba osigurati pristup odozdo prema gore i obavezna savjetovanja s lokalnim i regionalnim vlastima kako bi se zajamčilo koordinirano i djelotvorno širenje politika zelenog plana⁽⁴⁾; poziva Europsku komisiju da iskoristi iskustva u pogledu provedbe prikupljena i putem OR-ove Mreže regionalnih središta;

10. ističe da je strateški doprinos lokalnih i regionalnih vlasti ključan za uključivanje načela „nenanošenja štete” kako bi zeleni plan postao održiv i pravedan pokretač otvaranja radnih mjesta u skladu s regionalnim i lokalnim potrebama; pozdravlja nacrt Nove Povelje iz Leipziga u kojem se naglašava transformativna moć lokalnih i regionalnih vlasti koje potiču na primjenu integriranih postupaka urbanog planiranja koji bi se koordinirali kroz integrirane, lokalizirane, višerazinske i participativne pristupe kao što su integrirana teritorijalna ulaganja; poziva Europsku komisiju da pokaže veću predanost planu EU-a za gradove i da ga uključi u zeleni plan i digitalne inicijative⁽⁵⁾;

11. ističe da su lokalne i regionalne vlasti u najboljem položaju da uključe svoje zajednice, privuku privatne ulagače i provedu ambiciozne i pravodobne mjere djelujući ne samo kao administratori već i kao pružatelji usluga. One mogu donositi sveobuhvatne lokalne zelene planove uzimajući u obzir različite lokalne gospodarske, socijalne, geografske i okolišne okolnosti;

12. poziva Europsku komisiju i države članice da lokalnim i regionalnim vlastima omoguće da djeluju kao ključni partneri na putu EU-a prema klimatskoj neutralnosti, podupiranjem lokalne i regionalne predanosti pripremi lokalnih zelenih planova, primjerice onih najavljenih u poruci iz Mannheima, i provođenjem lokaliziranih ugovora o klimi i sporazuma o klimi⁽⁶⁾ osmišljenih u suradnji s građanima i najvažnijim dionicima, uključujući poduzeća, industriju i sektor istraživanja i inovacija;

13. predlaže suradnju s Europskom komisijom na uspostavi europskog regionalnog pregleda pokazatelja na razini regija (NUTS 2), koji bi uključivao jasne i ciljane pokazatelje za mjerenje i praćenje učinaka zelenog plana koji su jednostavni za korištenje, u koordinaciji sa sustavom praćenja predviđenim u Osmom programu djelovanja za okoliš. Budući da regije EU-a kreću s vrlo različitih polaznih točaka i imaju različite putanje razvoja, pregled pokazatelja omogućio bi praćenje činjeničnog stanja u pogledu napretka u provedbi zelenog plana, utvrđivanje mogućih prepreka te predlaganje rješenja za

⁽²⁾ „Ususret Osmom programu djelovanja za okoliš” (COR 2018-01672) (SL C 168, 16.5.2019., str. 27.).

⁽³⁾ Procjena nacionalnih energetskih i klimatskih planova na razini EU-a.

⁽⁴⁾ „Provedba paketa za čistu energiju: nacionalni energetski i klimatski planovi kao alat za lokalno i teritorijalno upravljanje u području klime te aktivne i pasivne energije” (COR-2019-00618) (SL C 39, 5.2.2020., str. 33.).

⁽⁵⁾ „Obnova Povelje iz Leipziga o održivim europskim gradovima” (COR-2019-04829) (SL C 440, 18.12.2020., str. 119.).

⁽⁶⁾ „Europski sporazum o klimi” (COR-2020-01360) (SL C 440, 18.12.2020., str. 99.).

područja koja zaostaju i predstavljanje najboljih praksi najnaprednijih područja. Zajednički istraživački centar mogao bi Europskoj komisiji i Europskom odboru regija pružiti metodološku potporu za izradu takvog pregleda pokazatelja, usklađujući se pritom s relevantnim agencijama i institucijama, primjerice Europskom agencijom za okoliš;

14. pozdravlja prijedlog Komisije da uspostavi europski sporazum o klimi čiji bi cilj bio uključiti građanstvo i razne skupine da na terenu osmišljavaju konkretne mjere u području klime i okoliša; ponavlja da su lokalne i regionalne vlasti spremne djelovati u partnerstvu s institucijama EU-a, državama članicama i svim relevantnim dionicima u okviru sporazuma o klimi kako bi se zajedničkim snagama radilo na ostvarivanju ciljeva klimatske neutralnosti i provedbi UN-ovih ciljeva održivog razvoja⁽⁷⁾; smatra da bi aktivnosti izgradnje kapaciteta trebale biti povezane s instrumentima za financiranje kako bi se osiguralo da planovi i mjere koje osmišljavaju gradovi i regije mogu biti provedeni;

Pružanje globalnih rješenja provedbom zelenog plana na lokalnoj i regionalnoj razini

15. ističe da će zeleni plan uspjeti stvoriti snažniju, održiviju i uključiviju Europu samo ako osigura i horizontalnu i vertikalnu integraciju svih razina vlasti i ako se građani založe za energetska tranziciju; poziva Komisiju i države članice da prepoznaju ulogu lokalnih i regionalnih vlasti kao svojih najbližih saveznika u tom procesu, kao partnere ne samo u provedbi već i u postupku definiranja naših regulatornih, fiskalnih i financijskih okvira na svim razinama, u skladu s (istinskim) sustavom višerazinskog upravljanja;

16. ističe da su lokalne i regionalne vlasti u privilegiranom položaju jer rade izravno s građanima i građankama i potiču ih na promjenu u ponašanju prema održivim obrascima potrošnje, što im omogućuje da predlažu izvodiva rješenja i djeluju kao živi laboratoriji za nove ideje i saznanja⁽⁸⁾ te da potiču usvajanje ambicioznih, ali i realnih ciljeva tako što ih uključuju u mjere, usluge i prioritete zajednica koje predstavljaju; naglašava odgovornost lokalnih i regionalnih tijela za djelovanje u području klime, kao i potrebu za potenciranjem komunikacije i obrazovanja u vezi s klimom kao nužnog sredstva s pomoću kojeg bi građani postali osnaženi i informirani akteri u tom djelovanju; ističe da povećanje cilja za 2030. ne bi trebalo biti prepreka, već bi trebalo olakšati i omogućiti učinkovito djelovanje u području klime;

17. u pripremi za konferenciju COP26 poziva Komisiju da istakne jasnu ulogu i doprinos regionalno i lokalno utvrđenih doprinosa kao dio revidiranih nacionalno utvrđenih doprinosa EU-a u okviru Pariškog sporazuma te da općenito aktivno promiče kontinuirano priznavanje i izravno sudjelovanje podnacionalnih vlasti u provedbi Pariškog sporazuma i u procesima UNFCCC-a;

18. ističe da su lokalne i regionalne vlasti ključne za poboljšanje usklađenosti s ciljevima održivog razvoja, posebno s ciljevima br. 11 i br. 17; podsjeća na to da je u Izvješću o održivom razvoju Europe iz 2019.⁽⁹⁾ utvrđeno da su klima, biološka raznolikost, kružno gospodarstvo i konvergencija životnog standarda među zemljama i regijama najveći izazovi za EU u ostvarivanju ciljeva održivog razvoja; odlučno preporučuje uspostavu usklađenog okvira i poziva EU da poduzme potrebne korake da bi u provedbi ciljeva održivog razvoja preuzeo vodeću ulogu i na europskoj i na svjetskoj razini;

19. ponovno ističe važnost kontinuiranog sudjelovanja lokalnih i regionalnih vlasti u svim fazama procesa planiranja oporavka i otpornosti – određivanju prioriteta, osmišljavanju planova, dodjeljivanju resursa i određivanju ulaganja; poziva europske institucije da se stalno oslanjaju na potporu i znanje Odbora regija i Radne skupine za zeleni plan na lokalnoj razini kako bi se potaknuli provedba zelenog plana i istinski oporavak;

Povezivanje i traženje sinergija radi ubrzanja provedbe s pomoću sustavnih pristupa

20. poziva Komisiju da obrati posebnu pozornost na sustav određivanja cijena CO₂. Za transformaciju u području klime potrebna su nova ulaganja, posebno u privatnom sektoru, u svrhu prilagodbe i ublažavanja. Kako bi se privukla potrebna ulaganja, cijenu CO₂ trebalo bi postaviti na predvidivu i primjerenu razinu. Takav bi sustav trebao potaknuti energetska i druga poduzeća da preuzmu važnu ulogu u ostvarivanju klimatskih ciljeva i stvaranju novih ugljično neutralnih rješenja; naglašava da je potreban učinkovitiji sustav određivanja cijena CO₂, uključujući mehanizam za porez na ugljik na granici

⁽⁷⁾ „Europski sporazum o klimi” (COR-2020-01360) (SL C 440, 18.12.2020., str. 99.).

⁽⁸⁾ „Ususret Osmom programu djelovanja za okoliš” (COR 2018-01672) (SL C 168, 16.5.2019., str. 27.).

⁽⁹⁾ <https://www.sustainabledevelopment.report/>.

kako bi CO₂ postao transparentna sastavnica gospodarskog sustava i kako bi se potaknula tranzicija prema ugljičnoj neutralnosti. Taj bi sustav trebalo osmisliti tako da potiče energetska i druga poduzeća na stvaranje novih ugljično neutralnih rješenja. Time bi se stvorili novi jednaki uvjeti za održivo djelovanje, a to je ujedno i ključan alat za to da CO₂ postane transparentna sastavnica na svim razinama i u svim sektorima; poziva EU da odlučno preuzme vodeću ulogu na globalnoj sceni kako bi se do 2030. razvio potrebni sistem te da sa svojim globalnim trgovinskim partnerima dogovori slične elemente;

21. podržava poziv EP-a da se na temelju najnovijih znanstvenih izračuna kojima se koristi Međuvladin panel o klimatskim promjenama uspostavi neto proračun EU27 za stakleničke plinove, koji bi predstavljao pravedan udio Unije u preostalim globalnim emisijama u skladu s ciljevima Pariškog sporazuma i određivao putanju Unije prema nultoj neto stopi emisija stakleničkih plinova do 2050.;

22. smatra da su lokalne i regionalne vlasti u prvim redovima zelenog oporavka; ističe da lokalne i regionalne vlasti već uključuju ciljeve održivog razvoja u svoje lokalne planove i regionalne strategije⁽¹⁰⁾, koji mogu poslužiti kao bitna početna točka za troškovno učinkovitu provedbu lokalnih i regionalnih zelenih planova koji povezuju više sektorskih planova i strategija te razvijaju odgovarajuće pokazatelje za praćenje i evaluaciju učinka;

23. ističe da je potrebno pojednostaviti i povezati mnoge postojeće inicijative na lokalnoj razini koje se financiraju iz fondova EU-a i koje doprinose provedbi ciljeva održivog razvoja i Pariškog sporazuma usmjeravanjem na jedan ili više sektora (primjerice, Sporazum gradonačelnika, Sporazum zelenih gradova (eng. *Green City Accord*), Mreža europskih zelenih prijestolnica, europsko inovacijsko partnerstvo za pametne gradove, 100 klimatski neutralnih gradova i inicijativa „izazov za inteligentne gradove” kao i druge inicijative koje se ne financiraju izravno iz fondova EU-a, kao što je koalicija *Under2*); poziva Europsku komisiju da pomogne sastavljanjem jasnog pregleda područja primjene i karakteristika postojećih inicijativa koje financira EU, a koje su povezane sa zelenim planom i namijenjene lokalnim i regionalnim vlastima, kako bi one imale bolje smjernice za djelovanje;

24. smatra da će za provedbu zelenog plana biti potrebna fleksibilna i inovativna rješenja i novi poslovni modeli da bi se lokalna i regionalna infrastruktura i ekosustavi usluga iz temelja promijenili za post-ugljično društvo, uključujući pametnu digitalnu tehnologiju te zelenu i plavu infrastrukturu, kako bi se poboljšala kvaliteta naših javnih prostora, podupirala prilagodba klimatskim promjenama, povećala biološka raznolikost te dala potpora javnom zdravlju i kvaliteti života; pozdravlja izbor prioriteta, ali naglašava potrebu da se poveća njihova međusobna povezanost radi povećanja diversifikacije proizvodnje, troškovne učinkovitosti i davanja prednosti prioritetima koji imaju veći potencijal za otvaranje radnih mjesta kako bi zeleni plan poticao oporavak, a to su:

- val obnove za privatne i javne zgrade te dekarbonizacija grijanja i hlađenja,
- čista mobilnost i promet,
- kružno gospodarstvo i održivi poljoprivredno-prehrambeni sustavi,
- biološka raznolikost i upravljanje ekosustavima,
- prirodna rješenja i urbana ekologizacija,
- ambicija EU-a da ostvari nultu stopu onečišćenja,
- digitalizacija,
- politike u području zdravlja i okoliša,
- politika otpornosti koja obuhvaća kohezijsku politiku, politiku ruralnog razvoja, zdravstvenu politiku i politiku zaštite okoliša,
- poticanje brzog i dosljednog prenošenja paketa za čistu energiju u nacionalno zakonodavstvo i brzog donošenja europskog propisa o klimi kako bi se zakonodavstvo EU-a u području klime i energetike prilagodilo povećanom cilju za 2030. na putu prema ostvarenju klimatske neutralnosti do 2050.,

⁽¹⁰⁾ Primjeri strategija: Malmö, Mannheim, Regija Valonija.

- tranzicija prema održivom plavom gospodarstvu,
- održiva i pravedna energetska tranzicija u okviru koje se potiče izravno vlasništvo građana i pristup sigurnoj i cjenovno pristupačnoj energiji za sve;

25. ističe da je zeleni plan prilika za sustavniji pristup ubrzavanju integracije energetskog sustava i povezivanju sektora te provedbi pametne sektorske integracije i specijalizacije, uz istodobno jačanje energetske sigurnosti, zaštitu zdravlja i okoliša te promicanje rasta, inovacija i globalnog vodećeg položaja u području industrije; u tom smislu ističe da će se energetska tranzicija morati provoditi uz sveobuhvatan pristup, odnosno da će se aspektima povezanim s energijom trebati baviti usporedno sa socijalnim, industrijskim, teritorijalnim, okolišnim i kulturnim aspektima uzimajući u obzir posebnosti svake regije, a posebno onih najugroženijih, kao što su regije s intenzivnom potrošnjom ugljena i visokim emisijama ugljika, otoci i najudaljenije regije;

26. podsjeća na to da posebnu pozornost treba posvetiti regijama s izoliranim energetske sustavima i znatnim potencijalom za obnovljive izvore energije, za koje još ne postoje inovativna tehnološka rješenja koja bi omogućila međupovezanost;

27. premda je točno da inovacije imaju ključnu ulogu u razvoju održivijeg i otpornijeg EU-a, ponovno ističe da su na tržištu već dostupna raznolika tehnološka rješenja za troškovno učinkovitu i klimatski neutralnu Europu i da ih je potrebno koristiti. Primjerice, studije pokazuju da se uz postojeće tehnologije u povezanom energetskom sustavu emisije CO₂ mogu smanjiti za do 86 % ⁽¹¹⁾; poziva na ulaganje daljnjih napora u istraživanje i razvoj u tom području; ističe da bi rješenja i najbolje prakse trebale biti lako dostupne lokalnim i regionalnim vlastima u okviru sporazuma o klimi kako bi se poticalo uzajamno učenje i suradnja na razini EU-a;

28. naglašava da se lokalne i regionalne vlasti suočavaju s nekoliko prepreka kao što su nedostatak financijskih i ljudskih resursa, ali i postojeće politike, propisi i organizacijske strukture. Dosljedni, stabilni i predviđivi regulatorni okviri, pojednostavljenje mehanizama povezanih s pripremom projekata, izgradnja kapaciteta i prilagođena tehnička pomoć pomogli bi lokalnim i regionalnim vlastima da osiguraju ulaganja za ambiciozne projekte i razviju isplative projekte;

Ubrzavanje zelenog oporavka Europe osiguravanjem odgovarajućih ovlasti i financijskih sredstava za provedbu zelenog plana na terenu

29. smatra da je oporavak od krize izazvane COVID-om 19 izazov koji treba svladati uz pomoć sustavne strategije ulaganja, potpore i promicanja održivijeg razvoja za Europu, a naročito odvažnog djelovanja lokalnih i regionalnih vlasti u svrhu ublažavanja negativnih socioekonomskih posljedica krize; uvjeren je da će instrument za oporavak *Next Generation EU* ⁽¹²⁾ – a prije svega izdvajanje 37 % njegova proračuna (koji iznosi 750 milijardi EUR) za potrebe ciljeva zelenog plana te povećanje udjela sredstava za djelovanje u području klime u okviru VFO-a – usmjeriti Europsku uniju prema ostvarivanju klimatskih ciljeva koje si je postavila;

30. pozdravlja mogućnost da se iz Fonda za pravednu tranziciju financira prekvalifikacija radnika i radnica povećanjem ponude obrazovanja i strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, čime bi se doprinijelo stvaranju novih ekonomskih prilika, a istodobno bi se poticala socijalna pravda i otpornost, naročito u ranjivim regijama, uključujući one čija struktura proizvodnje nije dovoljno diversificirana. Naglašava važnost promicanja radnih vještina relevantnih za zeleni plan u okviru Programa vještina za Europu za održivu konkurentnost, socijalnu pravednost i otpornost, uz pomoć pakta EU-a za vještine i europskih partnerstava za vještine, kao i važnost jačanja obrazovanja i osvješćivanja javnosti kako bi se potaknula promjena ponašanja prema održivijim navikama kojima se smanjuje utjecaj na okoliš;

31. poziva na to da se ta financijska sredstva usklade s kohezijskom politikom za razdoblje 2021. – 2027. kako bi se ojačali operativni programi i ekologizacija tih ekonomija; ističe važnost koju Europski fond za regionalni razvoj i novi instrument za oporavak imaju za poticanje provedbe zelenog plana;

⁽¹¹⁾ Projekt *Heat Roadmap Europe* (HRE), scenarij za 2050. u odnosu na 1990., *Quantifying the Impact of Low-carbon Heating and Cooling Roadmaps* (Kvantificiranje učinka planova za grijanje i hlađenje s niskim emisijama ugljika).

⁽¹²⁾ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_940.

32. poziva institucije EU-a da primjenjuju načela partnerstva i višerazinskog upravljanja, osiguraju izraženu lokalnu i regionalnu dimenziju i uvedu odredbu o obaveznom sudjelovanju lokalnih i regionalnih vlasti u pripremi planova za oporavak i otpornost ⁽¹³⁾ te da istodobno olakšavaju uključiv, pristupačan i transparentan proces na svim razinama;

33. poziva institucije i države članice da uspostave bolje fiskalne okvire i hitno postepeno ukinu subvencije za fosilna goriva kako bi se stvorili jednaki uvjeti za obnovljivu energiju, potaknula promjena ponašanja i stvorili resursi za potporu pravednoj tranziciji; naglašava važnost osiguravanja održive tranzicije kojom se može poticati socijalna i ekonomska kohezija;

34. smatra da su, unatoč ograničenoj sposobnosti da stvaraju prihode za svoje proračune na temelju lokalnih poreza i naknada, lokalne i regionalne vlasti odgovorne za 65 % javnih ulaganja na području klime i okoliša, a da će istodobno u narednim godinama nastaviti trpjeti posljedice krize uzrokovane COVID-om 19 na svoje financije i rad. Stoga poziva na izravan pristup financiranju s europske razine i na koordiniranje programa među svim razinama upravljanja, a naročito investicijskih programa za potporu zelenom planu te planova za oporavak i otpornost;

35. ponovno poziva na smanjenje birokracije i pojednostavljenje mehanizama povezanih s pripremom projekata i sudjelovanjem u inicijativama za izgradnju kapaciteta lokalnih i regionalnih vlasti te pozdravlja predanost Komisije poboljšanju regulatornih smjernica za rješavanje pitanja održivosti i inovacija;

36. uvažava korištenje zelenog proračuna ⁽¹⁴⁾ kao djelotvornog sredstva za izradu proračunskih politika kako bi se pridonijelo ocjenjivanju i poticanju poboljšanja u usklađivanju nacionalnih i podnacionalnih rashoda ⁽¹⁵⁾, postupaka ostvarivanja prihoda i dodjele resursa čija su svrha zaštita okoliša i održivi razvoj;

37. ističe važnost uključivanja lokalnih i regionalnih vlasti u pripremu taksonomije EU-a kako bi se bolje utvrdila ulaganja povoljna za klimu i održivost; kriteriji za tu taksonomiju i upravljanje njome trebali bi poboljšati održivost ulaganja, a da pritom ne povećavaju administrativno opterećenje i ne obeshrabruju ulaganja; lokalna i regionalna tijela i dalje nailaze na znatne prepreke u stjecanju stručnog znanja potrebnog za razvoj isplativih projekata, kao i u pristupu srednje velikim i velikim ulaganjima ⁽¹⁶⁾;

38. pozdravlja postupno povećanje financijskih sredstava koje Europska investicijska banka (EIB), kao banka EU-a za klimatska pitanja, izdvaja za djelovanje u području klime i okolišne održivosti; ponovno poziva na dodatnu prilagođenu tehničku pomoć za lokalne i regionalne vlasti; poziva EIB i Europsku komisiju da povećaju pristup lokalnih i regionalnih tijela programima, kao i svoju potporu za razvijanje isplativih projekata, uključujući i manje projekte, objedinjavanjem malih projekata u svrhu stvaranja potrebne ekonomije razmjera;

39. ističe potrebu da se poveća kapacitet lokalnih i regionalnih vlasti da privlače i mobiliziraju privatna financijska sredstva uz pomoć instrumenata kao što su zelene obveznice, vlasnički kapital i mehanizmi za objedinjavanje financijskih sredstava radi davanja poticaja zelenom oporavku; pozdravlja zadaću Instrumenta EU-a za gradove da uspostavi velik portfelj projekata održivih ulaganja u energiju i poveća kapacitet lokalnih i regionalnih vlasti da koriste instrumente kao što su europski strukturni i investicijski fondovi i pomoć za razvoj projekata za Obzor 2020.; potiče širenje i replikaciju inicijativa za pružanje svih usluga na jednom mjestu u okviru kojih se pružaju tehničke ocjene, potpora za postupke nadmetanja i informacije o mogućnostima financiranja za lokalne i regionalne vlasti; potiče javno-privatna partnerstva i dodatno povezivanje europskih strukturnih i investicijskih fondova s drugim programima, primjerice s programom Obzor Europa;

⁽¹³⁾ „Plan za oporavak Europe od pandemije COVID-a 19: Mehanizam za oporavak i otpornost te Instrument za tehničku potporu” (COR-2020-03381) (SL C 440, 18.12.2020., str. 160.).

⁽¹⁴⁾ <http://www.oecd.org/environment/green-budgeting/OECD-Green-Budgeting-Framework-Highlights.pdf>.

⁽¹⁵⁾ EcoBudget.

⁽¹⁶⁾ „Provedba Pariškog sporazuma uz pomoć inovativne i održive energetske tranzicije na regionalnoj i lokalnoj razini” (COR-2019-00617) (SL C 39, 5.2.2020., str. 72.).

40. ističe potrebu da se financijska potpora usmjeri prema istraživanju i inovacijama koji nude odgovor za utvrđene lokalne potrebe te pozdravlja nedavno objavljen poziv u okviru Obzora 2020. usmjeren, u skladu sa zelenim planom, na podršku gradovima i regijama; ističe potrebu za inovacijama i tehnologijom kojima se osiguravaju informacije potrebne i relevantne za bolje planiranje, donošenje odluka i upravljanje; ističe važnost postupaka zelene javne nabave za širenje održivih inovacija, tehnologija i usluga;

Procjena učinka i praćenje rezultata radi jačanja budućeg djelovanja na svim razinama

41. ističe potrebu za uspostavljanjem niza pokazatelja za ocjenu i praćenje napretka zelenog plana u pogledu zakonodavstva, politika i financiranja na regionalnoj, gradskoj i lokalnoj razini; predlaže osmišljavanje europskog regionalnog pregleda jasnih i ciljanih pokazatelja jednostavnih za korištenje kojima bi se mjerio i pratio utjecaj zelenog plana kao instrumenta za oporavak i otpornost, jasno odredili socioekonomski i okolišni pokazatelji za mjerenje učinka brojnih novih lokalnih zelenih planova, iznio pregled komplementarnih politika i mjera, pratio pristup izvorima financiranja i financijskim tokovima na regionalnoj i podnacionalnoj razini te doprinijelo preispitivanju, donošenju informiranih odluka i procjeni učinka mjera poduzetih u svrhu ostvarivanja ciljeva zelenog oporavka, klimatske neutralnosti i socioekonomskog razvoja;

42. ističe da učinkovito i svrsishodno praćenje napretka s pomoću europskog regionalnog pregleda pokazatelja ovisi o odgovarajućim ovlastima te kontinuiranom i dosljednom doprinosu lokalnih i regionalnih vlasti razvoju, uvođenju i provedbi tih planova, čime bi se omogućio doista troškovno učinkovit pristup korištenja komplementarnih mjera na svim razinama; naglašava da lokalne i regionalne vlasti i dalje nailaze na velike poteškoće u pogledu prikupljanja podataka, uključujući nedosljedne regulatorne okvire, te nedostatka ovlasti, kapaciteta i resursa; stoga smatra da je nužno uskladiti, povezati i pojednostaviti okvire praćenja i pokazatelje postojećih relevantnih inicijativa kako bi se izbjeglo udvostručenje napora i iskoristile postojeće metodologije i pristupi;

43. poziva na uspostavu dosljedne referentne vrijednosti za praćenje učinka djelovanja i mjera, koja bi bila utemeljena na pouzdanim znanstvenim podacima i usmjerena na praćenje napretka u ostvarivanju ciljeva održivog razvoja i Pariškog sporazuma; skreće pozornost na to na koji način međunarodne norme, primjerice TC 268 u održivim gradovima i zajednicama, te podaci prikupljeni uz pomoć svemirskih tehnologija mogu pridonijeti praćenju uspješnosti i biti inspiracija za regionalni pregled pokazatelja;

44. ističe da će europski regionalni pregled pokazatelja služiti kao instrument znanja i pomoći u predstavljanju raznolikosti potreba i okolnosti lokalnih i regionalnih vlasti diljem Europe te da će podupirati utvrđivanje i replikaciju najboljih praksi u skladu sa zajedničkim, transparentnim kriterijima, uključujući pilot-aktivnosti spremne za financiranje na lokalnoj i podnacionalnoj razini;

45. naglašava da bi europski regionalni pregled pokazatelja također trebao pomoći u praćenju planova oporavka u ranjivim područjima kao što su planinske, otočne, najudaljenije i slabije razvijene regije te regije s nižim stupnjem diversifikacije proizvodnje; ponovno poziva na uspostavu europskog opservatorija za klimatsku neutralnost kako bi se pridonijelo ispunjavanju nacionalnih obveza u pogledu izvješćivanja u okviru upravljanja energetske unijom te kako bi se pomoglo u mapiranju i praćenju tih ranjivosti, uz ažuriranje vještina u okviru Panorame vještina EU-a. Cilj je uskladiti uvođenje održivih politika s razvojem vještina za kvalitetna radna mjesta otporna na buduće promjene u najugroženijim i slabije razvijenim regijama ili regijama s nižim stupnjem diversifikacije proizvodnje te olakšati djelotvornu razmjenu najboljih praksi, među ostalim i na temelju postojećih kompozitnih pokazatelja i drugih pokazatelja koji bi se mogli utvrditi ⁽¹⁷⁾.

Bruxelles, 10. prosinca 2020.

Predsjednik
Europskog odbora regija
Apostolos TZITZIKOSTAS

⁽¹⁷⁾ „Čist planet za sve – Europska strateška dugoročna vizija za prosperitetno, moderno, konkurentno i klimatski neutralno gospodarstvo” (COR-2018-05736) (SL C 404, 29.11.2019., str. 58.).

Mišljenje Europskog odbora regija – Jačanje lokalnog upravljanja i predstavničke demokracije putem novih instrumenata digitalne tehnologije

(2021/C 37/08)

Izvjestitelj: Rait PIHEL GAS (EE/Renew Europe), predsjednik Općinskog vijeća Seoske općine Järva

PREPORUKE O POLITIKAMA

EUROPSKI ODBOR REGIJA

1. ističe da se zemlje i javne vlasti na svim razinama suočavaju sa sve složenijim i dosad neviđenim izazovima, od globalizacije, gospodarskog razvoja i učinaka tehnologije, preko klimatskih promjena i demografskih promjena do sigurnosnih pitanja, dezinformacija, zdravstvenih pitanja i radikalizacije;
2. pozdravlja politički prioritet Europske komisije „Europa spremna za digitalno doba” i poziv predsjednice Komisije von der Leyen na promicanje prelaska na digitalni svijet koji se temelji na europskim prednostima i vrijednostima; podržava politički prioritet „Novi poticaj europskoj demokraciji” i pozdravlja obećanje predsjednice Komisije da će se zalagati za jačanje demokratskog sudjelovanja i transparentnosti u donošenju odluka EU-a;
3. pozdravlja predanost podupiranju zelene i digitalne tranzicije koju je Europska komisija pokazala novim prijedlogom višegodišnjeg financijskog okvira za razdoblje 2021. – 2027. i dodjelom 8,2 milijarde eura programu Digitalna Europa ⁽¹⁾;
4. podržava prijedlog koji je Europski parlament iznio u stajalištu o Konferenciji o budućnosti Europe usvojenom 15. siječnja 2020. da bi „digitalnu transformaciju” trebalo uvrstiti među prioritete Konferencije; prihvaća stav Parlamenta da bi sudjelovanje građana na Konferenciji i u savjetovanjima trebalo biti organizirano „s pomoću najučinkovitijih, najinovativnijih i najprikladnijih platformi, uključujući internetske alate”, kako bi se zajamčilo da „svaki građanin može izreći svoje mišljenje”; naglašava da bi Konferencija trebala služiti kao ogledni poligon za razvoj određenih oblika strukturnog i trajnog dijaloga s građanima o pitanjima povezanim s EU-om, koji će se, među ostalim zbog restrikcija nametnutih pandemijom COVID-a 19, u velikoj mjeri morati oslanjati na digitalna sredstva i inovativne procese;
5. ponavlja svoja relevantna i kontekstualna stajališta iznesena u prethodnim mišljenjima:
 - mišljenje „Lokalna i regionalna perspektiva u pogledu promicanja inovacija u javnom sektoru uz pomoć digitalnih rješenja”, usvojeno na plenarnom zasjedanju OR-a 30. studenog 2017. ⁽²⁾: OR smatra da je digitalizacija uprave način pružanja boljih usluga građanima te naglašava da lokalne i regionalne vlasti moraju imati važnu ulogu u modernizaciji javnog sektora. Poziva javni sektor da osmisli inovacijsku politiku koja će biti usmjerena na potrebe korisnika i svim građanima i poduzećima omogućiti pristup digitalnim uslugama bez diskriminacije te naglašava potrebu za suradnjom i razmjenom najboljih praksi među nadležnim tijelima i preko granica;
 - mišljenje „Aksijski plan EU-a za e-upravu 2016. – 2020.”, usvojeno na plenarnom zasjedanju OR-a 11. listopada 2016. ⁽³⁾: OR pozdravlja načelo „digitalizacija kao standard”, tj. načelo prema kojem javne uprave svoje usluge trebaju pružati prvenstveno digitalnim putem, te stoga naglašava da su potrebni dugoročni naponi radi jačanja digitalne uključenosti kako bi što više ljudi imalo pristup infrastrukturi i moglo steći kompetencije potrebne za iskorištavanje mogućnosti koje pruža digitalizacija. OR ističe da su transparentne uprave koje podatke i usluge pružaju na otvoren i

⁽¹⁾ Proračun EU-a za provedbu europskog plana oporavka (COM(2020) 442 final).

⁽²⁾ COR-2017-03529-00-00-AC-TRA (SL C 164, 8.5.2018., str. 34.).

⁽³⁾ COR-2016-02882-00-01-AC-TRA (SL C 88, 21.3.2017., str. 54.).

siguran način važne za povećanje transparentnosti i učinkovitosti, ali ujedno ukazuje na potrebu za visokom razinom zaštite određenih vrsta informacija i osobnih podataka. Također podržava načelo „prekograničnost kao standard” za ponudu javnih digitalnih usluga od strane javnih uprava te napominje da lokalne i regionalne vlasti, naročito one u pograničnim regijama, mogu imati ključnu ulogu u utvrđivanju i razvoju primjerenih, učinkovitih i neometanih prekograničnih usluga;

- mišljenje „Novi program vještina za Europu”, usvojeno na plenarnom zasjedanju OR-a 7. prosinca 2016. ⁽⁴⁾: OR poziva na ulaganje u digitalne vještine i u njihovo prenošenje te smatra da je digitalizacija prilika za svladavanje mnogih izazova u području obrazovanja;

6. naglašava da se digitalna transformacija ne mora provesti zbog tehnologije, već da se promjene moraju temeljiti na potrebama i očekivanjima građana, zbog čega treba razviti rješenja koja su najtransparentnija, najuključivija, najsigurnija, troškovno najučinkovitija i najlakša za upotrebu. To znači da novi izazovi iziskuju promjene i na lokalnoj i regionalnoj razini, čija provedba prvenstveno ovisi i o sposobnosti rukovodećeg kadra da prepozna te potrebe, kao i na spremnosti na najprimjerenije promjene. U modernoj demokraciji nije dovoljno redovito provoditi predstavničku demokraciju, već je potrebno kontinuirano uključivati članove zajednice, interesne skupine i organizacije. Uključivanje i sudjelovanje vode do boljih odluka, jačanja demokracije, osjećaja zajedništva i spremnosti pružanja doprinosa razvoju regije;

7. ističe da se tradicionalni odnos građana i političara jako mijenja, kao i da je na pomolu nova digitalna politička scena u okviru koje nove digitalne tehnologije mogu pridonijeti pronalaženju novih rješenja i suočavanju s izazovima, poticanju inovacija i gospodarskog rasta, poboljšanju javnih usluga, povećanju i razvoju novih načina sudjelovanja građana, unapređenju upravljanja na lokalnoj razini te upotpunjavanju i jačanju demokracije;

8. smatra da bi se demokratski procesi trebali razvijati, prilagođavati promjenama i iskoristavati mogućnosti koje nude nove digitalne tehnologije i IKT alati, zahvaljujući kojima bi se mogla poboljšati kvaliteta donošenja odluka i sudjelovanje, promicati komunikacija i dijalog kao i aktivno građanstvo i politički angažman građana, poboljšati transparentnost i odgovornost te ojačati legitimnost našeg demokratskog sustava;

9. smatra da je provedba e-rješenja u lokalnim i regionalnim vlastima izvrsna prilika za učinkovito pružanje visokokvalitetnih javnih usluga građanima. Ispunjavanje elektroničkih obrazaca dovodi do uštede vremena za građane i tijela javne vlasti, što osoblju omogućuje da više vremena i pozornosti posveti drugim administrativnim zadaćama. Osim toga, razne elektroničke aplikacije članovima zajednice omogućuju sudjelovanje u postupku donošenja odluka i praćenje događanja u lokalnim vlastima u stvarnom vremenu.

10. smatra da se „digitalna transformacija” najbolje provodi na lokalnoj i regionalnoj razini vlasti; ističe da primjena novih digitalnih tehnologija nudi nove mogućnosti savjetovanja i sudjelovanja te omogućuje pružanje kvalitetnih informacija, analizu reakcija javnosti, dopiranje do udaljenih područja i socijalno najzastupljenijih građana, objedinjavanje sposobnosti, znanja i stručnosti građana te zajedničko osmišljavanje politika koje odgovaraju potrebama i očekivanjima građana;

11. potiče lokalne i regionalne vlasti da provedu digitalnu transformaciju i u potpunosti iskoriste potencijal digitalnih tehnologija kako bi se dodatno olakšalo sudjelovanje građana u oblikovanju politika i donošenju odluka. U tu svrhu trebalo bi koristiti nove digitalne tehnologije, poboljšati transparentnost, uključivost i prilagodljivost postupka donošenja odluka te izgraditi povjerenje i dijalog koji su nužni za dobro upravljanje. Ključno je da to bude popraćeno podučavanjem digitalnih vještina;

12. naglašava kako je važno uzimati u obzir doprinose građana i uključivati ih u postupak donošenja odluka; napominje da nedostatak otvorenosti kod donositelja odluka dovodi do razočaranja i nepovjerenja te ukazuje na to da je povjerenje građana u vlast ključno za funkcionalnu lokalnu demokraciju;

⁽⁴⁾ COR-2016-04094-00-01-AC-TRA (SL C 185, 9.6.2017., str. 29.).

13. naglašava da bi se sudjelovanje građana trebalo temeljiti na učinkovitom i nediskriminirajućem pristupu informacijama i znanju; smatra da je potrebno smanjiti digitalni jaz te ojačati sposobnosti građana putem obrazovanja i osposobljavanja, među ostalim u području digitalnih vještina i medijske pismenosti, pri čemu treba davati prioritet programima digitalnog osposobljavanja za sve demografske skupine, s posebnim naglaskom na starijim osobama i drugim ranjivim ili marginaliziranim skupinama, te osposobljavanje proširiti i na ruralna i udaljena područja;

14. naglašava nužnost uključivanja mladih u javni život; napominje da nova digitalna generacija posjeduje potrebne vještine i u tehnologiji i u medijima; smatra da je upotreba novih digitalnih tehnologija u političkim procesima i postupcima donošenja odluka učinkovit alat za poticanje njihova angažmana i sudjelovanja;

15. skreće pozornost na resursno intenzivnu prirodu digitalne transformacije; od svih razina vlasti i uprave traži da u tu svrhu osiguraju dovoljno financijskih i kadrovskih resursa te mogućnosti osposobljavanja, kao i da se pobrinu za infrastrukturu za velike brzine, osobito u udaljenim, ruralnim i slabije razvijenim krajevima, koja će biti cjenovno pristupačna i dostupna svima – uključujući i osobe s invaliditetom i starije osobe. Stoga ponavlja da je „digitalna kohezija” važna dodatna dimenzija tradicionalnog koncepta gospodarske, socijalne i teritorijalne kohezije koji je utvrđen u Ugovoru o EU-u; ⁽⁵⁾

16. naglašava da se digitalna tehnologija oslanja na korištenje podataka, koje je omogućeno njihovim prikupljanjem i generiranjem i stoga zahtijeva poštovanje prava na privatnost i zaštitu podataka. Treba prikupljati i obrađivati samo onoliko osobnih podataka koliko je relevantno i nužno za konkretnu svrhu. Kako bi se izbjeglo nepovjerenje i nezadovoljstvo građana, potrebno je promicati zaštitu i sigurnost internetskog okruženja i digitalnih usluga, a građane bi trebalo na odgovarajući način informirati o tome što se događa s njihovim podacima te koje su relevantne sigurnosne mjere poduzete i koji im oblici pravne zaštite stoje na raspolaganju u slučaju povrede tih prava, uključujući čvrst europski pravni okvir. U tu svrhu ističe da umjetnu inteligenciju treba primjenjivati tako da ostane antropocentrična i da se njome potiče pametno građanstvo i otvoreno upravljanje i time jača demokracija;

17. upozorava da platforme društvenih medija olakšavaju širenje dezinformacija, krivih informacija i govora mržnje, što može ugroziti demokraciju i povjerenje u javne institucije; poziva na snažniji angažman u digitalnoj medijskoj pismenosti i potiče lokalne tvorce politika da se služe postojećim digitalnim alatima, internetskim platformama i medijima kako bi komunicirali i uključili se u pozitivan dijalog s građanima i drugim dionicima;

18. smatra da je važno da lokalne i regionalne vlasti koriste odgovarajuće vlastite digitalne kanale kako bi njihova komunikacija s građanima bila interaktivnija i brža te kako bi se osigurala pouzdanost iznesenih informacija i njihova prilagođenost lokalnim i regionalnim potrebama;

19. smatra da je, povrh dubinskih posljedica digitalizacije na društveni život ljudi i svijet rada, obrazovanja i kulture (a to su samo neka područja), uslijed krize izazvane COVID-om 19 postalo jasno koliko su važne ažurirane informacije zasnovane na činjenicama te koliki je značaj komunikacijskih kanala koji ih šire. Također je postalo jasno da lokalne i regionalne vlasti i građani moraju biti u mogućnosti međusobno komunicirati te da moraju postojati odgovarajući digitalni alati za borbu protiv dezinformacija i krivih informacija; Pri primjeni tih alata uvijek se mora poštovati pravo ljudi da u potpunosti ostvaruju svoju slobodu izražavanja;

20. poziva na to da se pozornost usmjeri na ravnopravan i neometan pristup digitalnim uslugama;

21. napominje da je mlada „digitalna generacija” jedna od ciljnih skupina najizloženijih dezinformiranju i govoru mržnje; zabrinut je da bi mladi korisnici mogli postati još podložniji političkim manipulacijama zbog naročito intenzivne upotrebe društvenih medija, nedostatka kritičkih sposobnosti u pogledu medija, i to posebice među slabije obrazovanim, te zbog stvaranja homogenih krugova istomišljenika, čemu pogoduju društveni mediji; naglašava potrebu za primjenom digitalnih tehnoloških alata koji nisu samo jednostavni za upotrebu, već su razumljivi i privlačni – kako u pogledu sadržaja tako i u pogledu prezentacije – te prilagođeni socijalnim i digitalnim vještinama mladih radi povećanja njihove kritičke svijesti o rizicima i prilikama koje pružaju novi mediji i digitalna tehnologija;

⁽⁵⁾ Mišljenje OR-a „Digitalna Europa za sve: Iznaženje pametnih i uključivih rješenja na terenu” (COR-2019-03332) (SL C 39, 5.2.2020., str. 83.).

22. smatra da se tijekom krize uzrokovane COVID-om 19 pokazalo kakvu ulogu može imati rad na daljinu; potiče lokalne i regionalne vlasti da razmotre načine proširenja pravila o radu na daljinu za svoje djelatnike;
23. ponovno poziva na blisku suradnju i razmjenu najboljih praksi među svim razinama vlasti i uprave kako bi se bolje iskoristila i dodatno razvila digitalna transformacija gradova i općina; izražava pohvalu brojnim nacionalnim, regionalnim i lokalnim akterima koji služe kao uzor time što pokazuju kako bi digitalni alati mogli doprinijeti participativnoj demokraciji;
24. napominje da nedostatak potrebnih znanja i vještina na razini javnih vlasti, koje bi mogle imati koristi od upotrebe digitalnih alata, dodatno otežava uvođenje novih tehnoloških rješenja. Stoga je korisno najprije razmotriti digitalne vještine dostupne u lokalnim i regionalnim vlastima, a zatim utvrditi i definirati tehnološke deficite unutar i između lokalnih i regionalnih vlasti, razlikujući postupke i tehnička rješenja. Također je potrebno osigurati kompatibilnost (interoperabilnost) različitih skupova podataka i baza podataka;
25. naglašava važnost internetskih alata za olakšavanje izgradnje partnerstava između lokalnih i regionalnih vlasti u EU-u te između njih i njihovih partnerskih zemalja; smatra da bi ažurirani europski internetski portal za decentraliziranu suradnju predstavljao znatnu dodanu vrijednost jer bi podupirao razmjenu kontakata i najboljih praksi; izražava spremnost na suradnju s Europskom komisijom na razvoju takvog digitalnog alata;
26. očekuje da će uvođenje raznih digitalnih rješenja u jedinicama lokalne i regionalne samouprave, koje bi moglo dovesti do potrebe za znatnim jednokratnim ulaganjem, biti dio općeg razmatranja novog proračuna EU-a u okviru digitalne transformacije;
27. podržava dokument o stajalištu udruženja Civic Tech Europe (ACTE) iz ožujka 2020. prema kojem je raznolikost poslovnih modela u području građanskih tehnologija ključna za brza rješenja prilagođena građanima te dijeli zabrinutost da lokalne i regionalne vlasti u Europskoj uniji nemaju uvijek jednostavan pristup tim alatima jer se oni često razvijaju kao platforme tipa „softver kao usluga” (SaaS), ⁽⁶⁾ na koje se treba pretplatiti;
28. predlaže da Europski odbor regija osmisli mjere za motiviranje i odavanje priznanja lokalnim i regionalnim vlastima u cilju jačanja njihove predanosti načelima otvorenog i uključivog upravljanja. Na taj bi način u budućnosti mogao nastati novi kriterij kvalitete za potrebe mjerenja stupnja demokracije u lokalnim zajednicama i razmjene najboljih praksi;
29. poziva da se diljem Europe izdvoje financijska sredstva za poboljšanje digitalne i medijske pismenosti građana putem programa obrazovanja i osposobljavanja za sve razine školovanja, kao i za osoblje i dužnosnike lokalnih i regionalnih vlasti, kako bi se poboljšale njihove vještine i znanje o mogućnostima korištenja i primjene modernih digitalnih rješenja;
30. preporučuje lokalnim i regionalnim vlastima da prednost daju uvođenju digitalnih alata u sve fondove i programe;
31. poziva na financiranje digitalnih obrazovnih alata i opreme kako bi se svima u Europi osigurao jednak pristup kvalitetnom digitalnom učenju i podučavanju;
32. preporučuje, po potrebi, reviziju kriterija prihvatljivosti kako bi lokalne i regionalne vlasti na jednostavniji i ekonomičniji način mogle uvoditi nova digitalna rješenja i platforme, uključujući pristup financijskim sredstvima EU-a za platforme tipa SaaS.

Bruxelles, 10. prosinca 2020.

Predsjednik
Europskog odbora regija
Apostolos TZITZIKOSTAS

⁽⁶⁾ Dokument o stajalištu, udruženje Civic Tech Europe (ACTE), ožujak 2020.

Mišljenje Europskog odbora regija – Izazovi u području javnog prijevoza u gradovima i metropolitanskim regijama

(2021/C 37/09)

Izvjestitelj: Adam STRUZIĆ (PL/EPP), predsjednik Mazovječkog vojvodstva**PREPORUKE O POLITIKAMA****EUROPSKI ODBOR REGIJA**

1. ističe da je potrebno smanjiti vanjske troškove prometa kako bi se pridonijelo dekarbonizaciji mobilnosti. Oko četvrtine emisija stakleničkih plinova u EU-u potječe iz prometa. Usto neki načini prijevoza štetno utječu na kvalitetu života i ljudsko zdravlje jer dovode do onečišćenja zraka, gužvi, buke, nesreća i lošeg iskorištavanja prostora;
2. naglašava potrebu za prelaskom na održive načine prijevoza kako bi se zajamčila visoka kvaliteta života u gradovima i povećala njihova pristupačnost, čistoća i konkurentnost;
3. napominje da je fragmentacija urbanih funkcija u obliku suburbanizacije i nekontroliranog širenja urbanih područja velika prijetnja održivom razvoju gradova i regija. Navedeni trendovi dovode ne samo do degradacije područja i smanjenja poljoprivrednih, zelenih i otvorenih površina, već i do povećanja vanjskih troškova zbog naseljavanja i do povezanog povećanja prometnih kretanja, koje uglavnom snose lokalne i regionalne vlasti;

Izazovi gradske mobilnosti koje treba uzeti u obzir u strategiji za održivu i pametnu mobilnost ⁽¹⁾

4. ističe da sve veća gustoća automobilske prometa u gradovima i metropolitanskim regijama dovodi do povećanja vanjskih troškova uslijed onečišćenja zraka i gubitka vremena, što posljedično negativno utječe i na ravnotežu između poslovnog i privatnog života. Javni prijevoz stoga mora postati jedan od glavnih oblika gradske mobilnosti. Istodobno bi trebalo ojačati različite oblike aktivne mobilnosti, kao što su vožnja biciklom i pješčenje, kako bi se povećala održivost gradske mobilnosti;
5. skreće pozornost na izazove metropolitanskih regija u širem smislu i ističe da obilježja metropolitanskih regija iziskuju znatna putovanja građana u gradska središta. Zbog toga je pristup ekološki prihvatljivom i troškovno učinkovitom javnom prijevozu jedan od najvećih izazova za metropolitanske regije ⁽²⁾;
6. ističe da bi se prometni sustav trebao smatrati integriranim sustavom. Sve veća važnost mobilnosti kao usluge i potreba za inovativnim oblicima upravljanja i organizacije prijevoza trebali bi potaknuti lokalne i regionalne vlasti da u svojim prostornim planovima i planovima prijevoza kombiniraju javni i individualni prijevoz (osobito pješački i biciklistički promet te nove oblike prijevoza malim električnim vozilima);
7. napominje da se europskim zelenim planom i EU-ovim ciljem postizanja klimatske neutralnosti do 2050. postavljaju ambiciozni, ali neophodni ciljevi za smanjenje emisija CO₂. Kako bi gradovi i metropolitanske regije mogli ostvariti te ciljeve, političke odluke moraju se donositi na temelju konceptualnih i organizacijskih nastojanja te podizanja svijesti, a za postizanje ciljeva moraju se osigurati potrebna financijska sredstva;
8. preporučuje prikupljanje podataka o tokovima mobilnosti u metropolitanskim regijama kako bi se dobila sveobuhvatna slika o stanju prometa i kako bi se osmislile prilagođenije mjere, razvili planovi održive gradske mobilnosti koji se temelje na dokazima i preciznije usmjeravalo ulaganja iz fondova kohezijske politike i šire;

⁽¹⁾ U skladu s akcijskim planom u tijeku su javna savjetovanja o strategiji za održivu i pametnu mobilnost (predstavljanje mišljenja do 23. rujna 2020.) (ref. Ares(2020)3438177 – 01/07/2020): <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12438-Sustainable-and-Smart-Mobility-Strategy>.

⁽²⁾ Mišljenje CDR 1896/2019 (SL C 79, 10.3.2020., str. 8.).

9. naglašava da je jedan od uzroka poteškoća u gradskoj mobilnosti nedostatak financijskih sredstava za infrastrukturu gradskog prometa i nemotoriziranu mobilnost. Lokalnim i regionalnim vlastima i njihovim prijevoznicima potrebna su dodatna sredstva izričito usmjerena na povećanje udjela alternativnih i održivih načina prijevoza u modalnoj razdiobi u odnosu na pojedinačni cestovni prijevoz;

10. naglašava da politika javnog prijevoza mora biti uklopljena u širu socijalnu politiku. Trebalo bi izbjeći da vanjski troškovi javnog prijevoza kao što su buka, onečišćenje, izvlaštenje, infrastrukturni radovi itd. budu neravnomjerno usmjereni na socijalno najranjivije osobe. Nadalje, mora se osigurati pravedan pristup za sve kada je riječ o određivanju cijena ili povezivosti, kako bi se svima omogućila bolja kvaliteta života.

Osiguravanje stvarnih mogućnosti izbora uz promicanje održivih prijevoznih sredstava u cilju ostvarenja europskog zelenog plana

11. ističe da se, u područjima gdje u planiranju i financiranju trenutačno prevladavaju standardi koji pogoduju osobnim automobilima, uvjeti moraju promijeniti na način da se promiču održiviji i učinkovitiji oblici prijevoza. Međutim, trenutačne navike proizlaze iz dostupnosti i privlačnosti različitih oblika prijevoza, a većina je društva fleksibilna u donošenju odluka u tom pogledu. Poboljšanjem privlačnosti javnog prijevoza u pogledu cijene, dostupnosti, učestalosti i kontinuiteta prometnih veza, nastat će stvarna alternativa individualnom prijevozu osobnim automobilima;

12. naglašava važnost stvaranja javno-privatnih partnerstava u gradovima i regijama kako bi se potaknula privatna ulaganja i razvila inovativna rješenja u javnom prijevozu. U tom pogledu poziva na uspostavu regulatornog okvira povoljnog za poslovanje i kojim se potiče rast novih poslovnih modela i stvara konkurentno tržište;

13. naglašava važnost pružanja učinkovitog i održivog javnog prijevoza izvan administrativnih granica gradova, posebno za osobe koje putuju na posao, starije osobe i mlade. Dobro upravljanje i suradnja među javnim tijelima na metropolskoj razini ključni su u tom pogledu;

14. ističe da je kao preduvjet za povećanje udjela oblika prijevoza promjenom u društvenim navikama potrebno da korisnici budu osviješteni i da, ponad svega, imaju stvarnu mogućnost izbora;

15. ističe da je sljedeći korak svjesno davanje prednosti ekološki prihvatljivim načinima prijevoza. Potrebno je osmisliti područja povoljna za pješake i bicikliste i dati prednost održivoj mobilnosti i javnom prijevozu u smislu dostupnosti i privlačnosti ruta i organizacije prometa. Međutim, takva promjena iziskuje koordinaciju prostornih, urbanih i prometnih politika i višerazinske suradnje koja nadilazi administrativne granice kako bi se stvorio prostor za alternative automobilskom prometu;

16. poziva Europsku komisiju da u uskoj suradnji s državama članicama preciznije iznese ciljeve ulaganja za razvoj javnog prijevoza; napominje da postoji negativna tendencija povezivanja ulaganja u javni prijevoz sa širenjem i povećanjem kapaciteta cestovne mreže. Umjesto toga, prednost bi se nedvosmisleno trebala dati svim oblicima javnog i kolektivnog prijevoza. U slučajevima kada željeznički prijevoz nije moguć, prednost bi trebalo dati sustavima brzog autobusnog prijevoza i prometnim trakama za visoko popunjena vozila. Odgovarajućim mehanizmima kontrole i zakonodavstvom trebalo bi ograničiti takve prakse koje su u suprotnosti s ciljevima održive prometne politike;

17. ističe da se istinski ekološki prihvatljivim načinima prijevoza ne samo smanjuju emisije nego se i štedi prostor, vrijeme i energija. Osim pješčenja i vožnje biciklom, u to se ubrajaju željeznički prijevoz ili brzi autobusni prijevoz i prometne trake za visoko popunjena vozila. Stoga bi prigradska i podzemna željeznica, tramvaj, autobusi s niskim emisijama, a osobito brzi autobusni prijevoz trebali biti okosnica javnog prijevoza u metropolskim regijama i većim gradovima;

Mobilnost i javni prijevoz kao temeljna zadaća lokalnih i regionalnih vlasti

18. podsjeća na to da je znatan dio prometnih kretanja posljedica činjenice da nije moguće zadovoljiti sve potrebe u mjestu boravišta. Stoga bi politički cilj trebalo biti osiguravanje dostupnosti svih dobara i usluga, posebno u području zdravstva, obrazovanja, sporta, kulture i socijalne potpore, kako mobilnost ne bi bila sama sebi svrha; istodobno ističe da se promjene u prostoru provode dugoročno, uz podupiranje funkcionalnih veza između urbanih i ruralnih područja radi izbjegavanja depopulacije ruralnih područja, ali da se u prometnom sustavu moraju poduzeti i *ad hoc* korektivne mjere;

19. smatra da temeljni cilj prostornog planiranja i prometne politike treba biti osiguravanje što većih mogućnosti ispunjavanja potreba uz što manje potrebe za prijevozom. Drugi je cilj racionalizirati intenzitet prijevoza, posebno s pomoću prikladne modalne razdiobe, kako bi vanjski troškovi prijevoza koje snose lokalne i regionalne vlasti bili što niži; također ističe da bi povećanim radom na daljinu, kao što je iskustvo pokazalo tijekom pandemije COVID-a 19, mogle nastati prilike za ruralna područja jer bi se radnicima omogućila veća fleksibilnost pri odabiru mjesta stanovanja;

20. primjećuje novi trend prema smanjenju dnevnih potreba za mobilnošću na velike udaljenosti zbog povećanja rada na daljinu tijekom pandemije COVID-a 19 i smatra da bi taj trend mogao biti dugotrajan u kombinaciji s provedbom koncepata kao što je „grad na 15 minuta“;

21. podsjeća na to da bi u planiranju mreža javnog prijevoza trebalo što prije uzeti u obzir nova stambena naselja ili nove obrasce naseljavanja i omogućiti pristupačnost od ranih faza jer jednom kad nabave automobil, ljudi ga često upotrebljavaju; stanovnici novih stambenih projekata trebali bi imati pristup javnom prijevozu od trenutka kad se prvi među njima useli u novi dom;

22. ističe da je potrebno ograničiti suburbanizaciju koja se u rubnim urbanim područjima brzo širi do nekoliko desetaka kilometara od središta grada. Što je predmetno područje veće, to je veći problem. Stoga je važno vratiti se na strukturu naselja koja se temelji na povećanju gustoće naseljenosti i mreži centara u kojima se ključne funkcije nalaze u planski raspoređenim centrima odgovarajuće veličine povezanim s učinkovitom prometnom mrežom. Također je važno planirati razvoj novih stambenih naselja zajedno s čvorištima javnog prijevoza;

23. poziva Europsku komisiju da osigura financiranje ne samo za nova ulaganja u organizaciju gradskog prijevoza, već i za preobrazbu zastarjelih i neučinkovitih rješenja. Ta bi ulaganja trebala biti usmjerena uglavnom na modernizaciju željezničkih sustava, sigurnost željeznica i digitalizaciju, čime bi se stvorili brži, sigurniji i praktičniji prometni sustavi. Istodobno, predložena ulaganja mogla bi uključivati aspekte kao što su sigurni putovi za motorna vozila u gradovima, prave gradske ceste koje omogućuju učinkovitiju upotrebu prostora, smanjenje potrebe za prijevozom, povećanje udjela učinkovitih načina prijevoza u prometu i smanjenje vanjskih troškova prijevoza. Takve mjere promiču odabir kolektivnog prijevoza i prijevoznih sredstava koja su alternativa osobnim automobilima i smanjuju iluziju da su putovanja iz predgrađa automobilom jednostavna i jeftina jer njihove vanjske troškove zapravo snose stanovnici gradova;

Odgovarajuća kombinacija načina prijevoza i internalizacija vanjskih troškova kao preduvjet za financiranje EU-a u regijama

24. smatra da bi trebalo razmotriti mogućnosti za povećanje ulaganja u održivu mobilnost, primjerice putem Instrumenta za povezivanje Europe, Fonda za modernizaciju i Mehanizma za oporavak i otpornost. Također je važno povećati mobilnost ulaganjima u infrastrukturu kojom se poboljšava pristup gradskim čvorištima ili čvorištima transeuropskih prometnih mreža (TEN-T) i davanjem prednosti tim čvorištima;

25. smatra da se glavni izazov odnosi na povećanje udjela kretanja u prometu načinima prijevoza koji su manje štetni za okoliš, tj. načinima prijevoza za koje je potrebno manje energije i prostora. Stoga bi održivi i inovativni oblici mobilnosti mogli biti sastavni dio podnesenih reformi u okviru nacionalnih planova za oporavak i otpornost. To znači da se različiti načini prijevoza moraju upotrebljavati na odgovarajući način kako bi se što više povećale koristi i smanjili troškovi za društvo, u skladu s načelom „onečišćivač plaća“;

26. poziva da se dovrši rad na internalizaciji vanjskih troškova prijevoza kako bi korisnici pri odabiru prijevoznih sredstava uzeli u obzir i dobrobit društva. To se posebno odnosi na razmatranje stvarnih troškova cestovnog prijevoza, koji su trenutačno znatno podcijenjeni. Bolja ravnoteža u tom pogledu znatno će promicati povećanu uporabu prijevoznih sredstava s najnižim vanjskim troškovima, na primjer željezničkog prijevoza i brzog autobusnog prijevoza, koji bi trebali biti okosnica javnog prijevoza u metropolitnim regijama;

27. naglašava da se mora osigurati troškovna konkurentnost javnog prijevoza za putnike. Budući da je automobilski prijevoz najveći izvor vanjskih troškova, privlačnost javnog prijevoza trebala bi se osigurati dovoljno visokom razinom javnih sredstava, koja se djelomično financiraju prihodima od internalizacije troškova individualnog cestovnog prijevoza;

28. naglašava da željeznica kao okosnica regionalne mobilnosti uvelike doprinosi teritorijalnoj koheziji. Poziva na povećanje ulaganja u gradska željeznička čvorišta, njihovu bolju integraciju u mrežu TEN-T, poboljšanje prekograničnih veza i razvoj infrastrukture „posljednjeg kilometra” kako bi se željeznice bolje integrirale u lance gradske i prigradske mobilnosti; ⁽³⁾

29. ističe da je potrebno podupirati druga održiva prijevozna sredstva, kao što su autobusi s niskim emisijama, radi smanjenja prometnih gužvi u gradovima, smanjenja emisija i postizanja klimatskih ciljeva europskog zelenog plana. U tu je svrhu ključno osigurati ekonomske poticaje za obnovu voznog parka, uvođenje čistih tehnologija i ulaganja u infrastrukturu (npr. prometne trake za autobuse i visoko popunjena vozila u velegradskim područjima, prijevozna čvorišta kojima se olakšava presjedanje, stanice za ukrcaj i iskrcaj, destimulacija parkiranja itd.);

30. poziva na dodjelu većeg udjela sredstava za gradski javni prijevoz iz Instrumenta za povezivanje Europe, Kohezijskog fonda i Europskog fonda za regionalni razvoj, njihovo brže korištenje i veći učinak financiranja na regionalnoj i lokalnoj razini. Ta će sredstva biti ključna za provedbu operativnih i tehničkih rješenja na gradskoj razini te za osiguravanje održivih i ekološki prihvatljivih rješenja;

31. poziva na to da se potpora gradskoj mobilnosti i boljoj povezanosti s prigradskim i ruralnim dijelovima metropolitnih regija u sljedećem financijskom okviru za razdoblje 2021. – 2027. pruža prvenstveno preko regionalnih vlasti i njihovih operativnih programa, čime bi se stvorili funkcionalni integrirani sustavi javnog prijevoza. Bogato iskustvo, znanje i kapaciteti regionalnih tijela moraju se iskoristiti za osiguravanje koordiniranog, djelotvornog i učinkovitog pristupa;

32. u tom pogledu zalaže se za to da održiv i ekološki neškodljiv javni prijevoz bude prihvatljiv u okviru posebnog cilja „zelenija Europa s niskom razinom emisija ugljika promicanjem tranzicije na čistu i pravednu energiju, zelenih i plavih ulaganja, kružnoga gospodarstva, prilagodbe klimatskim promjenama i upravljanja rizikom i njegova sprječavanja” („2. cilj politike”) u okviru Uredbe o Europskom fondu za regionalni razvoj i Kohezijskom fondu (EFRR-KF) – Prijedlog Komisije COM(2018) 372 final (kako je izmijenjen dokumentom COM(2020) 452 final), čime će se pridonijeti poboljšanju kvalitete zraka i smanjenju buke te znatno pomoći metropolitnim regijama u ostvarenju ciljeva zelenog plana i klimatske neutralnosti;

Kvaliteta usluga javnog prijevoza, predviđanje kriznih situacija i sigurnost u pogledu prijetnji, uključujući pandemije

33. ističe da je potrebno osigurati visoke standarde kvalitete javnog prijevoza kako bi se on mogao natjecati s individualnim cestovnim prijevozom. Odlučujući čimbenici u tom pogledu uključuju: prostornu pristupačnost, vrijeme rada i učestalost, točnost i pouzdanost, konkurentnost u odnosu na trajanje putovanja, postojanje izravnih veza odnosno jednostavnih mogućnosti presjedanja kao i udobnost i sigurnost prijevoznih sredstava;

⁽³⁾ Mišljenje CDR 2633/2020 (SL C 440, 18.12.2020., str. 183.).

34. ističe da bi u metropolitanskim regijama zbog kritične situacije uzrokovane pandemijom bolesti COVID-19 moglo doći do preokreta u prelasku na korištenje javnog prijevoza. Građani i građanke ponovno žele koristiti automobile i, u mnogim slučajevima, putovati na posao sami. Istodobno metropolitanske regije moraju ulagati znatna financijska sredstva u provedbu preventivnih higijenskih mjera u vozilima javnog prijevoza. Međutim, veći troškovi nisu doveli do toga da se više putnika koristi javnim prijevozom, a metropolitanske regije izgubile su velik dio zarade od cijena karata. Metropolitanske regije istodobno su suočene sa znatnim smanjenjem regionalnih proračuna zbog nedostatka financijskih sredstava u javnom sektoru uslijed pandemije bolesti COVID-19. Stoga je potrebno nadoknaditi proračune metropolitanskih regija te izvući pouke i razviti otporne sustave javnog prijevoza koji će moći biti dobar izbor tijekom sljedeće moguće krize;

35. poziva na upotrebu Fonda za pravednu tranziciju za potporu gradovima i metropolitanskim područjima u njihovu prelasku na dekarbonizirani javni prijevoz;

36. predlaže zajedničke natječe za javnu nabavu na razini EU-a i za čiste minibusse koji se upotrebljavaju osobito za prijevoz starijih osoba, osoba s invaliditetom i školske djece, kojima su potrebna prilagođenija rješenja. Ti su minibusi po putničkom kilometru skuplji od većih vozila i imaju dulje razdoblje amortizacije, ali su jednako važni za potpuno čistu mrežu javnog prijevoza;

37. ističe da je prostorna, organizacijska i tarifna integracija javnog prijevoza ključna za njegovu učinkovitost. To je posebno važno u metropolitanskim regijama, regijama oko glavnih gradova i većim gradskim aglomeracijama, u kojima se spajaju svakodnevna putovanja na posao, gradski, prigradski i lokalni prijevoz, kao i nacionalni prijevoz, ali i u ruralnim područjima, gdje osobito učestalost javnog prijevoza može biti velik izazov. Integracija označava zajedničke sustave cijena i bolju interoperabilnost različitih poduzeća javnog prijevoza koja djeluju u istom gradskom području, uključujući interoperabilnost željezničkih prijevoznika. Integracija se odnosi i na održivu mobilnost, pojednostavljivanje pristupa stanicama javnog prijevoza za osobe bez motornih vozila i, u slučaju željezničkih stanica u rjeđe naseljenim predgrađima, također za individualna motorna vozila;

38. ističe da moramo poboljšati i objekte željezničkih stanica i stvoriti centre za pametnu mobilnost koji se sastoje od logističkih čvorišta, ali i mjesta s ugodnim okruženjem za promjenu načina prijevoza, ali i ljudsku interakciju;

39. upućuje Komisiju na to da je u suradnji s operaterima javnog prijevoza potrebno ubrzati razvoj suradnje na razini EU-a u pogledu pružanja informacija o javnom prijevozu. Trebalo bi biti jednostavnije planirati putovanja i putovati javnim prijevozom koristeći se i internetskim stranicama pojedinačnih regionalnih prijevoznika;

40. preporučuje Europskoj komisiji da u suradnji s pružateljima usluga javnog prijevoza utvrdi i usvoji okvir na europskoj razini kako bi se omogućila učinkovita uporaba javnog prijevoza u europskim gradovima. Trebalo bi razmotriti različite mogućnosti koje su dugoročno održive;

41. skreće pozornost Europske komisije na mogućnost da se u suradnji s pružateljima usluga javnog prijevoza razvije paneuropski okvir za kombiniranje željezničkih karata s kartama za gradski prijevoz u polazišnim i odredišnim gradovima (npr. uz određenu nadoplatu). Korisnicima bi vrlo korisna bila jedinstvena platforma ili mobilna aplikacija i sustav plaćanja. Takva se rješenja već primjenjuju u različitim državama članicama, a uvođenje takve mogućnosti u cijeloj Europskoj uniji olakšalo bi planiranje putovanja;

42. poziva na pronalaženje načelnog rješenja za problem neopravdano visokih pristojbi koje ubiru operateri željezničkih mreža od prijevoznika, a time i od putnika, kada prelaze nacionalnu granicu unutar EU-a. Takve pristojbe ne smiju premašivati stvarne tehničke troškove prelaska s jedne na drugu mrežu, ako su ti troškovi nastali. U suprotnom bi ih trebalo ukinuti. To je jedan od osnovnih preduvjeta za ponovnu uspostavu konkurentnosti usluga željezničkog prijevoza na velike udaljenosti, što pak doprinosi većoj uporabi javnog prijevoza u gradovima koji su odredišta putovanja;

43. naglašava da je potrebno razviti paneuropske standarde za sprečavanje i otkrivanje specifičnih opasnosti, uključujući pandemije, te postupke za osiguravanje sigurnog kretanja osoba u slučaju takvih opasnosti. Trenutačni rad na strategiji EU-a za održivu i pametnu mobilnost, kojom se zamjenjuje Bijela knjiga „Plan za jedinstveni europski prometni prostor – ususret konkurentnom prometnom sustavu u kojem se učinkovito gospodari resursima” ⁽⁴⁾, trebao bi se temeljiti na iskustvu i dobrim primjerima mjera poduzetih u mnogim regijama i gradovima EU-a za borbu protiv posljedica pandemije COVID-a 19.

Bruxelles, 10. prosinca 2020.

Predsjednik
Europskog odbora regija
Apostolos TZITZIKOSTAS

⁽⁴⁾ U skladu s akcijskim planom u tijeku su javna savjetovanja o strategiji za održivu i pametnu mobilnost (predstavljanje mišljenja do 23. rujna 2020.) (ref. Ares(2020)3438177 – 01/07/2020): <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12438-Sustainable-and-Smart-Mobility-Strategy>.

Mišljenje Europskog odbora regija o Izvješću Europske komisije o provedbi obnovljenog strateškog partnerstva s najudaljenijim regijama EU-a

(2021/C 37/10)

Izjestitelj:	Ángel Víctor TORRES PÉREZ (ES/PES), predsjednik Vlade autonomne zajednice Kanarski otoci
Referentni dokument/i:	Izvešće Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru, Odboru regija i Europskoj investicijskoj banci o provedbi Komunikacije Komisije o jačem i obnovljenom strateškom partnerstvu s najudaljenijim regijama EU-a COM(2020) 104 final

PREPORUKE O POLITIKAMA

EUROPSKI ODBOR REGIJA

1. ističe da najudaljenije regije, koje čini osam otoka i otočja na Karibima, u Indijskom oceanu i Atlantskom oceanu te izolirano područje u Amazoni, obuhvaćaju šest francuskih prekomorskih područja (Gvajana, Guadeloupe, Martinique, Mayotte, Réunion i Saint-Martin), dvije autonomne portugalske regije (Azori i Madeira) i jednu španjolsku autonomnu zajednicu (Kanarski otoci); oni dijele niz trajnih ograničenja uzrokovanih njihovom udaljenošću, izoliranošću i malom površinom, što otežava njihov razvoj;
2. pozdravlja predanost Europske unije najudaljenijim regijama iskazanu u Komunikaciji Komisije „Jače i obnovljeno strateško partnerstvo s najudaljenijim regijama EU-a” od 24. listopada 2017. (dalje u tekstu: „Komunikacija”). Ta je predanost potvrđena zaključcima Vijeća za opće poslove iz travnja 2018., koje poziva Komisiju da nastavi raditi na usvajanju posebnih mjera za najudaljenije regije, u skladu s člankom 349. UFEU-a;
3. pozdravlja privremeno izvješće (dalje u tekstu: „Izvješće”), objavljeno u ožujku 2020., u kojem se ispituje napredak ostvaren u provedbi Komunikacije;
4. međutim, žali zbog toga što Izvješće ne predstavlja detaljnu procjenu strategije za te regije i stoga ne nudi priliku za ispravljanje propusta da se uključe određene mjere u politike koje su ključne za njihov razvoj, kao što je kohezijska politika, a posebno europski stup socijalnih prava;
5. prepoznaje potrebu za prilagodbom te strategije s obzirom na ozbiljne posljedice pandemije COVID-a 19, čiji su učinci još naglašeniji na tim područjima koja uvelike ovise o turizmu i povezanosti s drugim dijelovima svijeta te se za njihov gospodarski oporavak predviđa da će duže trajati;
6. ističe da treba poduprijeti industrijski sektor najudaljenijih regija u trenutačnim okolnostima i ključnu ulogu odgovarajućeg europskog okvira za državne potpore i fiskalnih instrumenata kako bi se ponovno oživjela konkurentnost poduzeća i promicalo otvaranje radnih mjesta u tim regijama;
7. podsjeća na to da socijalna pitanja oduvijek predstavljaju neke od glavnih izazova s kojima se suočavaju najudaljenije regije, a te izazove dodatno otežavaju razorni učinci aktualne krize na njihova tržišta rada, zbog čega je još potrebnije da se rast i radna mjesta postave u središte svake strategije usmjerene na te regije. Najudaljenijim regijama potreban je novi pristup koji uključuje jačanje socijalne dimenzije i utvrđivanje konkretnih mjera za hvatanje u koštac s trenutačnim okolnostima;
8. cijeni predanost Europske komisije suradnji s najudaljenijim regijama i naglašava važnost te predanosti s obzirom na poteškoće tih regija u prevladavanju posljedica pandemije COVID-a 19;

9. ističe njihov ranjiv položaj, dodatno otežan aktualnom pandemijom, i naglašava da u okviru europskog plana oporavka treba osigurati odgovarajući pristup u pogledu najudaljenijih regija, u skladu s regionalnim okolnostima i potrebama;
10. naglašava potrebu za zaštitom interesa najudaljenijih regija u razvoju vanjske politike EU-a i poziva na to da se uzme u obzir negativni učinak Brexita na najudaljenije regije u budućem sporazumu EU-a s Ujedinjenom Kraljevinom, s obzirom na moguće posljedice za te posebno osjetljive regije;
11. ističe da bi, u okviru inicijative REACT-EU, svi projekti koji se financiraju u najudaljenijim regijama trebali uključivati odgovaranje na izazove s kojima se suočavaju sektori najpogođeniji krizom uzrokovanom COVID-om 19, primjerice turistički sektor, kao i jačanje ulaganja u sektore koji obuhvaćaju povezanost, uključujući onu digitalnu, na zeleno i plavo gospodarstvo te na ulaganja u vještine i kompetencije koje će dovesti do otvaranja radnih mjesta i prilagodbe promjenama uzrokovanim pandemijom;
12. pozdravlja to što se Komisija izričito obvezala da će u okviru europskog zelenog plana posebnu pozornost posvetiti najudaljenijim regijama, uzimajući u obzir njihovu osjetljivost na klimatske promjene i prirodne katastrofe te njihove iznimne prednosti, kao što su biološka raznolikost i obnovljivi izvori energije, te se nada da će se u tu svrhu poduzeti konkretne mjere;
13. preporučuje da se zadrži ravnoteža koja mora postojati između okolišnih ciljeva i njihovih potencijalno visokih socijalnih troškova u najudaljenijim regijama te da Europska komisija u okviru međunarodnih pregovora prepozna njihovu specifičnost i izuzme letove između tih regija i drugih država članica EU-a iz sustava trgovanja emisijama; ako se za te regije ne napravi iznimka u planovima za uključivanje pomorskog i zračnog prometa u sustav trgovanja emisijama, to će imati izuzetno negativan učinak na njihovu gospodarsku i socijalnu situaciju;
14. pozdravlja ojačano partnerstvo između Komisije, država članica i Konferencije predsjednika najudaljenijih regija, koje je omogućilo plodonosan i trajan dijalog putem posebnih platformi i radnih skupina koje utvrđuju probleme, nude rješenja i planiraju strategije za prilagodbu europskih politika u najudaljenijim regijama;
15. pozdravlja činjenicu da je višerazinsko upravljanje omogućilo da se u velik dio prijedloga Komisije za razdoblje 2021. – 2027. uključe posebnosti najudaljenijih regija;
16. u svjetlu dobivenih povoljnih rezultata, ukazuje na potrebu za tim da se pojačani i trajni dijalog između Europske komisije i najudaljenijih regija nastavi odvijati i u kontekstu budućeg rada na osmišljavanju odgovarajućih politika kojima se u obzir uzima stanje najudaljenijih regija;
17. s obzirom na osjetljivost tih područja u nizu sektora, podsjeća na važnost primjene prilagođenog pristupa koji je Europska komisija predložila u svojoj komunikaciji iz 2017.;
18. napominje da je u okviru konferencije o budućnosti Europe potrebno zadržati odvojeni pravni status najudaljenijih regija kako bi se na pravedan i uravnotežen način mogle nastaviti integrirati u razvoj EU-a;

Iskorištavanje prednosti najudaljenijih regija

Plavo gospodarstvo

19. podsjeća na to da pomorsko područje najudaljenijih regija predstavlja znatnu prednost za zapošljavanje, gospodarsku aktivnost i razvoj, koje treba zaštititi i iskoristiti;
20. pozdravlja studiju Europske komisije naslovljenu „Ostvarivanje potencijala najudaljenijih regija za održiv plavi rast” i uključivanje njezinih zaključaka u Komunikaciju;
21. ističe mišljenje usvojeno u veljači 2018. u kojem se naglašava da bi EU najudaljenijim regijama trebao pružiti veću financijsku potporu za mjere namijenjene razvoju njihovih morskih i pomorskih resursa, kao i financijsku potporu za ambiciozna ulaganja, uzimajući u obzir potencijal za otvaranje radnih mjesta i zaštitu ekosustava;
22. smatra da je obnova ribarske flote najudaljenijih regija i dalje ograničena primjenom europskih propisa te smatra da je potrebno uložiti dodatne napore kako bi se osigurala veća dosljednost između revidiranih smjernica o državnim potporama za ribarstvo i Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo (EFPR) kako bi se osiguralo da obnova ribarske flote najudaljenijih regija bude prihvatljiva u okviru potonjeg;

23. naglašava da se u zaključcima Vijeća od 19. studenog 2019. o oceanima i morima poziva na zaštitu najudaljenijih regija s obzirom na njihovu osjetljivost na klimatske promjene te pritom ističe važnost pomorske i ribarstvene politike za razvoj održivih gospodarskih aktivnosti;

24. žali zbog toga što zahtjevi najudaljenijih regija u pogledu planova za nadoknadu dodatnih troškova nisu uzeti u obzir te podržava njihov zahtjev za prilagođenim i fleksibilnim izračunom tih troškova i provedbenim odredbama;

Poljoprivreda i ruralni razvoj

25. naglašava da je poljoprivreda ključan sektor za gospodarstvo i zapošljavanje u najudaljenijim regijama, što je EU prepoznao uvođenjem posebnog tretmana u okviru programa POSEI, te ističe doprinos i dodanu vrijednost tog sektora tijekom krize uzrokovane COVID-om 19 u pogledu osiguravanja prehrambene samodostatnosti, promicanja kratkih lanaca opskrbe i odgovaranja na veliku potražnju stanovništva;

26. zagovara zadržavanje posebnih odstupanja za najudaljenije regije u prvom stupu ZPP-a, odnosno proizvodnog nevezanog plaćanja i sustava smanjenja potpore;

27. međutim, žali što je u okviru EPFRR-a prijedlogom višegodišnjeg financijskog okvira smanjeno sufinanciranje za najudaljenije regije;

28. primjećuje da je kriza uzrokovana COVID-om 19 stvorila ozbiljan problem za distribuciju hrane u najudaljenijim regijama, ne slaže se s idejom da se u budućem financijskom razdoblju smanje proračunska sredstva ZPP-a namijenjena tim regijama i traži da se programu POSEI nastave dodjeljivati jednaka sredstva kao i dosad;

29. podsjeća Europsku komisiju na to da bi trgovinski sporazumi s trećim zemljama trebali sadržavati zasebno poglavlje posvećeno svim pitanjima od posebnog interesa za najudaljenije regije;

30. podržava zahtjev najudaljenijih regija da se mehanizam stabilizacije proširi na bilateralne sporazume o uvozu banana koji se budu sklapali s andskim i srednoameričkim zemljama nakon 2020. te da stupi na snagu kada jedna od tih zemalja prijeđe prag koji joj je dodijeljen;

Biološka raznolikost

31. pozdravlja činjenicu da se u zelenom planu Komisije prepoznaje visoka vrijednost jedinstvene biološke raznolikosti najudaljenijih regija, kao i opasnosti klimatskih promjena, kao jedan od glavnih uzročnika gubitka biološke raznolikosti;

32. pozdravlja to što program LIFE za razdoblje 2014. – 2020. uključuje posebne pozive na zaštitu, očuvanje i vrednovanje biološke raznolikosti te na prilagodbu klimatskim promjenama u najudaljenijim regijama;

Kružno gospodarstvo

33. poziva Komisiju da u svojim mjerama za kružno gospodarstvo uzme u obzir posebnosti najudaljenijih regija koje karakterizira izoliranost, udaljenost i izloženost velikom pritisku zbog njihovih gospodarskih modela koji se uglavnom temelje na turizmu;

34. nada se da bi osnivanje *ad hoc* platforme omogućilo razvoj prikladnih mjera za kontrolu ulaska i izlaska otpada u najudaljenijim regijama, doprinoseći odgovarajućem gospodarenju otpadom i podupirući njihov cilj da postanu regije „s nultom stopom otpada”;

35. svjestan je složenosti i visokih troškova gospodarenja otpadom u najudaljenijim regijama, kao i potrebe za podupiranjem ulaganja u infrastrukturu, uključujući putem EFRR-a, čime bi se olakšao prijelaz na kružno gospodarstvo;

Klimatske promjene

36. podržava predanost najudaljenijih regija ciljevima EU-a za postizanje klimatske neutralnosti do 2050. i podsjeća na osjetljivost tih regija na klimatske promjene;

37. primjećuje da su ambicije sadržane u europskom zelenom planu u skladu s navedenim u Komunikaciji, pozdravlja izričito upućivanje na njega te se nada da će se time potaknuti pravedan prijelaz najudaljenijih regija na neutralno gospodarstvo;

38. traži da se sve mjere u području smanjenja emisija ugljika procijene i razmotre na sveobuhvatan način, pri čemu treba težiti postizanju pravedne ravnoteže između potrebe za zaštitom okoliša i potreba građana u pogledu pristupačnosti i održavanja gospodarstva;

39. ističe potrebu za boljim usklađivanjem kriterija prihvatljivosti Fonda za pravednu tranziciju, kao i za tim da se stvarnost najudaljenijih regija uključi u dugoročnu stratešku viziju EU-a za prilagodbu klimatskim promjenama;

Energetska tranzicija

40. pozdravlja mjere u korist najudaljenijih regija utvrđene u Direktivi o obnovljivoj energiji i inicijativu za čistu energiju na otocima EU-a te potiče Komisiju da nastavi raditi na tom području;

41. podsjeća na to da su najudaljenije regije jedine regije koje ovise o fosilnim gorivima, s izoliranim energetske sustavima koje nije moguće povezati s europskim mrežama, te žali zbog toga što Instrument za povezivanje Europe (CEF) nije prilagođen njihovoj specifičnoj situaciji; smatra da bi najudaljenije regije trebale biti uključene u mehanizam za pravednu tranziciju i imati koristi od mjera za potporu njihove energetske tranzicije na čista goriva;

Istraživanje i inovacije

42. cijeni predanost Komisije najudaljenijim regijama u području inovacija kako bi se istaknuo njihov potencijal kao laboratorija za ispitivanje inovativnih rješenja, kao način za pristupanje izvrsnosti i jačanje lanaca vrijednosti;

43. pozdravlja to što su u sklopu tekućeg programa Obzor 2020. pokrenute posebne mjere koordinacije i potpore usmjerene na najudaljenije regije te ističe potrebu da se pri izradi budućih okvirnih programa za istraživanje, razvoj i inovacije u obzir uzmu zaključci pripremnog djelovanja projekta FORWARD, kao što je najavljeno u Komunikaciji;

Socijalna pitanja, zapošljavanje, obrazovanje i osposobljavanje

44. smatra da bi Komisija trebala uzeti u obzir najudaljenije regije u inicijativama koje će predstaviti u okviru akcijskog plana za provedbu europskog stupa socijalnih prava, promičući jednake mogućnosti, pristup tržištu rada, pravedne radne uvjete te socijalnu zaštitu i uključenost;

45. naglašava golem utjecaj krize uzrokovane pandemijom COVID-a 19 na sektor zapošljavanja u najudaljenijim regijama, uz nagli porast razine siromaštva zbog gubitka gospodarske aktivnosti i pada prihoda u ključnim sektorima, te ukazuje na potrebu za daljnjim jačanjem posebnih instrumenata potpore za stvaranje novih, specijaliziranih mogućnosti zapošljavanja i očuvanje radnih mjesta u tradicionalnim sektorima;

46. poziva na usvajanje mjera za povećanje sudjelovanja najudaljenijih regija u svim aktivnostima programa Erasmus + i na promicanje suradnje i razmjene mobilnosti između građana i organizacija u tim regijama i trećim zemljama, posebno onima u njihovom susjedstvu;

47. nada se da će Europski fond za prilagodbu globalizaciji pružiti potrebnu fleksibilnost za pružanje pomoći u trenutku kada veliko restrukturiranje bude imalo značajan utjecaj na gospodarstvo tih regija;

Pristupačnost kao preduvjet za konkurentnost, poduzetništvo i integraciju na jedinstveno tržište

48. upozorava na to da trenutačna kriza ima golem utjecaj na zračni pristup tim udaljenim područjima i na potrebu održavanja povezanosti na razinama prije krize, uzimajući u obzir da su te regije u potpunosti ovisne o pomorskom i zračnom prometu;

49. traži da se uzmu u obzir udaljenost, geografska izoliranost i teritorijalna raspršenost najudaljenijih regija pri osmišljavanju, usvajanju i provedbi politika usmjerenih na smanjenje problema fizičke i digitalne pristupačnosti tržištu EU-a, ali i na unutarregionalnoj i međuregionalnoj razini;

50. napominje da je zračni pristup također ključan element konkurentnosti turističkog sektora, koji je glavni gospodarski pokretač za mnoge od tih regija i koji je posebno pogođen posljedicama pandemije COVID-a 19, te stoga poziva Komisiju da taj aspekt uzme u obzir pri utvrđivanju politika usmjerenih na poboljšanje fizičke dostupnosti najudaljenijih regija;

51. pozdravlja provedbu studije o potrebama u pogledu povezivosti najudaljenijih regija i činjenicu da je Komisija uzela u obzir njihov nepovoljan položaj i ovisnost o lukama i zračnim lukama, predlažući mjere u okviru EFRR-a i CEF-a; međutim, smatra da te mjere nisu dovoljne i da se prometna politika mora uskladiti sa stanjem najudaljenijih regija;

52. ističe važnost ulaganja kao načina za ograničavanje zagušenja u gradskim čvorištima i olakšavanje održivih kopnenih prijevoznih sredstava;

53. smatra korisnim da se u okviru CEF-a predvidi pomoć za uvođenje mrežnih okosnica, uključujući podmorske vodove, u svrhu povezivanja najudaljenijih regija unutar njihovih država članica, između njih te između Unije i trećih zemalja;

Regionalna integracija u njihova zemljopisna područja

54. podsjeća Komisiju na činjenicu da je regionalna integracija najudaljenijih regija u njihova zemljopisna područja i dalje prioritetni cilj te da su programi europske teritorijalne suradnje ključni instrument za njegovo postizanje; stoga smatra da je ključno zadržati financijska sredstva za te programe, kao i operativni razvoj nove komponente najudaljenijih regija, a da se pritom ne ograničava pristup tih regija drugim komponentama i njihovim financijskim sredstvima;

55. žali zbog toga što je europska stopa sufinanciranja za najudaljenije regije niža u okviru uredbe ETC-Interreg za razdoblje 2021. – 2027., što je u suprotnosti sa strateškom važnošću koju Europska komisija od 2004. pridaje jačanju regionalne integracije najudaljenijih regija u njihova zemljopisna područja;

56. poziva Komisiju da u okviru programa Interreg podupre zajedničke projekte strateške suradnje koji uključuju sve najudaljenije regije;

57. podsjeća Komisiju na njezinu predanost iznalaženju konkretnog, jednostavnog i jasnog rješenja koje će omogućiti zajedničko programiranje EFRR-a i financijskih instrumenata susjednih trećih zemalja. Žali zbog toga što to konkretno rješenje i dalje nije utvrđeno te potiče Komisiju da konačno riješi to pitanje u programskom razdoblju 2021. – 2027.;

Migracije

58. naglašava da su najudaljenije regije, među ostalim, glavna ulazna točka za nezakonite imigrante iz njihova neposrednog susjedstva i upozorava na to da upravljanje migracijskim tokovima ima velik utjecaj na sve njihove javne politike, posebno u pogledu provedbe mjera prihvata ili skrbi za maloljetnike bez pratnje;

59. podsjeća na preuzetu obvezu Komisije da podupre najudaljenije regije u održivom upravljanju migracijskim pitanjima te poziva na to da se u okviru Fonda za azil i migracije za financijsko razdoblje 2021. – 2027. predvide konkretne mjere;

Zaključak

60. poziva Europsku komisiju, Europski parlament i Vijeće da u raspravama o budućnosti Europe i razvoju budućih europskih politika uzmu u obzir najudaljenije regije i time osiguraju potpunu i učinkovitu provedbu članka 349. UFEU-a.

Bruxelles, 10. prosinca 2020.

Predsjednik
Europskog odbora regija
Apostolos TZITZIKOSTAS

